UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Avgvstae Tavrinorvm, 1578

Actore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96846

Visual Library

a in ſumma de off deleg.§. quando [a] debet. quòd delegatus poteſt
cogere recuſantem, vt coram ordinario excommunicationem
probet:argu.ext.de off.ordi.ca.ſignificauit.& C.de iudi.l.fin. Aut
cum aduerſario arbitros eligat: qui primo de excommunicatio-
ne cognoſcant: & ſecundo de cauſa ſuſpicionis:& ſibi ad hoc fa-
ciendum terminum præfigere, intra quem niſi fecerit, electio ad
aduerſarium deuoluatur.arg.ff.de leg.2. ſtatuliberum.§. Stichum.
Vel ſi id renuat, poterit contra eum tanquam contra contuma-
cem procedere.arg.in prædic,c.ſuſpicionis.& vide verſic. quid ſi
36 reus proponit.infra,de except.§.2.verſicul.ſed ſi hoc. †¶Quid ſi
vnus ex tribus delegatis datis cum clauſula, quòd ſi non omnes,
&c recuſatur vt ſuſpectus.Dicit dom.meus, ꝙ coniudices non ſu
ſpecti de hoc cognoſcent: & ex vi clauſulæ habent hanc poteſta-
tem:argu.extr.de off.deleg.cum ſuper abbatia.non ergo tunc ar-
b bitri eligentur.[b] Item nec eligentur, cum ſubdelegatus à delega-
to recuſatur:quia hoc coram ipſo probabitur delegato, vt dixi ſu
c pra, eodem §.recuſari.in fi. [c] Sed pone, aliquis conqueſtus eſt pa-
pæ, quod epiſcopus ſuus eum iniuſte excommunicauit. Vnde pa
pa mandat illi epiſcopo, vt ſi eſt ita, reuocet illud: alioquin man-
dat aliquibus, vt illud reuocent:arg.ext.de reſcri.c. ab excommu-
nicato. quæritur an epiſcopus poterit illos recuſare? Videtur ꝙ
non, niſi mandatum excedant: cum certum quid ſit eis manda-
d tum, vt ext de appell.nouit. Vincen.contrà.[d] Non enim ſunt exe
cutores:imo cognitores ſuper intereſſe, & alijs, vt in præd. capit.
ab excommunicato. Item pone, quod unus ex duobus arbitris ele
ctis ad cognoſcendum de cauſa ſuſpicionis obijcit.dicit dominus
mus meus epiſcopum aſſociandum, vt not. extr. de reſcript. di-
e ſpendia § fina. [e] Item no. quod vbi cauſa committitur epiſcopo
f & alijs, [f] ſufficit recuſare epiſcopum ad hoc, ut alij non proce-
dant, ut extr.de offic.deleg.capitu.fin.§.idem quoque.& nota ſe
37 cundum Vincen.extr. vt lite non conteſta. accedens. 2. †¶Hoc
etiam nota, quod in notorijs non eſt locus recuſationi, vt extra,
g de appel.propoſuit.ſicut nec appellationi, vt eod. tit. peruenit.[g]
argumen. contra 3. quæſt. 5. quia ſuſpecti. Sed illud de manifeſtis,
& non notorijs. Vel dic, quod in notoriis poteſt iudex recuſari:
quia licet factum notorium ſit, æſtimatio tamen eſt dubia: & in
multis poteſt grauare litigatorem. Secus vbi forte factum noto-
rium eſt, pro quo certa pœna à lege ſtatuta eſt, ſecundum Vin-
h cen.[h] In ſumma not.quod cum agitur de turpitudine, ſiue de con
ditione iudicis delegati, & cauſa illa agitur corã arbitro uel alio:
iudex recuſatus debet iurare de veritate ſuper his coram illo, ſe-
cundum quoſdam.argum.de hoc C.de eden. is autem.in Authẽ.
de teſtib §.1. extr. de appel. cum ſpeciali.§. porro. Sed certe hoc
i non ſeruatur, [i] nec videtur fieri debere: quia non debet ſe prode-
re, vt infra, in titu.de poſit §.2.7.uerſicu.19. Et quia quamdiu hoc
pendet, pro iudice eſt habendus, ut ſupra, verſicu. quid ſi de recu
ſatione. unde iurare non debet: & quia de hoc incidenter agitur:
ſecus forte, ſi principaliter contra eum ageretur. C. de iudi.quo
k ties [k] extr.de appel interpoſita in fin.& iunge hic quod not.j. de
l excep.§.uiſo.uerſi.fac à [l]gitur [l].

ADDITIONES.

a Quando. ¶ Vltim.verſi.ubi plenius quam hic.
b Eligentur. ¶ Et ſic eſt approbatum de offi.deleg. ſi contra vnum.li. 6.& vbi id no. Hoſti.ibi no.in 1.gl.
c In fin. ¶ Vide quod ibi dixi.
d Vincent.contra. ¶ Et Compoſt.vt ibi ſcripſi ſuper fin. vltimæ gloſſæ.
e §. fi. ¶ Non recedit ibi in hoc Hoſt. ſed addit alium ſociandum vel ſubrogandum, ut in Decr.cauſam quæ.2. de iudi.& de offic.deleg. cauſam quæ.interponebat, ꝙ poterat alius impetrari facta mẽtione de proceſſu. de re.iur. inter.& ſcias ꝙ in his uerbis Hoſt.reſpectum habuit ad opin. ſuam, quæ habet arbitros debere cognoſcere de principali iudice pronunciato ſuſpecto: quæ non placet, vt dixi in prin.huius §.Dic ergo vt ſ. ver.ſed quid ſi morit.
f Aliis ¶ Cum clauſula, quod ſi non omnes, tu frater epiſcope.aliàs nil in epiſcopo ſpeciale.
g Peruenit. ¶ Et c.conſuluit.1. & tene quod ibi dixi. ¶ Adde plene in c. cum ſpeciali.§.porro.ext.de app.per epiſcopum Alex.
h Secundum.Vin. ¶ Qui hoc not.in præ.Decr. propoſuit. ſed de hoc plenius quàm hic, uide Inno ſuper c.cum ſpeciali.in gloſſ.argue ultra medium.
i Seruatur. ¶ Secundum Vber.de Bob.ubi de aduocato rei.verſi. ſecundum unum.char m hi 9.
k Quoties. ¶ Subdit Vber.eſt tamen contra iudicem in Authen.de teſtib.§.j.
l Igitur. ¶ Et uide quod not. de excep.c.1.in gl.ex eo quod.

¶Bald.de Recuſatione.

ETIAM Coram arbitris iuris, qui eliguntur ex neceſſitate inducta per legem, non habet locum reconuentio:quod eſt notabile. G. Nec coram eis poteſt proponi cauſa, quæ non eſt coram iudice allegata, ut §. qualiter autem.uerſi.item ꝙ ſi unam. G quod not. pro arbitris ſtatuti communis Peruſi, ſecundum Gul.& non ob.ſ.de app.l.ſcio quia iudex appellationis eſt iudex totius cauſæ generalis, ut l.per hanc.C.de temp.appel.uide ſupra.de arbit. §. ſed an arbiter. Si in cauſa ſuſpicionis arbitri ſunt diſcordes, eligitur tertius.non autem deuoluitur ad ſuperiorem, licet ſint delegati uerſi. item quod ſi duo. G.

Incipit Partic.II.

¶De Actore.[a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Actor in cauſarum diſcuſſionibus ſemper, & in cunctis prior habetur.*
Excipitur contra actorem de ætate.
2 *Sententia in curatorem lata pro pupillo maiore 14. annis, & minore 25. ualet:contra eum autem non.*
Pupillo permittitur ſe deferre.
3 *Pupillus petens alimenta à tutore, an poſſit habere curatorem.*
4 *Actor dictus minor habet ſe maiorem probare.*
5 *Probatio ætatis ex aſpectu iudicari poteſt á iudice, ubi negatiue ab utraque parte probatur.*
6 *Minorem ſeipſum dicens, ſi à iudice petat curatorem, an obijci poſſit contra curatorem*
7 *Pupillus ſi agat ſine curatore, licet poſtea appareat minor:ualet tamẽ ſententia pro eo lata, ſed non contrà.*
8 *Pupillo actori an poſſit iudex deferre iuramẽtum ad ſe minorem probãdũ.*
9 *Minor ſi ſit in iudicio ſine curatoris authoritate, quia forte non habet, uel ſi habet, non dat authoritatem, quid iuris.*
10 *Minor uolens fideiuſſores dare, uel iurare ſe ratum habiturum, an ualebit quod cum eo agetur.*
11 *Opponi poteſt contra actorem, quòd ſit prodigus, demens, ſurdus, mutus, fatuus vel orphanus.*
12 *Maſculo luxurioſo an dabitur curator.*
13 *Opponi poteſt actori in quacunque parte litis, quòd eſt excommunicatus.*
Excommunicatio minor non repellit ab agendo.
14 *Opponitur contra actorem, quòd deportatus eſt, qui non agit, nec ſuo nomine conuenitur.*
15 *Infamis & à communione fidelium ſeparatus, agere non poteſt.*
16 *Actori opponitur, quòd eſt periurus ſuper re, quam petit, aut quòd eam renunciauit.*
17 *Frangenti fidem fides frangatur eidem.*
Seruus non poteſt pro ſe, uel pro alio agere in ciuili aut criminali cauſa.
18 *Excommunicatus qui non conuenit, ſed cõuenitur, ſimilis eſt ſeruo, qui non accuſat, ſed accuſatur.*
19 *Contumax uel inobediens iudici, debet ei ſatisfacere quem contempſit.*
20 *Filiusfamilias non poteſt agere contra patrem, uel contra eum, in cuius eſt poteſtate.*
21 *Edictum de in ius uocando an locum habeat in caſu quo diſcipulus magiſtrum, uel iuuenis ſenem, ſine uenia in ius uocat.*
Pater an & quando contra filium poßit agere.
22 *Iudicium nullum eſt, ubi filiusfamilias etiam maior agit, aut conuenitur ſine patris conſenſu.*
23 *Peculium quomodo diuiditur, aut ſubdiuiditur, & quid ubi filiusfamilias agit de peculio.*
Peculium caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe, quid.
24 *Filiusfamilias minor 25 annis, uolens agere de peculio caſtrenſi, an habere debeat curatorem.*
Aduentitium dicitur, quod ex materna ſucceſſione, uel alia iuſta cauſa prouenit.
25 *Profectitium eſt quod filiusfamilias de rebus patris acquirit, ſeu quod ex eis prouenit.*
26 *Filiofamilias in dubio quæſita, an profectitia præſumantur, an aduentitia.*
27 *Filius pupillus obligari non poteſt, etiam patris conſenſu.*
28 *Pater an in delictis ciuilibus, aut criminalibus cogatur defendere filium.*
29 *Pater agere poteſt cum filio ubi filij cauſa patri alias competit.*
Patris conſenſus non eſt in caſtrenſi, uel quaſi, neceſſarius.
30 *Pater nolens conſentire filio in caſu quo eius conſenſus neceſſarius eſt, poteſt cogi per iudicem, etiam captis pignoribus.*
31 *Pater an per epiſtolam uel nuncium, ſi abſens ſit, poterit filio agenti conſentire.*
32 *Patrem uocari non eſt neceſſe in cauſa filij, ubi conuenitur filius ex cauſa caſtrenſi.*
33 *Filiusfamilias debet conueniri ſuo nomine, ubi agitur de aduentitio peculio, in quo pater nihil habet.*
34 *Filiusfamilias an egeat patris conſenſu, ubi procuratorio nomine pro alio agitur?*
35 *Filiusfamilias ſi contra patrem agat, habebit curatorem, cuius officium lite finita ceſſabit.*
36 *Præceptum filiofamilias factum ſine patris conſenſu an teneat.*
37 *Liteconteſtata cum filiofamilias ſine conſenſu patris, an pater cogetur cõſentire?*
38 *Lis non legitime conteſtata habetur pro non facta.*
39 *Filiusfamilias an poßit facere pacem de morte patris: & quomodo poßit obligari ſine patris conſenſu?*
40 *Patris conſenſus generalis, uel mandatũ generale factũ filio, ut agat, uel ſe defendat in omnibus, & contra quemlibet, uidetur ſufficere ad agẽdũ.*
41 *Tutor debet in qualibet parte litis pupillo authoritatem præſtare, ſic & pater filio conſenſum.*

42 Lex,

42 Lex,cum non ſolum,eſt ad fauorem filijfamilias inducta:& ideo poteſt illi renunciare.
43 Filiusfamilias ſi litem conteſtatus eſt parte præſente; aduerſarius autem ignorans eum patrem habere,nihil opponit quid iuris?
44 Exceptio de non habente patris conſenſum,quando poſſit opponi.
45 Filiusfamilias an ſine patris conſenſu poſſit eſſe in iudicio in illis caſibus, in quibus poteſt minor ſine tutore uel curatore.
46 Pater in rebus filio quęſitis poteſt per ſe,vel per procuratorem agere.
47 Patris conſenſus an ſit neceſſarius in vendicatione rerum à clerico acquiſitarum.
48 Excipi poteſt contra actorem ſi eſt monachus,uel canonicus regularis,uel alterius obedientiæ ſuppoſitus, vnde non poteſt nomine ſuo agere.&c.
49 Abbates,Priores,vel alij quibus adminiſtratio conceſſa eſt,poſſunt agere.
50 Monachi qui de abbatis licentia ſunt in ſtudio,quo pacto poſſunt agere, accuſare,aut ſeipſos defendere.
51 Monachus ſpoliatus,an poſſit petere reſtitutionem.
52 Abbas an poſſit monachum licentiare, vt poſſeſſionum alicuius villæ adminiſtrationem habeat,aut pro illis agat.
53 Exceptio fieri poteſt contra fideiuſſorem agentem,vt à fideiuſſione liberetur,quod non poteſt agere prius quam ſoluat.
54 Litem alienam volens agere,poteſt repelli,vbi alius eſt ei præferendus.
55 Turpitudinem ſuam uel ignauiam allegans repelli debet a iudicio ſeu actione.
Caſus in quibus poteſt quis ſibi propria auctoritate ius dicere.
56 Dominus poteſt ſua propria authoritate colonum non ſoluentem penſionem tempore ſtatuto eijcere.
57 Spoliatus poteſt incontinenti bello continuato ſpoliatorem deijcere.
58 Incendio imminente poteſt quis domum vicini propria authoritate deſtruere.
59 Animal in ſegete inuentum poteſt capi, & retineri, donec de damno ſatis fiat.
60 Excipitur contra locatorem,uel commodatorem,ſi antę vſum completum rem locatam petat.
61 Creditor volens conuenire mandatorem,vel fideiuſſorem,repellendus eſt, niſi prius principalem excuſſerit debitorem.
62 Iauſtris perſona non poteſt per ſe agere,ſed per procuratorem.
63 Tutor aut curator prohibentur ſuo nomine,vel ſuo & pupilli ſimul actione tutelæ contra tutorem & curatorem experiri.
64 Rector eccleſiæ poteſt poſt dimiſſam eccleſiam repetere fructus ſibi tempore regiminis ſubtractos.
65 Excipitur contra volentem agere actione furti,uel iniuriarum, quod pacto, vel alias remiſſa eſt actio: vel quod innocens eſt criminis obiecti.
66 Excipi poteſt contra actorem de compenſatione,quæ ſit liquida,& non multis ambagibus inuoluta.
67 Repellitur ab actione,qui cauſam non exprimit in libello.
68 Deiectus a poſſeſſione fundi uel domus, & proponens pro vna parte fundi interdictum vnde vi:& pro alia actionem triticariam contra deiectorẽ, an ſit admittendus.
69 Pater ſi coram iudice filio,vel econtra,experiatur,an teneatur.
70 Repellendus eſt actor petens cauſæ reſtitutionem coram eo, qui tribunali non præeſt.
71 Filia non eſt in repetitione dotis audiẽda ſine patris conſenſu,nec ecõuerſo.
Caſus plures & ſpeciales,in quibus quis ab actione repellitur.
72 Agentes nomine alieno tenentur docere ſe legitime ordinatos, antequam admittantur.& nu.74.
Actor ignotus,antequam admittatur,debet ſe talem probare.
73 Exceptiones quæ ſint,intentionem agentis,ſi probatæ ſint,perimentes.
75 Clericus eccleſiæ agens vel defendendus eccleſiam, debet primò docere de legitimo mandato.
76 Obijci poteſt prælato agenti, quòd non habet ſui capituli conſenſum, uel econtra.
77 Epiſcopi,abbates,& alij prælati,omnesque perſonæ legitimam adminiſtrationem habentes,poſſunt agere & conueniri ſine alterius conſenſu.
78 Capitulum an poſſit agere ſine prælati conſenſu.
79 Clericis eccleſiarum conuentualium, aut ſacerdotibus capellarum, an ſit neceſſarius epiſcopi conſenſus.
80 Agere & conueniri poſſunt ſine alterius conſenſu, quicunque habent de conſuetudine,uel ex conſtitutione ab epiſc.uel alio iudice ordinario adminiſtrationem.
81 Monachus agere poteſt pro dignitate & officio,uel obedientia.
82 Canonicus ſecularis agere poteſt nomine ſui beneficij,uel præbendæ, cuius habet adminiſtrationem.
83 Actor excipere poteſt,quòd non cogitur inuitus agere vel accuſare.

1.§.Expedito Tractatu de Iudicib. ſupereſt vt de aliis pſonis in iudicio neceſſariis videamus.
1 †Et primò,de his qui ſuo nomine agunt,vel accuſant:vnde prius
videndum occurrit de Actore,quàm de Reo.Nam actor in cau-
ſarum diſcuſſionibus prior in cunctis habetur. ipſe enim cauſam
nititur ampliare,vt 4.quæſt.4.c.1.& in iure præponitur:vt extra,
de verb.ſig forus § in omni.& naturali conſideratione paſſionẽ
actio præcedit, & reſponſionem petitio. Videamus igitur quis
poſſit agere. Et quidem omnis qui non prohibetur.Simile. ff. de
proc.mutus.ext.de ſpon.cum locum. Viſo ergo qui non poſſunt
agere,ſciemus per conſequens qui poſſunt:quia viſo vno contra-
riorum,videtur & reliquum.ff.de his qui ſui vel alien.iu.ſunt.l.1.
88.diſtinctio. eijciens. palea eſt. Supponamus ergo quæ poſſunt
excipi contra eum. Et quidem excipitur contra actorem de æta-
te.Super quo dic,ꝙ aut eſt minor.14.aut maior.Si minor excipi-
tur contra eum, ꝙ eſt pupillus. vel infans, qui non poteſt agere,
vel accuſare,vel conuenire:ſed tutor eius.C.qui legit.perſ.ſtan.in
iu.ha.l.1.& 2.ff.de adminiſt.tuto.l.1.C.de autho.præſta.l clarum.
ext.de appella ex parte.& iunge quod eſt ſ.in tit.de arbi.§. reſtat.
ver.ſeruus.& ſequen.& j.de primo & ſecundo Decr.§. reſtat.&
ver.ſed pone ꝙ pupilli. Admittitur tamen in caſibus, qui non in
figura iudicii intentantur,vt in bonorum poſſeſſione petenda C.
qui admi.ad bonorum poſſeſ.l.bonorum quidem.& l.1.C.de iu-
re deli.ſi infanti.in fi.& in interdicto de libero homine exhi. ff. de
li.ho.exhi.l.3.§.ſed & ſi mulier. Et in populari actione,ſi commo
dum ſpectet ad pupillum.ff.de popul.act.l multi.& in delatione.
Nam pupillo permittitur ſe deferre ex quibus cauſis non capit.ff.
de iure fiſ.l ait diuus.in fine. & in iudicio momentaneæ poſſeſſio-
nis,quod poteſt per quamlibet perſonam exerceri.C.qui legi.per
b ſo.ſtan.in iudi.ha.l.fi.[b] C.ſi per vim,uel alio modo.l.1.qđ Bar.in-
telligit in ꝓximo pubertati,qui omne negotiũ rectè agit.Inſt.de
inuti.ſtip.§.pupillo.Secus,ſecũdum eum,in infante vel proximo
infantiæ,qui nullo modo poteſt eſſe in iudicio:tamẽ ſententia la
ta tenet,ſecundũ Vber.ne litigantes principis auctoritate decipiã
c tur.C.de his qui ve.æta. impetra.l.1.[c] Sed nunquid tunc poteſt iu-
rare?

ADDITIONES.

a Sciendum eſt,ꝙ Summiſtæ Azo, Goff.& Hoſt.huius ti.materiam tractauerunt ſuper ti.de iudiciis per hunc modum dicendo,ꝙ iudiciũ eſt legitimus actus trium.perſonarum,iudicis,actoris,& rei;tractant de his tribus.Et primò de iudicib. quomodo ſunt multæ perſonę, ex quibus vt iudicibus non poteſt conſtare iudicium,& de his vidimus,vt dicit hic auctor in prin.Sunt etiam multæ,ex quibus,vt actoribus, & reis conſtare non poteſt: & de his in hac rub.& ſeq.Azo igitur de actore primò, & ſtatim poſt de reo tractauit ipſe.T.poſt prin.ver.in perſona verò agentis,& demum in ti.qui legit.perſo.habent ſtan.in iudicio.& ibi incipit à minore, vt hic auctor.Goffr. idem de iud. ver.item ex defectu actoris.Hoſt.e.tit.§.3.ver. item attendenda eſt. Bagarotus pag.1.lib.6. ver.nunc de ciuilibus pulchrius, ſed non tam bene tractauit.Et miror,ꝙ auctor ipſum non fuit in diuiſione ſecutus, ex quo eũ vidit.quem alleg.j.ver.ſed quid ſi dubitatur,&c.ver.item illuſtris. ꝑ quod ſuſpicor, ꝙ ipſum viderit poſt hanc materiam ordinatam. Dixit enim ampliando verba Azonis;qui aliquid tetigerat in prę. titul. de iudic. quod in ciuilibus agens ſolo nomine repellitur. Primò,ratione ſui. Secundò ratione aduerſarii. Tertiò, ratione iudicis. Quartò,ratione cauſæ. Quinto,,conſideratione ſui & aduerſarii. Sextò, ratione ſui & iudicis. Septimò, ratione iudicis & aduerſarii. Octauò, ratione iudicis & cauſæ. Nono,ratione cauſæ & aduerſarii. Decimò,ratione modi vel ordinis. Vndecimò, ratione loci.Duodecimò,ratione tẽporis. Peroptimè hæc verba cõpetebant auctori,& de aliquib.præmiſsis ſe poterat expedire. Excuſari tñ poteſt:quia per illum modum complura ſæpius repeti oportebat:ne tamen in tanta prolixitate huius tituli,omnis partitio deſit,ipſum diuidam in tres partes:quia prima vſq; ibi:& quidem continuat tractatum ad ſuperiora & inferiora exprimens procedendi modum. Secundò ponit tractatum de cauſis,quæ repellunt agentem.Tertiò,in vlt.ver.concludit vtilitatem tractatus cum ſuaſionę ſalutifera. Pars ſecunda diuiditur in ſex partes. Prima de repulſione agẽtis propter ipſius ætatem proſequitur vſq; ad verſi. item opponitur ꝯ actorem.Secunda ponit.38.ver.diſperſarum cauſarum.ad id vſque ad ver.item quod eſt filius. Tertia de filioſam.agente ponit circa duas chartas,vſq; ad ver.item excipitur ꝯ actorem.Quarta vbi de religioſis tractat, vſq; ad ver.item excipitur ꝯ fideiuſſorẽ. Quinta ibi incipit,quę in 55.verſi. proſequitur alias cauſas diſperſas, & interſerit 19. caſus. quib. quis ius ſibi dicit,& tres quæſtiones,vſq; ad uerſiculum.item ꝯ prælatum. Ibi tractat de prælatis,adminiſtatorib.canonicis,uel clericis agentib.& caſum quo quis cogitur agere,uſque ad ult.uer.redeundo ad practicos.Roff.facit ſpeciales rubric. numero 18. de perſonis litigantium qui pro ſe agere poſſunt, uel non. & iſte in propoſito ſatis iuuit auctorem. Vber.de Bob.char.mihi.9.§.ex perſona actoris.in 7.col.uerſic.ſi ueniat.uſque ad §.ſed ſi ſub arbitro.qui incipit chart. mihi 12. & diſtinguit exceptiones iuris communis & priuilegiatas, quæ magis congruunt j.tit.prox,ut ibi dicam. Ioan.de Deo,in Cauil. lib.3, in prin.& circa medium li.ru.de eo qui uult agere. & ſequenti. Vber. de Bo. & plenè & pulchrè in ſua rubr.2.vel prima poſt prin.profecit auctori. Gui. de Suz. modicum ſub rub. de aduocato rei. Nepos de Monteal.rub.contra actorem.

b l.fin. ¶ Et hoc intelligunt ibi Accur.& Azo in Summ.Expedito tractatu de omni poſſeſſorio adipiſcendæ,recuperandæ,& retinendæ,& id intelligas in agendo,ut hic loquitur.Conuentus enim in his non habet legitimam perſonam ſine tutore,uel curatore:quia quod fauore,&c.quod etiam uidetur uelle G.in l.illa.ſed Cyn. apertius poſt Pe. & quod dixi de recuperanda. Non ob.lex.ſi quis in tantam. C.unde ui. cuius pœna non procedit ex interdicto poſſeſſorio,ut no.de cauſa poſſ.paſtoralis.in gl.ſed nunquid.

c l.1.¶ Datur tunc reſtitutio,ut plenè not.C.ſi de mom.poſſ.l.una.& per Azo. C.qui leg.perſo.in fi.

rare? Dic vt ỹ.de iura calum.§.reſtat. verſi.ſed nunquid, Præmiſſa
etiam vera ſunt in pupillo qui fari poteſt.ff.de admini.tuto.l.1. §.
ſufficit.& §.ſeq.ſiue intelligat quid agitur, ſiue non.ff.rem pupil.
ſal. for l.ſeruum. licet ſecus ſit in acquiſitione poſſeſſionis.ff.de
acquire. poſſeſſ.l.1.§.furioſis.& l.quamuis §.infans.C.de acqui-
a rend.poſſeſſio.donatarum.[a] † Si autem ſit maior.14. annis,& mi-
2 nor 25 non habens curatorē,eodem modo impeditur: quia ſen-
tentia pro eo ſine curatore lata valet,ſed contra eum non: vt di-
cam ỹ.verſic.porrò In ſpecialibus tamen caſibus,in quibus cēſe-
tur maior,poteſt agere vel accuſare ſine tutoris auctoritate: quos
habes no.ext.de reſtitut.ſpol.ex parte.& 15. quæſtione.3.de crimi
b ne.[b] verſic.pupilli.Idem etiam uidetur in omni crimine, ſi ſuam
ſuorumque iniuriam proſequatur:ut ff.de accu.qui accuſare.& l.
3 hi tamen.in princip.4.quæſt.viti.omnibus.† ¶ Quid ſi petat alimē
ta à tutore? Reſpond. ſi de facili poteſt habere curatorem,dan-
dus eſt:alias eum ſine curatore admitterem.C. de ali.pupil præſt.
l.1.quia hæc res dilationem non capit.arg.de hoc.ff.de re iudica.
c l 2. ff. de feriis.l.2. in princip.[c] Alias autem regulariter contra cū
excipitur de ætate, cum ſuo nomine in ciuili vel criminali cauſa
ſine curatore in iudicio agit.vt C. qui legit.perſon.l.1.& ff. de mi
norib.l.1.§. prętor,& in prędict. decretal.ex parte.& de in integ.
reſtitu.c.conſtitutus.C.de autho.præſtan.l.clarum. Niſi quia for-
te a ſuo debitore exigit.ff.eodem.l.ait prætor,§.ſecundo. uel a cu
ratoribus liberari petit, vt ff. eodem minor.25.annis.Idem etiam
extra iudicium, uel ſi velit adminiſtrare bona ſua:ut ff. eod l. pri-
ma.in fi.vel alienare.vt ff.de rebus eo.qui ſub tute.uel cura. ſunt.
4 l.1.vel ad honores admitti.ff.de muner.& hono.l.ad rem.† ¶ Si er
d go[d] excipis contra eum,qui ex aſpectu repræſentatur minor: di-
cas ſic,tu es minor.ff.de minori.l.minor.25.annis.2.& l.de ætate.
e Nam per hoc[d] ſatis probatur ætas,uel ſaltem trāſfertur in illum
onus probandi ſe maiorem.vt ibi,& ext.vt eccl.bene. c.unico. Si
verò dubiū eſt,quia ætas ſe habet ad utrunque,ſeu aſpectus,tunc
dicas ſic:nego,uel non credo te eſſe maiorem ff.de probationib.
f cum de ætate.[f] & ſic incumbit probatio actori.vt C de probatio
nibus.cum te. Ioann. nota. 88. diſtinctione.presbyter. quod ubi
dubitatur de ætate,actori incūbit probatio. Vnde ſi actor minor
g dicitur, ipſe probabit ſe maiorem: vt in præ.l cum te,[g] & C. de
in integ,reſtitutio.mi.l.ſi eum minorem.& in præ.l.minor. Si vero
reus dicitur minor, actor etiam hoc probet. C. qui & aduerſus
quos.l. 1. & in pręd.l.de ætate. Prius tamen dictum mihi placet.
Vel breuius dic,ſecundum Azo. quòd aut quis aſſerit ſe maiorē,
quia vult à tutoribus liberari,vel vult admitti ad agēdum, vel ac-
cuſandum tanquam maior:& tunc debet probare ſe maiorem,vt
in præd.l.minor 25.& l.de ætate. Idem eſt ſi dicit ſe minorem, ut
ipſe hoc probet,probando ſe minorem eſſe tempore contractus:
vt in præ.l ſi minorem.& in præ.l cum te.quia ex tranſcurſu tem
poris præſumitur eſſe maior, ſecundum Acc. extra, de proba in
h præſentia.[h] ff.de iureiu. nam poſtea.§.ſi maior. Aut negat ſe ma-
iorem:puta quia tutores volunt finire tutelam; dicentes eum pu-
berem eſſe factum, vt tunc eis incumbat probatio, ipſum pube-
i rem factum eſſe Io.de Deo dicit,[i] quod ſi quis dicit, Nō ſum mi
k nor:per conſequens dicit ſe maiorē.[k] vnde hoc ꝓbat.ff de prob.
ci. C. eodem actor. extra. de renun. ſuper hoc in fin De hoc no.
l in Summ.domini mei, de probat. §. & quot ſunt.[l] † ¶ Quid ſi
5 vterque negatiue probat? Dicit Acc.[m] quod forte præſumitur
m minor. ar. C. de probat. ſiue. Verius credo, quod iudex ex aſpe-
ctu iudicet probationem, prout uiderit expedire: argument. in
6 concord quæ ſunt infra. ver. proxim. in princip. † ¶ Porrò ſi is
qui minor eſſe dicitur, dicat: Peto curatorem, vel iudex ſibi det,
obiicias contra curatorem,ut infra.in titu.de curatore.dicemus.
ſed ſi velis eum probare minorem, tam in criminali, quam in ci-
uili cauſa,poteris, vt negotium differatur. C. qui legit.perſo.per
n totum.& in prædi. l. clarum. Si autem[n] non curas differre cau-
ſam: dicas, Domine iudex inſpice eum, ut C. quando tuto. uel
curato. eſſe deſi. indecoram. de pœn. diſtinctio. prima. capitulo
voluiſſet. verſicul. Moyſi quoque. ff. de fer.l. 1 §. ſane.ff. finium
reg.ſi irruptione,& in præ l. minor. Tamen vt oīa caute ꝓcedāt
in dubio, ſcilicet cum aſpectus ſe hēt ad vtrunq;,facias ꝓnūciari
eum minorem vel maiorem: ext. de elect.cum dilect.2. quæſtio.
6. capitul.ei qui.§. diffinitiua.ext. de ap.ſignificante. Vel facias ei
dari curatorem.ff.de exec. tu. ei qui. C. qui dari tu. vel cu.poſſ. l.
1. C. ſi aduerſus rem iudicat. cum & minores. ff. de re iu. acta.&
teneas quod certius, aliàs tutius eſt. extra de ſpon. iuuenis. ff. de
iudic. l.ſi quis intentione.de pœn. diſtinctio. 7. ſi quis poſitus. &
7 cap.qui ego. † ¶ Si enim ageret ſine curatore, & poſt appareret
eum fuiſſe minorem, valeret ſententia pro eo, ſed non contra eū.
C.de proc non eo minus.C.ſi aduer rem iu.l.pe.& fin. ff.de tu. &
cur.l.ſciendum.Inſtit.de auto.tut.& 1.quæſ 4.§.ſi prope fin.& in
pręd.l.cum & minores & argum.C.de leg.quod fauore.quod in-
o tellige de diffinitiua:ſecus ſecundum quoſdam[o] in interlocuto-
ria:vt ff.ex qui cau in poſ.ea apud Iul.§ fi.& l.in poſſeſſionem, §.
1. ideoque cum ætas eſt in dubio, forte ille ſcienter tecum litiga-
bit: vt retractentur præcedentia. & in ſequentibus iure minoris
admittatur.ff.de cur.ſu.obſeruare.ff.de tut.& cu.da.ab his.l.Sedi.
vnde iudex bene faciet, ſi faciat vtrunque probare. ne eius iuris
p cium ſit deluſorium.[p] † ¶ Sed nunquid iudex poteſt deferre illi iu-
8 ramentum, vt iuret ſe minorem? Credo[q] quod ſic:niſi pars alte-
q ra velit contrarium probare.ff de iudi.tam ex.ff. de pecu. licet. §.
penul.Sed & ſi ipſe offerat iuramentum, credo quod eſt audien-
dus:vt in pre.l.ſi tamen poſtea vellet cōtrarium probare, non au-
dietur, vt C.ſi aduer.ven. Authen.ſacramenta. C. ſi minor ſe ma.
dixerit.l.penul.quia non eſt veriſimile, quòd ſit immemor ſuæ ſa
lutis,vel quòd falſum iurauerit.1.q.7.ſancimus. C. de non nume.
pe.l.generaliter. ext. de probat. per tuas. niſi vellet probare tunc
ſe fuiſſe impuberem cum iurauit,vt in præd.auth. ſacramenta. &
r 22.q.vlt.paruuli & c.pueri.[r] Cum tutoris autem auctoritate po
teſt minor in iudicio adeſſe.C.de aucto.pręſt.l clarum.& ff.de ad-
miniſt.tuto.l.1.§.ſufficit.& tutor ſemper adeſſe debet. ff. de auct.
tuto.obligari.& inſtit eod.tit.& vide ĩ.de emp.& vend.§.nunc di
9 cendum.verſi.illud autem. & ſeq. † ¶ Quid ſi minor fuit in iudi-
cio ſine curatoris auctoritate: quia forte non habebat vel habe-
bat,ſed non præſtitit auctoritatem; aduerſarius opponit ante ſen
tentiam,quòd ipſe non poteſt eſſe in iudicio:quare dicit non va-
lere ꝓceſſum:& petit ne iudex vlterius procedat:minor verò di-
cit omnia bene pro eo acta fore,quare valere debent, vt patet ex
ſuperioribus. Dic quod iudex non debet ſententiam ferre, nec
vlterius procedere.C.qui dari tut.vel curat.poſſ.l.in uniuerſis. in
fine.

ADDITIONES.

a Donatarum. ¶ Leges Digeſtorum uidentur velle.ꝙ intelligat lex. Codicis cō-
trarium.ibi de hoc dantur multæ ſolutiones in gl.& ſecundum opinio. Ioa.
ibi not.quam ſequebatur dom.meus infans;qui non intelligit poſſeſſionem,
per ſe non quærit, ſi traditus fuerit tutoris autoritate, quærit, & per tutorē
ſuppletur affectus, Hoc ergo voluit illud ſecus, ſcilicet,ꝙ in acquirenda poſ
ſeſſione per ſeipſum eſt neceſſe quod intelligat. Recitabat etiam ibi domin.
meus opinionem diſtinguentem inter rem ad quam poterat habere aliqua-
lem affectum: vt ad iocale, uel pomum.an non, puta ad prædium, vt primo
caſu acquirat, ſecundo non. & Cyn. ibi infert,ꝙ hæc opinio placebat Dyno
Aliam Pe.vide per eum.
b De crimine ¶ Communiter incipit ex certis cauſis, ſic allegatur infra: ver.
item mulier.
c In prin. ¶ Facit ſ.de off.iu.§.ſi.ver.tertio dicendum.in prin.
d Si ergo. ¶ Verba Io.de Deo, poſt Vber.vbi ſuprà.
e Per hoc. ¶ Scilicet per aſpectum.
f De ætate. ¶ Vber.de Bo.vbi ſ.& Io.de Deo, allegant, cum quæritur.ſed cō-
muniter incipit, cum de.indebito.ibi dicebant colligi hanc cautelam ¶ Ad-
de,cui incumbat onus probandi ætatem, plenè Bar.in l.de ætate.ff.de mino.
Bal.in l.Deo nobis.C.de epiſ.& cle.Bald.conſi.143.lib.3.3.& an minor pro
betur, eo ipſo quod contraxit cum decreto, ponit Alexand.conſilio. 21. lib.
1.& Pau.de Caſ.conſi.140.& qualiter debeant concludere teſtes ſuper æta-
te, vide Bal.conſi.112.lib.4.& conſi.260.4.lib.1.Bar.eius.conſil.incip. inter
do.Simo.
g Cum te. ¶ In hac l.& l proxima hic ſeq.vide de hoc per Accur.
h Præſentia. ¶ Ibi de hoc aliquid dixi ſupra.glo.no.ꝙ ſi contra electum oppo-
nitur defectus ætatis, vide quæſtionem ſuper regulam, infamib.de regu.iur.
libr.6.
i Dicit. ¶ Vbi ſ.
k Maiorem. ¶ Vt enim dixi in ſolutione quæſtionis, ad quam nunc remiſi
per ſophiſticationes verborum natura affirmatiuarum mutari non debet,
ibi vide.
l Sunt. ¶ Per R.ſatis plenè rubr.de off.iu.quo reſt.datur mi.pe. col. verſi.ſed
quæritur quis.
m Dicit Accur. ¶ in l.de ætate.ff.de mino.in fi.2 gl.
n Si autem. ¶ Verba ſunt Vbert.primi.
o Quoſdam. ¶ Accur.in l.1. C. qui legiti. perſonam, & de republica. idem
not. C. libr. 11. de iure reipubli. lege prima. & Dyn. in diſtinctio. quam po-
ſuit ſuper l.impuberes.ff.de aucto.tuto.prope fin. diſtinctio.tenet idem. al-
legat etiam vterque l.ſi minor.ff.de bono. aucto. iudic. poſſi. Sed vt refert
Cyn.in præd.l.1.Pe.de Bel.negat interlocutoriam tenere contra pupillum
vel minorem indefenſum: niſi in caſibus illarum legum, ſcilicet interlocu-
toriis de mittendo in poſſeſſionem contra pupillum, vt in primis legibus,
vel de vendendo contra adultum, vt in l. ſi minor. excipit cauſas ſpiritua-
les & matrimoniales, de quibus non eſt dubium: cum in illis teneret etiam
diffinitiua. de reſtitut. ſpolia. cap.ex parte.de iudic. c. fin.lib.6. & ſequitur
in verſi.item mulier. Et ſine dubio l.1.C.qui legi.perſo. de pronunciatione
loquendo diffinitiuam & interlocutoriam videtur includere.quare dici po
teſt, regulam ꝯſiſtere in vtraq;,& ꝙ certos caſus exceptos habeat utraq;. De
primis, ſ.uer.ſi autem. De ſecundis prædixi. Adde,ꝙ etiam ualet ſententia
diffinitiua in cauſa appellationis contra minores & indefenſos, ut no. in l.ſi
alienam. C.de procura.
p Deluſorium. ¶ Secundum Vber.primum.
q Credo. ¶ Secundum Vber.Io.ubi.ſ.
r Pueri. ¶ Dicebat Vb.& Ioan.poſt eum, ſi iurauit ſe eſſe minorem, bene poſ
ſet iurare nunc ſe tunc in inſtanti fuiſſe maiorem: puta die ſequent.iuramen
tum, niſi de certa minori ætate iuraſſet. Reddit ergo in his aduocatos
cautos.

fine & faciunt pro & contrà, quæ nota. C. de procu. nõ eo minus.
& C. de legib. l. quod fauore. C. lib. 12. de proxi. ſacro. ſcrin. in ſa-
cris. Melius eſt ante tempus occurrere, &c. vt C. in qui. cau. in in-
a teg. reſti non eſt neceſſ. l. fi. & dicit lex, ꝙ initiata legitimè [a] cõtro
uerſia eſt finiẽda: vt C. qui legit. perſo. ha. ſta. in iudicio. l. fi. & C. q
dari tut. vel cu. poſſ. in vniuerſis. arg. tamen ꝯ: quia hoc debuit ab
b initio opponere [b] 3. q. 6. c. ſi quis epiſcoporum. §. exceptio. C. de
procu. ita demum. & ext. de except. paſtoralis. quia licet ipſe non
poſſit vincere, vt valeat minor: non tamen poteſt vt ſ. Sed cõtra
c hoc eſt: quia non debet iudicium claudicare. [c] ¶ Quid ſi curator
10 nõ velit authorari? De hoc j. de cura. §. fi. verſ. qđ ſi nolit. † ¶ Sed
quid ſi minor vult fideiuſſores dare, vel iurare ſe ratum habitu-
rum? Et videtur, ꝙ valebit, quod cum eo actum eſt. arg. C. de ꝓcu.
l. non eo minus. Nam in iudicio quaſi contrahitur: vt ff. de pecul.
licet. §. ſed ſi filius. C. ſi aduerſus ven. Authen ſacramenta. Contra
rium credo. Eadem quæſtio fit, quando tutor fuit in iudicio non
facto inuentario, vel non præſtita ſatiſdatione. & facit C. arbit tu-
tel. l. fi. & de tutor. vel cura. qui non ſatiſd. l. in dubium & in filio-
d famil. qui litem conteſtatus eſt: cum hoc ignoret. [d] ¶ Item mu-
lier, vel vir minor 25. annorum, maior tamen 12. uel 14. cenſetur
maior, quo ad cauſam matrimonialem: & quoad alia ſpiritualia
tractanda, prout legitur, & no. ext. de reſti. ſpo. ex parte. Et quoad
alios caſus ibi notatos. & 15. q. 3 certis ſed ſi fuerit intra 12. vel 14.
annos tunc non cenſet maior: imò debet curatorem hr̃e, ẽt in ſpi.
ritualib. vt 20. q. 2. puella. Et ipſe curator authoritate diœceſani
epiſcopi debet cauſam tractare, ſiue agendo ſiue defendendo. qđ
dic ſecundum papam. prout no. ext. de ætat. & qualita. indecorũ
e & vide j. ver. ſed nunquid in caſib. [e] Sed nunquid minor ſciens tu-
toris contumaciam, eam non purgans, poteſt excommunicari?
Dic vt j. de ꝯtumacia §. nunc dicamus. verſi. fi. Vtrũ autẽ forma-
bo petitionem, vel agam contra pupillum, uel contra curatorem
11 dicam j. de libel. concep. § iam nunc. uer. porrò. & ſequen. † ¶ Itẽ
opponitur contra actorem, ꝙ eſt prodigus, cui bonis eſt interdi-
ctum, uel demens, uel ſurdus, vel mutus, uel fatuus: uel orphanus:
& breuiter idem in omnibus qui non poſſunt eſſe in iudicio ſine
curatore. Idem in muliere luxurioſa. Inſti. quib. non eſt permiſ. fa.
teſta. §. itẽ prodigus. & ff. de cur. fur. l. mulieri. & ff. de priuil. cred. l.
dabimus & l. vel ſurdo & l. ſeq. ff. de poſtulan. l. prima. §. fi. & l. ſe-
quenti ff. de cura. fur. l. conſilio. in prin. & l. curator. ff. de opt. leg.
l. ſi tibi. §. vnius. C. de in integ. reſtit. mi. l. ſi curatorem. 3. q. 7. infa
mis. §. tria. in principio. C. de epiſcop. & cle. orphanotrophos. ve-
runtamen priuſquam mente capto & prodigo interdicatur bo-
f nis, poſſunt pro ſe & pro aliis [f] in iudicio eſſe. Non enim eſt eis ad-
g miniſtratio bonorum ipſo iure interdicta, [g] ſed per iudicem de-
bet interdici: & idem in muliere luxurioſa. ff. de cur. fur. l. j. & l. mu
h lieri. [h] † ¶ Sed vtrum maſculo luxurioſo dabitur curator, hoc nõ
12 eſt iure cautum. [i] & eſt ratio, quare datur mulieri, & non maſcu-
i lo, quia magis in ea ardet ſtimulus carnis: & magis opprobrio-
k ſum eſt amicis, [k] ſi mulier fornicetur, quam ſi maſculus. licet ſit
alias pariter in delicto: vt 32. q. 6. per totum. Præterea ſexus mulie-
bris magis fragilis, & debilior eſt, in concordan. quæ ſunt infrà de
13 procurat. §. 1. verſi. regulariter. ibi. 35. † ¶ Item ꝙ eſt excommuni
l catus. [l] & hoc in quacunque parte litis. ext. de exceptionibus, ex-
ceptionem. & c. à nobis. & c. cum inter. in fin. ext. de offic. delega.
prudentiam. §. ſexta. 24. q. 1. audiuimus. C. de ſacroſan. eccle. pla-
cet. & de epiſcop. & cleric. Authen. ſed & quæcunq;. & in Auth.
de ſanctiſ. epiſc. §. nulli. collatio. 9. & in auth. col. 8. de priuileg. do-
tium hæreti. mul. non præſtan. licet poſſit appellare, & appellatio-
nem proſequi, & ſuper ea impetrare. extra, de excep. capit. fin. &
m c. dilecti. & c. dilectæ. & c. ſeq. vbi de hoc ſecundum papam. [m] Idẽ
etiam eſt in reo, qui reconuenire non poteſt. eod. titu. cum inter.
in fin. extra iudicium autem dicunt quidam, quod non poteſt ex-
communicatus appellare: appellationem tamen ante excommu
nicationem interpoſitam proſequi poteſt: de quo & an in ne-
gotiis poteſt contradicere, & reſtitutionem petere, not. in præ.
n cap. cum inter, ſecundum papam. [n] Sanè reo neceſſariò excommu
nicato, omnis legitima defenſio in iudicio reſeruatur: vt extra, de
iudiciis. intelleximus. & etiã in caſu voluntario: puta, ſi canonicus
alicuius eccleſiæ voluntarie ſe opponit ei, qui eſt electus in p̃latũ
eccleſiæ ſuæ, pendente confirmatione electionis. Licet enim
ſit excommunicatus, admittetur tamen ad defenſionem eccle-
ſiæ, ad quam tenetur, propter quod neceſſario admittitur. Si
verò pro re propria, vel pro ſuo intereſſe, non admittetur: & ſic
o curia hodie ſeruat. [o] Vtrum hæc exceptio in audientia admitta-
tur contra impetrantem, not. j. de reſcript. præſentat. §. ratione
formæ. verſic. ſed quid ſi contra. Quid de minori excommuni-
catione? Reſpon. illa non repellit ab agendo. extra, de cle. exc.
mi. capit. fin. 3. quæſtio. 4. Engeltrudam. niſi aliquis participet alij
p in crimine, vel ei, qui excommunicatus fuit cum participibus. [p]
ext. de ſenten. excom. nuper. & c. quod in dubiis. & c. ſi concubi-
14 næ. Et iunge hic quod eſt. j. de exceptio. §. nunc videndum. verſi.
q porrò. & §. viſum. verſi. & quoniam. † ¶ Item ꝙ eſt [q] deportatus,
qui nõ agit, nec ꝯuenitur ſuo nomine: ſed fiſcus qui in eius bonis
ſuccedit. ff. de fideiuſ. ſi debitor. ff. de noua. quoties. C. de bon. dã.
ſi quis poſthac. Idem eſt in quolibet, qui amiſit ciuitatem. ff. de ca-
pit. dim. l. j. licet hodie bona damnatorum non publicentur. C. de
bon. dam. auth. bona. conuenitur tamen, ſi deliquit: vt j. titu. pro-
xi. §. item ſeruus. & ſequen. Item quòd ſpoliauit reum aliqua re:
vnde non reſpondebit, niſi reſtituatur, & hoc ſiue cauſa ſit ciui-
lis ſiue criminalis. quòd dic ut ext. de reſtitut. ſpoliato. frequens.
lib. 6. & cap. conquerente. eodem ti. ext. in ant. 3. q. 1. redintegran-
da. & per tot. & 2. quæſ. 2. per tot. ext. de or. cog. c. 2. C. de rei ven.
r ordinarii. C. de appel. l. 1. C. de do. inter virum & vxo. ſi maritus. [r]
ſ Item quòd eſt apoſtata, ſecundum Ioann. de Deo. [ſ] 4. quæſt. 1. c. 1.
& 2. & 3. quæſt. 4. ca. 1. & 2. 2. q. 7. alieni. Præmiſſa iura loquunt̃ in
t cauſa criminali. Idem tamen in cauſa ciuili cum ſit infamis, [t] vt 6.
15 quæſtio. 1. infames. & j. ver. prox. † ¶ Item ꝙ eſt infamis qui non
poteſt agere, ſecundum quoſdam. 3. queſt. 5 conſtituimus. extra,
de teſti. licet. ext. de exceſ. præla. inter dilectos. C. de infa. l. vnic.
lib. 10. 6. q. 1. infames. & 2. q. 1. prohibentur. C. qui accuſ. non poſſ.
criminis. Et præmiſſa iura loquuntur in cauſa criminali. Idem ta-
u men videtur in ciuili. 3. q. 4. c. penul. Roffr. [u] dicit ꝙ agere poteſt
ex quo non eſt ſeparatus a communione fidelium. ext. de cleric.
excommuni. cap. fin. Qui autem ſint infames, in Repertorio no-
16 ſtro plene poteris reperire. Et an poſſint accuſari, dicam j. in tit.
x de accuſatore. uer. item ꝙ eſt infamis. † ¶ Item ꝙ eſt periurus, [x]
qui non

ADDITIONES.

a Legitimè. ¶ Hoc inducit.
b Opponere. ¶ Hac ratione diſtinguunt quidam, an ſciuerit uel ignorauerit, ut ſecundo caſu audiatur, maxime negotio non finito. C. de iuris & facti igno. l. error. Facit. ff. de iudi. l. non idcirco. §. 1. In primo caſu non audiatur. nam qui licitam prouocationem omiſit, perpetuò ſilere debet. C. ut lit. penden. l. fin.
c Claudicare. ¶ Vt de exce. cum inter. Sup. & ſic primo dicto ſtandum eſt. Poſſet tamen dici, reum, ſi malitioſè diſtulit condemnandum in expenſis, vt de excep. exceptionem. hoc verum ſi dicat proceſſum non tenere, vt ibi not. in gl. etiam ſi hoc dico: quia aliquibus videtur, & ſi liquidum eſt pro actore bene geſtum, vt quia publicatæ ſunt atteſtationes: & tunc non repellitur & tenet proceſſus, & ex eo fertur ſententia pro minore, ſecundum dom. meum Mar. Sili. in prædi. l. non eo minus. alleg. no. eo. tit. neq;. & l. ita demum. Aut non eſt liquidum, & tunc repelletur: & proceſſus eſt nullus. Sed Iacob. de Ra. etiam primo caſu dicit eum repellendum, ſed tenet proceſſus, & inſtabit vt cum curatoris authoritate ex primis actis feratur ſententia. argu. ff. de reſcin. vend. ſi id quod. §. 1. ſecundum quod locus non eſſet condemnationi expenſarum. & vide Cy. in prædi. l. non eo minus. Vber. de Bo. extra volumen. per eandem l. ſi id quod. tenet idẽ quod Iac. dicens eſſe in optione minoris: deſiſtere à lite tota, aut illam cum curatoris auctoritate finire. Allegat etiam. ff. de act. emp. l. Iulianus. alias incipit, inter eum. §. ſi quis colludente. Nec dicatur, ſecundum eum, ꝙ leges illæ loquantur in contractu. & hic tractamus de iudicio: quia & in iudicio cõtrahitur. ff. de pecu. licet. §. idem ſcribit. ¶ Adde ꝙ geſta per minorem, in cuius fauore teneant ſine curatoris auctoritate, tenent communiter docto. in d. l. non eo minus. & Bar. in l. ſi tutor. ff. in qui. cau. in integ re. non eſt neceſſ.
d Ignoret. De quo j. e. ver. ſed quid ſi præſente. & verſi. ſeq.
e Caſibus. ¶ Dic vt de iud. c. vlti. lib. 6.
f Pro alijs. ¶ Dixit Roff. vbi ſupra, gaudeat qui furioſo negotia ſua curanda committit.
g Interdicta. ¶ Contra habent a iure curatores legitimos, ſ. agnatos. ff. de mino. l. patri. Inſtitu. de cu. §. furioſi. dicit Rom. licet tales habeant, non eſt perinde talis eis adminiſtratio interdicta. Adde dicendum de hoc, vt l. is cui bonis. ff. de ver. oblig.
h Mulieri. ¶ De muliere religioſa dic, vt de iud. c. 2. lib. 6.
i Cautum. ¶ Roff. dixit me legiſſe, & non memini.
k Amicis. ¶ Rof. dixit generi, & melius.
l Excommunicatus. ¶ Qui ſeparatus eſt a corpore Chriſti, & a cõione fideliũ ſecus ſi a primo ſeparatus eſſet per peccatum mortale, etiam ſi ſit infamis: ſed non à ſecundo ſic. ſed de iſto verſi. & ſeq. expediebat Ro. ¶ Adde Fede. conſi. 116. vbi dicit, quod nec ſuam iniuriam proſequi poteſt.
m Papam. ¶ Vide quod ibi poſt eum & Hoſt. ſcripſi in gl. dixit hic Inno.
n Seruat. ¶ De hoc ſcripſi poſt prædictos in decr. dilecti. de excep. in gl. fortè agendo. ¶ Adde, quod hoc ſequitur Abb. in d. c. dilecti.
o Participibus. ¶ Soluo quod habes de ſen. exc. ſtatuimus. lib. 6.
p Quod eſt. ¶ Iſte etiam ver. fuit Rof. ad ſati.
q Si maritus. ¶ Hanc legem ſolam ad hoc allegauit Vbert. de Bonacur. ſed Vber. præd. allegabat oẽs tres, q̃ ꝯpetunt, cum obiicit̃ ſpoliatio facta ab actore, maximè qñ ſuper eadem re: ſed ipſe Vber. dicebat iure ciuili non haberi de iſta exceptione ſpoliationis acta, ſaltem à tertiò. Inducebat tamẽ prouerbium, quod homo deprædatus litigare non poteſt.
r Io. de Deo. ¶ lib. 2. in prin.
ſ Infamis. ¶ Et eſt excommunicatus in caſu decr. ſecundæ, ne cle. vel mo. li. 6.
t Roff. ¶ Vide ſ. ver. item quòd eſt excommunicatus.
u Periurus. ¶ Non bene conueniunt propoſito caſus vel exceptiones, quæ licet dent uictoriam cauſæ, non tamen repellunt agentem. & multas tales ſubmittit. De iſta verò & ſeq. in quantum de iuramento loquuntur, & de uer. j. item quod iurauit. uide j. de excep. §. dicto. uer. ſed quæro. & uerſ. ſeq. cum ſua remiſſione.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

qui non poteſt agere nec habere rem quam petit. 22 .quæſtio. 5.
paruuli . vbi de hoc. extra , de iureiurand. querelam. extra. de fi-
deiuſſo. capitul.2 in fin. extra, de excep. dilecti. C. de tranſact. ſi
quis maior . Item quòd rem quam petit , renunciauit vel abiu-
rauit.extra. de reſcrip.ex parte. 1. Item quòd non appellauit in-
tra decendium . extra , de elect. cum dilecti . & de app Roma-
na.§ 1.libr.6. Item quòd non eſt appellationem proſecutus intra
terminum competentem. extra de appellat. cum ſit Romana.&
capitu.perſonas.Item quod pactum uel conceſſio ex qua agit fuit
perſonale,& non reale,ut extra,de tranſac,ueniens.& ff de pact.
in perſona.& l.contra iuris §.ſi filius.extra.de inſtitut. cum veniſ-
ſent.de præ.capitul.niſi. in fin.de deci. ex multiplici. vel continet
ſpeciem ſimoniæ. extra, de tranſact. conſtitutus. 1. quæſtione. 2.
quàm pio . ¶ Item excipitur , quod patrocinatus fuit alii peten-
ti rem quam ipſe nunc petit. extra , de tranſact. ex literis . Item
quòd non recuperabit rem, niſi reſtituat quod bono animo a co-
lono in cauſa eſt expenſum.extra, de in integrum reſtitu. capitul.
1. Item nemo cogitur inuitus agere C.vt nemo inui.agere uel ac-
a cuſ.co.l.nemo. [a] Item quòd non dedit libellum : vnde reſponde-
bitur ei, extra,de libel.obl.capit.1.3.queſt o.3.capitul. induciæ.§.
offeratur. quod dic vt j. de libel. conce §.vtrum . Item quòd non
dedit ſufficientem cautionem de lite proſequenda, vel pœna ſol
uenda,ſi ſuccumbat, vt C. de epiſcop & cle. auth. generaliter. &
C.de lite conteſt. auth. libellum. quæ ſunt.3.quæſtio 3.C.de dila.
auth. quod fieri . Sed hoc de conſuetudine non ſeruatur . quod
dic vt j. de ſatiſd. § 1 . Item quòd per ſe non proponit factum :
quod tamen facere debet . extra. de iudic. paſtoralis . Sed quid ſi
ſit vniuerſitas quæ per ſe non agit , quomodo narrabit ? De hoc
b ibidem,ſecundum papam. [b] Item quòd propter viri maleficium
c uxor non debet puniri, extra. de pign. ex literis . [c] Item quòd iu-
rauit non accuſare, vel non agere, vel non conuenire extra de ac-
cuſat. veniens.extra, de reſc. ex parte. 1. Item conuentus de dolo
excipit contra actorem, quod alter ſimiliter qui tenebatur, ſolue-
rit : nam vno ſoluente , cæteri liberantur . ff. de dolo . ſi plures. in
auth. vt ſpon.lar.§.rurſus.¶ Item ꝙ actor non ſeruauit fidē: vnde
17 nec ipſe ſeruare tenetur: iuxta illud, † Frangenti fidem, fides fran-
gatur eidem.ext.de iureiur.peruenit. 2.C.de pact.cum proponas.
d Item ꝙ eſt ſeruus qui non poteſt pro ſe, uel pro alio agere [d] in ci-
uili, uel criminali cauſa, niſi in ſpecialib. caſibus, qui habētur C.de
iudi.ſeruus.C.de preci.Impe offe.l 1.C de quæſt.l.1.C.ſi per vim.
e uel alio modo poſſ.tur.fu.l.1. [e] C. ubi cauſæ fiſc.l.fi.ff. de iudi.uix
f certis, ubi de hoc. [f] ff.de re.iur.ꝙ attinet.Conueniri tamē poſſunt
g ciuiliter & criminaliter accuſari. [g] l.Iul de ui priua.& in eius accu
ſatione ſeruantur quæ in accuſatione liberi ſeruantur. ff. de accu.
l.hos.§.ſi ſeruus & § omnibus.Intereſt tamen , quia ſi uolo agere
ciuiliter contra ſeruum, tunc cōcipiam libellum in perſonam do-
mini, ut patet j.de oblig.& ſol.§ prænotandum.uer. uerum ſi ex.
& ſeq.& de pecul.cle.uer.cæterum.Si uero criminaliter, tunc con
cipe libellum, ut dicit l.ff de accu libellorum quæ eſt 2.q.8 Domi
18 no autem conceditur defendere illum, vt C. eodem.l.2. † ¶ Sic
ergo patet, quod excommunicatus qui non conuenit, ſed conue
nitur, vt extra, de iudiciis. intelleximus . ſimilis eſt ſeruo qui non
h accuſat ſed accuſatur . [h] & vide infra. verſicul. item ſeruus.Item
quod eſt ſtatuliber , id eſt , libertas eſt ſibi ſub conditione relicta ,
qui pendente conditione pro ſeruo habetur. ff. de ſtatulib. ſtatu-
liberum in medio tempore . & l. ſtatuliberi à cæteris . in princip.
Item quòd commiſit crimen læſæ maieſtatis . [i] Item , quòd eſt
i hæres adhuc infra deliberationis tempora conſtitutus : his enim
rerum alienatio & diminutio per legem eſt interdicta . vnde ſu-
per eis non poſſunt actiones exercere ; vt ff. de do l. donationes .
2. in fin. C. ad leg. Iul. ma. l. fin. ff. de iur. delibe. ait prætor . §. 1.
extra , de heretic. vergentis. Item , quòd eſt tutor , & eſt ac-
cuſatus de ſuſpecto : vnde non agit vt tutor , licet non ſit ei in-
terdicta adminiſtratio , vt infrà . de tuto. verſiculo ſi autem per
premiſſa. nec etiam finito officio : vt infra . eod.titulo. uer.item
tutor . Idem etiam poteſt dici in prelato de dilapidatione ſu-
ſpecto, ſuſpicione probata , extra , de ſimo. licet Heli. verſicul.
quia verò , extra, de accu capitul. fin. 3. queſtio. 2. quia ea. extra,
de dolo: & contu. veritatis. de offic. delegat. venerabili . Tales
enim non poſſunt alienare , vt in præ. concord. ergo nec rem in
k iudicium deducere: vt ff. de iure delib. ait prætor. [k] Item, ꝙ eſt ab
heretico hæres inſtitutus, vnde non pōt pro hæreditate agere. C.
de hæreticis . cognouimus.& in præd.decre. vergentis.& eodem
titul. ſi quis epiſcopus. Item vir & vxor prohibentur inter ſe fa-
moſas intentare actiones conſtante matrimonio. ff. rerum amo.
l l.1.C.eo.l. diuortium . In caſu tamen ſpeciali virum [l] vxor defe-
rens commendatur , & de bonis eius certam partem cum fiſco
partitur , vt C. lib. 10 de his qui ſe deferunt . l. vnica . Item ſerui
contra dominos , vel econtrà. C. an ſeruus ex ſuo facto.l. fina.ff.
de iudi l. lis nulla.1.quæſt.1.cap. prohibentur.arg. contra. 23.q.
4.ſi eccleſia. Dic , vt infra de accuſa. verſi. item quòd eſt libertus
Item quòd eſt libertus qui non auditur contra patronum, uel pa-
m tronam , vel parentes , vel liberos [m] patroni , maximè in famoſa
actione, vel quæ famam ſuggillet , niſi hoc impetret. ff. de excuſ.
tuto nequaquam ff.de obſequiis à liber.pa.præſt.l.1. nec ſerui.&
l.ſequen. extra de ſer. non ord. de famulis . Inſtitut. de pœna te.
liti. in fin ff de in ius uocan.l. ſed & ſi hac lege §. prætor. & l.qui-
cunque.§.1.& C. eodem.l.1. & 2. C. qui & aduerſus quos. l. fin.
prohibentur etiam petere reſtitutionem in integrum aduerſus
patronum. C. qui & aduerſus quos.l.fin.quod dic, vt j.de reſtitu.
in integ.§.1.ver.item propter . Non poteſt etiam accuſare, ut di-
cam j. de accuſat.ver. item, quòd eſt libertus . Item quòd eſt ad-
ſcriptis qui non admittitur contra dominum , & forte nec econ-
19 uerſo.C.lib.11. in quib.cau.col.cenſi.domi.ac.poſſ.l.2.† ¶ Item,
quòd fuit contumax , uel inobediens iudici : & ideo debet ei ſa-
tisfacere quem contempſit : & etiam de aduerſario & de expen-
ſis : & idonee cauere quod in terminis comparebit , priuſquam
abſoluatur.ff. ex quib.cauſ.maio. ſed & ſi per prætorem.ff.actio.
verſicul. ſed & ſi dum. & verſic.idemque.ff. de iudic.eum quem.
extra, de dolo & contuma actor. lib. 6.4. quæſtio. 5. quiſquis. 11.
quæſtio 3.abſit. & capitul.certum. extra qui fi.ſint leg. per uene-
rabilem.§.rationibus. uerſicul.qui autem ſuperbierit.& uerſi.cu-
ius ſententiam.extra, de maio.& obe.c.2.Item, ꝙ eſt furioſus, qui
nec pro ſe, nec pro aliis agere poteſt.3.quæſt.7.infamis. §. tria. in
prin & q 9.indicas.extra de ſucceſſ.ab inte c.fin.ff.de codicil.l.2.
& §.uer.item opponi. Item, quòd reo dedit noxam ſeu damnum.
n ff.de noxal.actio.l. cum ſeruus. [n] 3.q.1.redintegranda ſecundum
Ioan.de Deo.Item, ꝙ de eadem re non poteſt eodem tempore ci
uiliter & criminaliter agere.ff.ui bo.rap. prætor.§.j.ff.de publ.iu-
dic.interdum.ff loca.ſi merces.§.culpæ.Dic, ut j. uerſi. item pro-
ponens.Item, quòd eſt bannitus.ff.ex qui.cau.ma ſed & ſi per præ
torem.§ actio.Nam deportato comparatur, ut no.Inſti.qb. mo.
o ius pa.pot.ſol.§.relegati. [o] Item, ꝙ agens fami erciſ.non eſt cohæ-
20 res, nec communionem habet cum poſſeſſore.ff.fam.erciſ.l.1.ff.
p de exce l.fundum.† ¶ Item quod eſt filiusfa. [p] qui non pōt agere ꝯ
patrem,

ADDITIONES.

a Nemo ¶ Vide de hoc j.ver.pen.
b Papam. ¶ Vt ibi ſcripſi ſuper 1.gl.
c Literis. ¶ Etiam ſi maritus eſſet hæreticus , quod dic vt de hære. de cre. lib. 6.
d Agere. ¶ Dicunt Azo.& Hoſt.niſi ſit ſeruus principalis.
e l.1.¶ Et in caſu illius legis licet domino abſente agat pro recuperanda,& ꝓ retinenda, pro adipiſcenda non aget, vt no. Accur.C.qui le.perſ. l.vltim.& Azo ibi in ſum.
f Vbi de hac. ¶ In tex.& glo.enumerat Hoſt.in ſum.de iud.§.3.ver.item attendenda.
g Accuſari. ¶ Eſt ſciendum quòd in §. omnibus . ſtatim allegato, habetur duplex litera , vna quòd pœna huius l. non cadit in ſeruum , alia ſine non. Prima plus amicatur textui , in quantum præmiſerat excepta l. Iul. &c. & hanc habuit Roffredus qui dicit hoc præter l. Iul. &c. tamen vtraque litera eſt bona : de quo ſatis ibi in gloſſ. vt ſcilicet accuſari non poſſit illa lege ad pœnam pecuniariam , poſſit tamen accuſari ad corporalem. Damnati enim ea l. puniuntur publicatione tertiæ partis bonorum: ergo non cadit in ſeruum illa pœna. vide ſ. de accu. in prin. ¶ Adde plene per Bar. in d.§. omnibus.
h Accuſatur. ¶ Hanc inſtantiam dabat Roffr. 1. quæſt. quare ſeruus de crimine accuſabatur, & non accuſabat. Adde Bart. quòd quia reipublicæ intereſt, maleficia puniri . extra, de ſenten.excomm.vt fiant. ff. de fideiuſſ. ſi à reo.§.vlt. ad leg. Aquil. ita vulneratus; in fi. expedit illum expediri, ſi delinquat . Alius autem delinquens licet non accuſetur, à ſeruo, per alium poterit accuſari. In ciuilib. autem ideo regulariter non agit : quia actiones ſunt de iure ciuili. ff. de orig. iur. l. 2. ad fi. 1. colum. cui ſeruus non participat: imò quo ad id habetur pro mortuo. ff. de re. iur. l. antepe. nec habet communicationem edicti ciuilis, nec prætorii ff. qui teſtam. fac. poſſ. qui teſtamento. §. ſi ſeruus.
I Maieſtatis. ¶ Sic coniunxit Vber.de Bona. cuius fuerunt iſti duo verſic. & ver.item quod eſt.cum ſeq.
k Prætor. ¶ Quomodo illa lex non dat regulam, vide j. eod.§. in prin. vltim. colum.
l Virum. ¶ Qui per tactum fideicommiſſum inſtituebat hæredem non capacem, ipſum vel alium, iuxta ibi no.
m Liberos. ¶ Etiam non hæredes , Item nec extraneos hæredes . C. de in ius vocando. l. ſecunda . vbi not. quare extraneus hæres liberis non debet reuerentiam . ff. de obſeq. à liberis , &c. l. hæres . quæ tamen debetur extraneo hæredi patroni , quam , &c. not. Roffred. vbi de edictis, ſuper 3. edicto.
n Seruus. ¶ Non probat ad quod inducitur . eſt l. antepenul. & ſic allegat eam Ioann. de Deo Cauil. libr. 3. vbi de patrefa. Item Vbert. de Bobio ſub ver. ſi conueniat. alle. ſuper rub. ver. in cæteris actionib. aliter ponit hæc verba ibi vide.
o Relegati. ¶ Vide j. de ceſſio. actio. §. 1. ver. illud etiam quæritur. & remiſſiones alias ibi dabo.
p Filiusfa. ¶ Iſtud membrum vltra duas chartas durat, includendo verſi. ſed cum clericorum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

patrem,vel contra eum,in cuius poteſtate eſt, etiam cum venia.
C.de in ius voc.l.fin.ff.eo.generaliter.& ff.de iudi.lis nulla Inſtitu.
a de pœnate.liti in fin.niſi in certis caſibus. Primus,[a] ſi velit agere
de caſtrenſi peculio:vt in prædic.l lis nulla.& ff.de fur.ſi quis vxo
ri.reſpon.1.C.de in ius voc.qui in poteſtate, vel de quaſi caſtren-
ſi:quod hodie redactum eſt ad ſimilitudinem caſtrenſis : vt C. de
inoffi.teſt.l.fin.§.in his itaque.de;quo iam dicam.Secundus,in cau
ſa alimentorum.C.de alien.li.à pa.l.fi.ff.de agno.lib.l.ſi quis à libe
ris.§.ſi vel parẽs.Tertius,ſi petit emancipari in illis caſibus , in qb.
b pater cogitur eũ emancipare.[b] ff.de cond. & demon.l.ſi cui lega
c tum.[c] ff.ſi quis à pa.fu.ma.l.1.& fin. C. de epi. au.ſi lenones. & C.
lib. 11. de ſpecta & ſce. & leno.l.fin.Quartus, ſi cum reuerentia
factum patris arguit,dicens ſe ab eo per violentiam de poſſeſſio-
ne expulſum non vt crimen intentet , ſed vt poſſeſſionem recu-
peret.ff.de acc.hi tamen omnes.§.liberi. In cauſa enim criminali
filius non agit contra patrem:vt 2.q. 1.c.prohibentur.ver.liberi.
Quintus, ſi patri ſit;hæreditas relicta,ut filio reſtituat,filius agere
poteſt , uel ut reſtituat, vel vt de ea non diſſipanda caueat. ff. ad
Treb.l Imperator emancipatus etiam non poteſt, niſi venia im-
petrata:ut C.de in ius voc.l.fi Sed tunc nec in criminali,vt dixi:nſi
ſi in eum iniuriam commiſerit:vt C. de pa.po.l. 3. Vnde non po-
teſt contra eum agere de furto,ſed actione in factum ſic:vt C.de
dolo mal.ſi ſuperſtite.De hoc ĵ. de accuſatore , ver. itẽ quòd eſt
libertus . Nec poteſt etiam petere reſtitutionem in integrum ad-
uerſus patrem.in ra,de in integ.reſtitut.§ 1. verſic.item propter,
& hoc ſiue ſint patres naturales ſiue adoptiui. ff. de in ius uoc.pa-
21 rentes.& l.ſeq.& l.adoptiuum. ¶†Sed [d] nunquid edictum de in
d ius vocando locum habeat , ſi diſcipulus magiſtrum , uel iuuenis
ſenem ſine venia in ius vocat? Videtur, ꝙ ſic.ff.e.generaliter. Nã
perſonas,quibus reuerentia debetur,non poſſumus in ius uocare
ſine venia,vt ibi:at ſeni debetur reuerentia.ff.de iure immu.l.ſem
per.2.q.6.anteriorum.ver. illud etiam. extra, de transla.quanto.
& magiſtro,vt ff.de dona,l. Aquilius Regulus.96.diſtin.quis du-
bitet. 8.q.1. qualis. 6 q. 1.ſacerdotes.Sed non eſt ita:& prædicta
e lex generaliter, [e] loquitur de reuerentia paternitatis,vel patroni-
tatis.Et iunge hic quod not.ĵ.de do.& cont.§. reſtat. ver.ſed etiã
vocans.& ſeq.¶Sed non econuersò pater poteſt contra filiũ age
re.ff.de iudi lis nulla. vbi de hoc. Nam intra domum debet inter
ſe & filium ortas dirimere quæſtiones.C.de pa.po.ſi filius.& l.cõ
gruentius.C.an ſeruus ex facto ſuo.l. fin. Interdum tamen pater
petit filium per interdictum de liberis exhibendis.ff.de lib.exhi.l.
1.§.1.& l.3.in prin.à quo repellitur,ſi eum expoſuerit:vt C.de in-
fan.expo.l.2 & extra,eo.ca.vnico.Item poteſt contra filium age-
re,vt eum alat:vt ĵ.qui fil. ſint legiti. in prin. Item & in alio caſu,
vt C.de pa.po l.1.Item in caſtrenſi peculio: ut ff.de iudi. lis nulla.
ff.de in ius voc.l.adoptiuum.& hoc, cum ciuiliter agit. Nam cri-
minari poteſt pater filium.ff.ad leg.Cornel.de ſicar.l.inauditum.
f & criminaliter agit contra eũ:vt C.de pa.po.l.tertia.[f] Sed quæ eſt
ratio , quod criminaliter agere poteſt , & non ciuiliter ? Reſpon.
quia in criminalibus conſilium capit perſona patris pro filijs. ff.
de adulte.nec enim.Item not.quod dixi,in filio , locum habet in
nepote & omnibus deſcendẽtibus.ff.de in ius voc.ſed ſi hac lege.
§.liberos.ſed videtur ſecundum canones, ꝙ poteſt filius conque-
ri de patre , & econuerſo,ciuiliter & criminaliter.2.q 7.quæritur.
& 35.q.6.c.1. & arg.C.de pa.po.l.3.& no.ĵ.ti. proxi.uer. item qd'
22 eſt frater.¶†Sed & filiusfa.licet ſit maior,tamen ſine patris[g] con
g ſenſu contra quemlibet extraneum non agit nec conuenitur:nec
in iudicio eſſe poteſt:& ſi ſit,nullum eſt iudicium:ut C. de bo.quæ
h lib.cum non ſolum.in 2.col.verſicu.neceſſitate.[h] C. de anna.ex-
cep.l.1.§.fin.& C.ad Mace. l. fin. Conſenſus enim hic exigitur ad
ſolennitatem: qua deficiente,nullum eſt iudicium. ff. de tranſac.
cum hi.§.prætor.Hoc tamen fallit in tribus caſib.Primus eſt,quia
i ſi abſens ſit,agit pro ſumptu, ſeu pro uiaticulo [i] non recepto. Se-
cundus,pro furto ſibi facto.Tertius,quando pater uel patris pro
curator abeſt:uel ſi pater eſt præſens, eſt tamen ſenex,uel demẽs,
ſic,quod non poteſt filio agenti,uel defendenti conſentire. ff. de
iud.ſi longius.ff.ſi cer.pe. cum filius. ff. de procur. filiusfamil. re-
ſpon.1.ff.ſo.ma.ſi cum dotem.§.eo autem tempore. & §. nec nõ
etiam illud. ff. de iniur.ſed ſi unius.§. filiofa. Idem ſi filia agit ſine
k conſenſu patris [k] in caſu C. de col. auth. quod locum In factum
l quoque actiones filiusf exercere poteſt.ff.de act. ob.l. in factũ , [l]
Sed & in aliis quatuor, ſcilicet in actione iniuriarum,quod ui aut
clam,depoſiti,commodati.ff.de act.& ob.filiusfa.& in præ.l.ſi lõ
23 gius.& ff.de iniur.l.lex Cornelia.§.in legem.†¶Item cum agit de
peculio.ff.ad Maced.l.uſque.In quo tamen ſic diſtingue: quia pe
culium aliud caſtrenſe,aliud quaſi caſtrenſe,aliud paganum, ſiue
ruſticanum,quod ſubdiuiditur:quia aliud eſt aduentitium, aliud
profectitium: ut colligitur Inſti. per quas per.nob. acqui.§. ſanci-
tum.& C.de inoffi teſt.l.fi.in princip.C.de bonis quę li.cum opor
tet.§.1.¶Caſtrenſe eſt quod in caſtris quæritur.ff.de caſtrẽ. pe.l.
caſtrenſe.& l.ſi forte. ¶Quaſi caſtrenſe eſt, quod ex publica cau-
ſa in ciuitate quæritur , ut ſalaria ex publico, uel ex aduocatione,
uel notaria,uel doctrina,uel medicina,uel aſſeſſoria : & ſimilibus
publicis ſalariis.C.de aduoc.diuer.iud.l.fori tui.C.de epiſ. & cle.
ſacroſanctæ.C.de inoffi.teſt.cum antiquis. uer. de aliis autem. &
in præ.l.cum oportet.& C.de aſſeſſo.l.uelut. Qui enim ſtipendia
de publico habent,dicuntur quaſi caſtrenſe peculium habere : ut
in præ.uer.de alijs autem.Nec intelligas, ꝙ per præ.l.cum antiqs.
moderni aduocati dicantur habere quaſi caſtrenſe peculium , ut
ſerui hic habeant illud præcipuum,quod lucrãtur: quia ibi loqui
tur de eo, quod publice percipiebatur. Erant enim conſcripti in
matricula,& ſalaria de publico percipiebant. Nec obſtat predic.
l. fori. quæ intelligitur ſecundum iliam ſecundũ Alb. Papieñ.niſi
forte in aduocato fiſci uel pauperum, & ſimilibus, qui alicubi ſta
m tuuntur.[m] In præmiſſis autem caſibus,ſ.cum agitur de peculio ca
ſtrenſi,uel quaſi caſtrenſi,bene agit filiusfa.abſque patris conſen
ſu.ff.ad Treb.Imperator.ff.ad Maced.l.2.quia in his maior cẽſe-
n tur:ut in præ.l.uſque.& ff.quãdo act.de pecul.eſt an.per totum.[n]
Oportet autem eum docere,quod ſit caſtrenſe,uel quaſi, ſi nega-
tur,nec prius lis conteſtabitur.& probatur hoc ff.de pecul.l. 3.§.
o 1.Dominus tamen Accurſ.dicit , [o] quod cum agitur de caſtrenſi
uel quaſi,neceſſarius eſt patris conſenſus, per præ.l. cum non ſo-
lum.uerſus prin.Sed tu dic contra,ut iam dixi.pro eo tamen facit
præd.l.cum non ſolum.§ ſin autem pater.uer. ſimili quoque mo
24 do.†Sed quid ſi filiusfa.qui uult agere de peculio caſtrẽſi, uel qua
ſi, ſit minor 25.ann.nunquid debet curatorem, habere ? Dicunt
quidam, quod non. Tu dic, quod habebit curatorem bonis eius
datum

ADDITIONES.

a Primus. ¶ Verba Vber.de Bonacur. & Roff. vbi de dictis , in tertio edicto.
b Emancipare. ¶ Sunt quatuor,tres probant iura, quæ allegant,quartum ad-
dam,& hic caſus no.Inſti.qui.mo.ius pat.pot.ſol.§.fin. & dixi de reſti. in in-
teg.conſtitutus.poſt prin.
c Legatum. ¶ ff.de adopt.nonunquam.& l.ſeq.
d Sed. ¶ Verſiculus iſte fuit Rof.de edictis,ſuper tertio edicto.
e Generaliter. ¶ Vt ibi no. de qua gloſſ. ſumptus fuit iſte ver. Et do. meus ad
illius declarationem diuidebat quatuor caſus illorum , quibus reuerentia
debetur de iure ciuili:& de illis lex illa non loquitur:quia in ius non vocan-
tur.eo.tit.l.2.& dic,vt ibi not.Secundus illorum , quibus debetur ex verbis
& mente edicti prætoris:& illi cum venia vocantur: vt in præ.l. fin. C. de in
ius voc.Tertius illorum , quibus debetur ex mente vel interpretatione , vt
ſocer,ſocrus:& in his loqui poteſt lex illa:ut ibi no.in fine gl. Quartus,quib.
ea naturali æquitate concedebatur,vt hic,de quib. loquitur iſte ver. & iſtos
in ius vocari nulla lex uetat. ¶ Adde, vt ibi per Ale.de Imo.quid de eo , qui
leuauit de ſacro fonte.vbi Bald. Ang.Pau. de Caſt. tenent , ꝙ in ius vocari
non poteſt ſine venia , & ſicut nec pater adoptiuus.& ibi dicit Bal.quòd hac
ratione videtur,quòd non poſſit eſſe teſtis pro eo,quem leuauit. Tamẽ Bar.
tenet contrarium in quæſtione verſic.cum inter dominum Simonem.Idem
tenet Bald.& Salice.in l.parentes.C.de teſtib.& in l. teſtis idoneus.ff.de teſt.
Et quòd magiſter vel doctor poſſit in ius vocari ſine venia , tenet Ioan. de
Platea,in §.pœnales.Inſtit. de Act, Defenſor autem vniuerſitatis ſine uenia
in ius vocari non poteſt,ſecundum Ang.in l.generaliter.Bald.in l.ſed ſi hac.
§.qui manumittitur.ff.eo.titu.Quid in nouerca & priuigno : etiam ibi uide.
f l.3.¶ Et dicit præſes ſententiam,quam pater dici voluerit,vt ibi in fine.per
hoc intelligas,quod ſequitur.
g Patris. ¶ Qui non ſit vilis homo,nec bannitus.ff.ſol. mat.l. ſi cum dotem.§.
ſi pater propter.& §.ſeq.& de iniurijs.l.ſed ſi unius.§.filio.& §.ſequenti.
h Neceſſitate.Et ibi in 1.gl.Accur.reddit rationem: quia ipſe non eſt integer
homo,ſed medius.Quæ ratio approbatur: ſuper quo vide Cyn. in præ.§.in
ſecunda opinione,ubi inuenies diſtinctionem Ia.de Arena.
i Viaticulo. ¶ Id eſt,quod in uia portatur pro expenſis in ſtudio.
k Patris. ¶ Textus dicit,inuito patre.& eſt caſus , quando maritus vergit ad
inopiam,& dos eſt ampla.
l Factum. ¶ Et cum quatuor ſint actiones in factũ,de qua lex loquitur, ibi no.
m Statuuntur. ¶ Hoc tenuit antiqua glo.in præ.l.fori. Sed in additione tenuit
contrarium,per l.velut.C.de aſſeſſ. cum aſſeſſores non recipiant de publico
& tamen quod acquirunt,eſt uelut caſtrenſe. Item quod miles ex militia ac-
quirit,licet non ex publico,eſt caſtrenſe.ff.de caſtren.pec. ſi forte. ergo idem
in aduocato,qui militat:ut in l.aduocati.de aduo. diuer. iudic. Item cũ iſta
ſalaria priuatorum ſuccedant illorum loco,quæ dabantur de publico:ergo,
&c.de uoto c magnæ.verſi.cum igitur.
n Totum. ¶ Bene facit de ſepul.licet.in fin.lib.6.
o Dicit. ¶ In l.cum non ſolum.in gl.magna. ante fin. & ſimiliter Vin.ibi enim
concordat.Sed communiter illud improbatur , ut ſequitur quod probat. l.
miles.§.1.ff.de caſtren.pec.coniuncta lege,qui poteſt inuitis.ff. de reg.iur. In
ducitur etiam lex ff.de furt.ſi quis vxori.poſt prin.ff.ad Maced.per quã hoc
tenet Guid. de Suza.Alleg.etiam ff.de iudic.l.lis nulla & de minor.l.3.§.ſin
autem. ¶ Adde,quod Bal.quem ſequitur Paulus de Caſtro dicit, ꝙ in d.c.
ſi.de iudic.datur regula, ꝙ filiusfamilias non poteſt eſſe in iudicio ſine cõſen
ſu patris,& illa regula eſt generalis:& non poteſt intelligi , niſi in caſibus, in
quibus ipſe filius agit, vt agere poteſt,& ſic qñ pater non habet vſumfructũ,
qualitercũq; nõ hẽat,vel q̃a nolit uel q̃a non poſſit: quia ſi hẽret exercitium
actionis competeret patri,non ſibi: vt eadem l.§.vbi autem.& poſtea ab illa
regula excipit cauſas beneficiales, de quibus pater non habet ſe intromitte
re:quia dicitur militare , non ſic in aliis non beneficialibus , in quibus filius
non militat.Vnde dato,quòd pater non habeat vſumfructum,nec ſit legiti-
mus adminiſtrator , ſaltem debet interuenire ad integrandam perſonam fi
lii,per illud c.filij.Et dicit Pau.de Caſt.ſe vere putare,quòd hæc fuerat mẽs
Imperatoris.Tamen communem opi.& contrarium eius,quòd hic refero
tenet eius conſ.54.

datum, ſecundum quod intelligitur. C. de bon. mat. l. 1. §. 1. &
de bon. quæ libe. l. 1. & l. fin. §. ſin autem in ſecunda. & in au-
thent. ut li. ma. & auiæ. §. 1. & 2. C. de auth. præſcript. cla-
rum. argument. extra, de æta. & qualit. capitulo indecorum
& capitulo ex ratione. non dico perſonæ; quia ei, qui in alte-
rius poteſtate eſt, non datur curator. C. de curat. fur. l. fina.
reſpon. 1. ¶ Aduentitium autem eſt, quod ex ſucceſſio-
ne materna, vel alia iuſta cauſa prouenit: vt in prælleg. l.
cum oportet & C. de cod. filiæ. & in hoc non poteſt agere
filiusfamil. licet actiones ad eum ſpectent, ſine patris aucto-
a ritate: cum earum exercitium, & vſusfruct. talis peculij [a]
ad eum ſpectet C. de bon. ma. l. 1. & in prællega. l. cum non
25 ſolum. §. ubi autem. & ff. de iudi. ſi longius. §. ſi filius. † ¶ Pro-
fectitium vero eſt, quod filiusfamil. de rebus patris acquirit,
ſeu quod ex eis prouenit: ut quia ex modica patris pecunia
multa lucratus eſt. & in his filius non agit, nam totum cedit pa-
tri, vt Inſtitut. per quas pet. no. acqui. §. 1. & in prælleg. l. cum
non ſolum. Item nec nomine patris, vt coniuncta perſona ad-
mittitur, ſecundum quoſdam: quia cum filiofamil. non fit
iudicium inuito patre. ut ſic corrigatur, C. de procu. exigendi.
Et eſt ſpeciale, ſecundum eos, in peculio, ut filius non admit-
tatur tanquam coniuncta perſona: ne forte id fiat in fraudem:
vt in prælleg. § ſi filius. & argument. 10. quæſtio. 2. ſi œcono-
mus. & ff. ſi cert. peta. l. cum filius. Vel verius dic, quòd admit-
b tatur coniuncta perſona. argument. C. de teſta. ſancimus. [b]
26 † ¶ Sed quid ſi dubitatur, an ex profectitia uel aduenticia cau-
c ſa filius quæſierit? Dicunt quidam, [c] præſumi quòd ex profecti-
tia, ad inſtar vxoris. ff. de do. inter vir. & vxor. Quintus, extr. de
don. inter virum & uxo. capitu. 2. argumen. contra Inſtitut. de le.
d agna. ſuc. in fin. Azo dixit [d] attendendum eſſe, an pater ſit inops,
& filius ſit diligens in arte ſua: & tunc præſumitur pro filio: an ve
ro econtra, & tunc pro parte. C. arbi. tut. ſi defunctus. alias au-
tem non poteſt filiusfam. agere ſine conſenſu patris, niſi vt dixi.
e Verum tamen Azo [e] exigit patris conſenſum in his tamen, in qui
bus ſibi acquiritur uſusfructus: & non in his, in quibus non acqui
f ritur. quę no C de bonis, quę liberis. auth. id eſt. Ot. vero & Baga. [f]
exigunt tantum, ubi vſusfructus patri non quæritur, ideo quia nō
vult. Vbi autem patri non quæritur, quia non poteſt: tunc nō exi
g guntur ut no. in præ. l. cum non ſolum [g] Tertii dicūt, quòd iudiciū
cum filiofa. conuento ſine patris conſenſu habitum, tenet. ff. de
minor. l. deniq; §. ſed vtrum ibi: & quidē in poteſtate manēs, &c.
ff. de fideiuſ. ſi dubitetur. §. fin. ff. de nox. ac. quoties. & l. ſeq. Nec
obſtat ſecundum eos l. cum non ſolum. quia loquitur de vrbani-
tate: alioquin iam eſſet in patris poteſtate, vt conueniretur filius,
uel non. Agere tamen non poteſt hodie, ſecundum eos: ut in prę.
l. cum non ſolum. ſed nec olim poterat agere, nec actiones ſuo
nomine mouere, niſi in caſibus, qui ſunt in præ. l. filiusfamil. ff. de
ac. & ob. Imo earum exercitium patri, ſi præſens erat, compete-
bat. ff. de iniur. ſed ſi vnius. §. filio. & no. in præ. l. ſi longius. § j. Alij
dicunt, q̄ ſi filiusfa. poteſt hodie ex delicto conueniri, & olim ēt
h poterat præter conſenſum patris: ut in præ. l. quoties. [h] ſed non
contractu: ut in præ. l. cum non ſolum. Nec obſtat præ. l. denique.
quia ibi in conuentione bene interuenerat conſenſus patris: ſed
ex cauſa iudicati potuit conueniri, quia res iudicata non eſt venti
landa, ſed executioni mādanda. ff. de iudic. ſi prætor. ff. de minor.
25 ann. cum fideiuſſ. ff. de excep. rei iudic. l. fin. Vel ſecūdum Lan-
fran. loquitur ſecundum ſua tempora, ſecundum quæ poterat
conueniri filiusfamil. ſine conſenſu patris, & tenebat iudicium:
ut ibi, hodie tamen non poteſt: ut in l. prælleg. cum non ſolum.
27 Tu dic, vt dixi ſupra verſic. ſed & filiusfa. † ¶ Conſilium tamen
eſt, vt ſemper patris cōſenſus requiratur, etiam in delictis: & hoc
ſi filius maior ſit. Si vero minor ſit, non ſufficit patris conſenſus in
i iudicio: [i] quia filius pupillus patris conſenſu obligari non poteſt:
ut ff. de uerbo. obliga. l. ſin. §. 1. Inſtitut. de inuti. ſtipu. §. pu-
pillo. & uide ff. de pec. l. 1. §. 2. Nam ſicut in ſtipulatione
contrahitur cum pupillo, ſic & in iudicio: ut ff. de pec. li-
cet. §. ſed ſi filius. Dandus eſt ergo ei curator, cuius aucto-
ritate conueniatur. Nec obſt. quod filio in patris poteſtate
conſtituto curator dandus non eſt. C. de cur. fur. l. fin. quia
uerum eſt, quod perſonæ dari non poteſt, ſed liti, uel rei ſic:
ut in præ. l. cum nō ſolum. & in auth. ut li. ma. & auiæ. in prin. Sed
nec iſtius curatoris ſufficit auctoritas ſola, imo neceſſarius eſt cū
ea patris conſenſus: quoniam auctoritas tutoris uel curatoris
operatur, ut iudicium ipſius minoris ſuppleatur per illam legē,
ut perinde habeatur, ac ſi maior eſſet. ff. de acquir. poſ. quamuis.
§. infans. Imo aliquando minus facit tutoris uel curatoris auctori
tas, quam maior ętas: quia licet illa interueniant, tamen nihilomi
nus datur ipſi minori in inte. reſtitutio: quod non fieret, ſi maior
eſſet. Cautela eſt ergo, quando uis conuenire filiumfa. minorem,
quòd facias patrem conſentire: & facias etiam ſibi dari curatorē
28 ad litem, ſecūdum Vber. † ¶ Sed quæritur utrum pater cogatur
defendere filium? Dicunt quidā, quod in delictis, & in ciuilibus nō
poteſt cogi, ut defendat, tanquam defenſor, & extraneus: ſed ut
pater & legitimus adminiſtrator ſic: ar. in præ. l. quoties. & ff. ex
qui. cau. in poſ. ea hæc autem. §. 1. ubi dicitur, q̄ tutores & curato.
& huiuſmodi adminiſtratores cogūtur captis pignoribus, & alijs
remediis defendere, uel remouentur ab adminiſtratione. C. de
proc. eum quem. ubi uidetur innui, quod ſi uelint ab adminiſtra-
tione ceſſare, non coguntur, quaſi ſit in eorum electione. Vel dic
hoc uerum eſſe in procur. & defenſoribus, ſed in tut. & curat. &
ſimilibus eſt electio iudicis, utrum uelit cogere, an remouere. Et
uide C. de adminiſtr. tut. l. fi. Pater autem uidetur omnino cogen
dus: quia remoueri non poteſt. & uide C. de bo. quæ li. l. fi. §. neceſ
ſitatem. Sed nunquid in publicis iudicijs poteſt filius agere ſine
k conſenſu patris? Dicunt quidam, [k] q̄ non. C. de bonis quæ libe. l.
cum nō ſolum. §. & filij. Sed ibi loquitur in pecuniarijs cauſis. Vn
de dic contra: quia quod ad ius publicum pertinet, non refert in-
ter patrem & filium. ff. ad Trebel. nam quod ad ius publicum at-
tinet. & uidetur expreſſum. ff. ad legem Iuliam, de adulter. inter li-
l beros §. filius. & l. filiusfa. [l] † ¶ Hoc quoque ſcias ſecundum Ho-
29 mobon. quod quę de patris conſenſu habendo dicta ſunt, locum
habent, quando filius agit uel conuenitur ex ea cauſa, ex qua ni-
hil patri quæritur, ut prædixi. Porro ſi ex ea cauſa ſibi competūt
actiones, uel etiam tenentur alteri, ex qua patri quæritur uſusfru
ctus, tunc pater habet earum exercitium, & in eis ipſe agit, & cō-
m uenitur. [m] C de bon. ma. l. 1. & in præ. l. cum non ſolum. §. 2. uer-
ſicu. ubi autem in unum. Et hoc in aduentitijs. nam in caſtrenſi,
uel quaſi, non eſt neceſſarius patris conſenſus: ut ſupra dixi.
Sed certe non bene uideo, quando in aduentitijs patri non
quæritur uſusfru. cum lex, cum oportet. dicat ei in omnibus
uſumfruct. quæri. Vnde intellige præmiſſa, cum patri acquiri-
tur uſuſ-

ADDITIONES.

a Peculij. ¶ Iuſtè quæſiti, aliàs ſecus: quia de tali adſtricto reſtitutioni, nec vſus, nec vſusfructus competit patri. ff. de ac. poſ. quod ſeruus. & ff. pro ſocio. l. quod autem. & vide quod dicam j. de te. ſuper rub. poſt Iac. de Are. ſui cōſilij membro 5. ¶ Adde, quòd Bal. in l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. tenet dominium rerum male acquiſitarum, tranſire in patrem: quia qui ſoluit uſuras, & transfert dominium, & à ſponte ſoluente receſſit: & filia quæ etiam non poteſt, nec valet ſtare. In præcedenti ergo relinquitur quod patri quæritur. Alex. in d. l. quod ſeruus, conatur defendere opinio. Bar. quæ concordat cum Io. And. hoc ibi uide, & Ang. qui etiam tenet opi. Barto. conſi. 207. in fi.

b Sancimus. ¶ Et no. extra, de procu. non iniuſtè. in 1 glo.

c Quidam. ¶ Refert Gui. de Suzar. in l. vl. C. de pig. quòd per illam legem dixit Pla. indiſtincte præſumi pro patre: & dicit quòd non habetur lex, quæ melius id dicat.

d Dixit. ¶ In ſumma C. de bon. quæ libe. verſicul. quid ſi dubitetur. tamen hoc dictum attribuit Accu. Ioan. in l. cum oportet. in princip. C. de bon. quæ libe. quod etiam ibi approbat domi. meus, ſi mortuo patre quæſtio eſſet, cum fratre. Placet quod tenet illa gloſſ. in fin. ſ. quod probet agens, & ſic procedit dictum Pilei in 1. quæſtio. 114. qui ponebat fratrem agentem: & iudicauit pro filio. ¶ Adde, quòd probet agens, tenet Abb. Senen. conſilio 36. vbi ponit multas præſumptiones, quæ faciunt pro filio.

e Azo. ¶ & Guido de Suzaria.

f Et Bag. ¶ Cauil. tit. 1. ad fin. 1. col. & eadem ſunt verba Vber. de Bona, eod. tit. & loco.

g Solum. ¶ Bene allegat ibi gloſſ. mag. in fin. Ottonem hoc dixiſſe.

h Quoties. ¶ Aliqui diſtinguunt. an debeatur pœna corporalis: & tunc non requiritur, per l. nam quod. ff. ad Trebel. & ff. de his, qui ſui vel alie. iur. ſunt. l. filiusfamil. an pecuniaria: & tunc conſentire debet, quia fieret executio in pecculio. Ia. de Are. non requirebat conſenſum, vbicunque dicebat ratio, quare conſenſus requiritur: & de hoc per Cy. in l. cum non ſolum. parte 2. in 8. no. ¶ Adde Pet. de Anch, conſ. lxxii. incipiente, viſis omnibus. & ſingulis.

i Iudicio. ¶ Dicit vber. contra. licet per prælleg. l. multi fatui dicerent contrarium.

k Quidam. ¶ Accu. in prælleg. gloſſ. magna, circa fi. alternatiue tamen, Si. Vinc. dicit hoc verum: ſi ciuiliter vel criminaliter agatur per eum, vel contra eum, ſi ordinaria via agatur, ſcilicet oblato libello, vel inſtituta accuſatione: ſecus ſi ex officio ſuo iudex procederet contra eum: quia tunc conſenſus non requiritur. Et quibus caſibus inquiri poſſit, vide infra de inqui. §. 2.

l Filiusfamil. ¶ Sed primi dicunt leges illas correctas per l. cum non ſolum. an aliquid patri deperire poſſit, vide ſupra. eadem. column. plus dicit Guid. de Suzar. quod etiam in priuatis delictis non requiritur patri conſenſus. ff. de noxa. quoties. de condi. fur. l. quarta. de iniur. l. ſed ſi vnius. §. filio. & §. ſi filius. ¶ Adde, quod Bartol. dicit in dicta. l. inter liberos. §. filii. ff. de adulter. quod illæ leges non ſunt correctæ. Et uide Bald. in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui, uel alieni iuris. Ang. in d. §. filius. Petr. de Anch. conſilio lxxii.

m Conuenitur. ¶ Et an tunc ſatiſdet de rato, uel de iudicato ſoluendo, vide j. de ſyndico verſ. ſed quæritur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tur vſusfructus, ſed ſi ipſe eum reſpuit, & de hoc conſtet: tunc
enim obiiciatur eidem de conſenſu patris: C de bon.ma.l. 1. & in
30 præd. l. cum non ſolum. § 1. † ¶ Sed quid ſi pater nolit conſentire
filio agenti in caſibus, vbi eſt neceſſarius eius conſenſus? Reſpon-
de, cogetur per officium iudicis captis pignoribus: vt in præ. l. cū
non ſolum. ibi, neceſſitate, per offic. iudi. &c Inſtitut. de ſatiſd. tu.
& curat § quibus. ff. de ventr. inſpic l. 1 & §. ex hoc edicto. ibi: qs
ergo, &c. ff. de dam infect. l 4. §. 1. verſic. an tamen. vel mulcta in-
dicta. argumen. ff de vent inſpic. l. 1. §. ex hoc reſcripto. verſicul.
a cogenda. vel ſecundum Lanfran.[a] per miſ. in poſſeſſ. bon. eius. ff.
de in ius voc. ſatisque. licet patri negabitur vſusfructus. argum. In
ſtitut. de acquiſi. per arro. § fin. ff. ſi ex nox. cauſa aga. ſi cum vſu-
b fructuario. §. fin. Vel fortè[b] ſufficiet patrem interpellari ad hoc,
vt iudicium valeat, licet nolit cōſentire. ff. vt in poſſ. leg. vel fidei-
c commiſſ. l. 1. § non exigit Sed tutius eſt, ſi conſentiat. Econtra vi-
detur, quòd conſenſus patris nō ualeat, qui inuitus cogitur. ff. de
aucto. tuto. l. 1. § fin. & l. 2. ff. quod cum fal. tuto. auctor. l. nouiſſi-
d me. §. quod ſi compulſus.[d] extra, de ſpon. cum locum. 20 quæſt.
3. preſens Credo tamen eum cogendum, ſicut dixi ſi grande præ-
iudicium filio paretur, niſi iuſtam cauſam proponat, quare cōſen
tire nō debet. ff. de leg. 1. huiuſmodi. vt de nolente fiat volens. 84.
diſtin. cap. fin. Sed quid ſi iurauerit non conſentire? Reſpō. nihilo
minus cogetur, cum non potuerit in præiudicium alterius iurare:
& fiet ei remiſſio iuramenti. ff. ad mu. l. fi. in prin. & C. qui mili. nō
poſ. l. 1. lib. 12. & cum periurus ſit, imputet ſibi, quia ita temere iu
rauit, ſicut alias dicitur in iuramento calumniæ ſecundum Vber-
e tum de Bo.[e] Quid ſi nullo modo vult conſentire? Reſpon.[f] de-
f tur curator bonis in auth. vt li. ma. & auiæ. in prin ff. de cur. bon.
dan. l. fin. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hoſtibus. in princip. Si enim ab
ſens eſt quis iuſta de cauſa peregrinationis, vel captus ab hoſti-
bus: dabitur curator bonis, ſi non eſt qui eum defendat: vt in
præ. l. ab hoſtibus. & C. de poſtli. re. l. 3. non tamen dabitur
31 perſonæ: vt ſupra dixi. † ¶ Sed nunquid poterit per epiſto-
g lam vel nuncium conſentire, ſi abſens eſt.[g] Ar. quòd ſic. ff de
acquir. hære. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. extra, de off. deleg pru-
h dentiam. reſpon 1. extra, de temp. ord. nec epiſcopi. Vber de Bo.[h]
i & Iac. But.[i] & Odof. not. quòd præſentialiter coram iudice con-
ſentiet, ad ſimilitudinem tutoris, argum. ff. de aucto. tutor. obliga
ri. §. pupillus & § tutor. & l. accipientis. & Inſtitut. eo. § fin. & ar-
gu. de pœn. diſtinct 1. quem pœnitet. in princip. extr. de ſenten.
excom. quod de his. in fin. Gerit autem pater legitimam admini-
k ſtrationem, tanquam tutor in bonis filio delatis. C. de bo. ma. l. j.[k]
Vel dic, quòd dabitur curator bonis, qui conſentiat vice patris.
32 arg. in præ l. cum non ſolum. §. ſin autem in ſecunda. † ¶ Sed certè
feci citari filiumfam. in caſu in quo eget patris conſenſu: non cō-
paret: quæritur an debeam mitti in poſſeſſionem cauſa rei ſeruan
dæ? Reſpon. ſi ille conuenitur ex cauſa caſtrenſi vel quaſi, ſufficit
eum vocari: nec eſt neceſſe patrem vocari: vt ff. ad mu l. 2. ff. de
caſtr. pec. miles. §. 1. & debeo mitti in poſſeſſionem, & hoc ſi ille
ſit ætatis legitimæ. Sed ſi agebam de peculio, in quo pater habet
vſumfructum, & ille proprietatem: tunc non poteſt fieri miſſio,
niſi patre citato, q eſt legitimus adminiſtrator: vt C. de bon. quæ
lib l. 1. & l. cum oportet. §. ubi autem. Si uero agebam contra il-
lum ſuper profectitio peculio, tunc etiam non debet fieri miſſio:
quia pater, ad quem totum pertinet, debuit conueniri, non filius
qui nihil in eo habet niſi poſſeſſionem. ff. de acquir. poſſeſ. l. poſ-
33 ſeſſio. §. 1. ff. ex qui. cauſ. in poſſ. ea. Fulcinius. §. ſi quis ac. † ¶ Sed
quid ſi conuenitur ſuper aduentitio peculio, in quo pater nihil
habet, & filio agenti & fugienti conſentire debet, nunquid pro-
pter eius contumaciam, patre non uocato, ſum mittendus in poſ
ſeſſionem peculij? Reſpondeo ſic, quia tunc ipſe filiusfam. debet
conueniri ſuo nomine. Et ſi dicatur, quòd pater debuit conſenti
re: reſpondeo. verum eſt in iudicio: ſed ſi filius nō venit, quare de
buit pater citari, ut conſentiret? fruſtra enim conſentiret, ſi filius
non ageret, vel veniret. ar. ff. ex qui. cau. in poſſ ea. l. 2. Licet ergo
ordinarium iudicium ſine patris conſenſu non valeret: valebit ta
l men extraordinarium, ſ. miſſio. arg. C. qui admit. ad bon. poſ. l. j.[l]
Nam & video quòd fit miſſio & contra pupillum, & contra mi-
norem. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. l hæc autem. & l. pupillus. §. adeo.
ff. de bon. auth. iud. poſ. ſi minor. Cautela tamen eſt, ꝙ & pater ci-
tetur. & facit Inſtit. de acquiſi. per arro. § fin. Licet autem filiusfa.
non poſſit ſuo nomine agere: tamen bene poteſt eſſe procurator
alterius. extra. de procur. non iniuſte. ff. eod. l. filiusfa §. ipſe quo-
que. ff. de mino. cum mandato, & procuratorem facere in præmiſ
ſis caſibus, in quibus ipſe poteſt agere: vt in eadem l. & j. de pro-
34 cur. § 1. uerſi. item quod conſtituens. † ¶ Sed an egeat patris con-
m ſenſu, cum procuratorio nomine pro alio agit? Accur. dicit[m] ꝙ
ſic, argum. in præ. l. cum non ſolum. reſp. 1. in fin. & de annali exce.
l. 1. in fi C. manda. l. 3. C. ad Mace. l. fin. Idem dicit G. Na. & ſecun-
dum hoc non intelligitur decr. non iniuſte. Nam non admittitur
quis pro alio, quin & pro ſeipſo admittatur: licet quādoque quis
admittatur pro ſe, & non pro alio. ff. de poſt. l. 1. §. 2. Cum enim
oporteat eum ſatiſdare de iudicato ſoluendo, ut j. de ſatiſda. §. ex
pedito. in prin. non poſſet hoc facere, cum nil reputetur habere.
n Tu dic contra,[n] arg. ff. de in ius uoc. quæſitum. & l. ſed ſi hac lege.
§. fi. & ar. extr. qui mat. accu. poſ. cum in tua; & de teſti licet. Gerit
enim perſonam eius, pro quo agit. ff. de procu. l. 1. in prin. & in fi.
93 diſtinct. c fin. 94. diſtinct. c. 1 Et ad hoc facit ff. de procur. filius
famil. §. ipſe quoque. extra eodem, non iniuſte. Quod autem per
ſe non poteſt agere, illud inductum eſt in eius fauorem, ne læda-
tur in re ſua: vnde non debet in eius læſionem in alijs retorqueri.
C. de legib. l. quod fauore Hoc autem damnum & emolumētum
ad alium ſpectat. 2. q. 6. biduum. & ideo non procedit ratio domi
ni Accur Sed nunquid tutor aget conſenſu patris? Reſpon. non:
o ut in præd. l. quæſitum.[o] † ¶ Quid ſi filiusfam. contra ipſum patrē
35 agat, quod poteſt quandoque, ut prædixi? Dic quòd non eſt tūc
neceſſarius eius conſenſus: argum. ext. de accuſa. ex parte. & cap.
olim quia omne beneficium legis eſt ampliandum in Auth. con-
p ſti. quæ. de digni. §. illud.[p] Vel dic, quòd dabitur filiofa. curator ad
litem qui aget: cuius officium lite finita ceſſabit. Inſtit de aut. tut.
in fi. ff. de tutelis. l. 3 §. ſi pupilli. in fi. prout no. in ſimili caſu ext. de
q reſcr. edoceri.[q] † ¶ Sed nunquid tenet præceptum ei ſine patris cō
36 ſenſu factum? Non uidetur, cum ſit ſententia: ut ff. de iudic. ſi de-
bitori. Arg. contra, quòd tenet, & quòd non ſit ſententia: ut ff.
r ad leg. Aquil. proinde Accurt. dicit,[r] quòd ſi fiat poſt litem
conteſtatam, teneat: ſecus ſi ante. Mihi videtur, quòd ſi non licet
ei minus

ADDITIONES.

a Lanfran. ¶ & Alb. Papien. qui dicit ſic ſeruari: dicebat, ꝙ etiam propter ne
ceſſitatem caſus, vel crimen puniretur: ſi erat criminaliter accuſatus, filius
poterat dari curator perſonæ; ſicut aliàs fit in l. fi. C. de ſen. pa. ſecundum illa
parum facit: quia pater deportatus non habebat filium in poteſtate.
b Fortè. ¶ Sic dixit Vber. de Bona.
c Conſentiat. ¶ Ita ibi Accur. in mag. gloſſ. vel ſecundum Gui. de Suzar. in-
terloquatur iudex, procedi poſſe cum filio ſine patris conſenſu, & propter iu
dicis auctoritatem valebit iudicium. ff. de minor. l. ait prætor. §. quid tamen.
Alia iura ad idem ibi uide in gloſſ. hic not. pro dicto proxim. §. interpellari
ſufficit. Facit l. ſi longius. ff. de iud. coniuncta cum l. non tantum. ff. de fidei-
com. lib. §. ſiue iuſta, & l. neque infantes. §. 1. per quas probatur, quandoque
præſentem conſentire nolentem haberi pro abſente, & tempore abſentiæ au
diretur: ergo & tunc. ¶ Aede, vt per Bar. in d. l. non ſolum.
d Compulſus. ¶ Ad iſtas leges, & ad l. 2. ff. de iudi. circa princip. reſpondetur,
quòd aliud eſt auctorizare uel agere, aliud conſentire, De hoc loquimur ſecū
dum Accu. Sed Guid. de Suza dicebat contraria loqui, cum quis cogitur ad
id, ad quod non tenetur. hic ad id, ad quod tenetur, & iuris executio nō eſt
iniuria. ff. de iniuriis. l. iniuriarum. §. 1.
e Vbert. de Bobio. ¶ Quod uide infra de iura. cal. §. ultim. poſt princip. & vi-
de ſimile de teſte. § pen. verſicu. quid ſi quis. & de deci. §. 1. in fin. Facit etiam
quæſtio dominicalis. 33. de quo ſcripſi de off. ord. quia plerique. in gloſſ. pe-
nul. lib. 6.
f Reſpon. ¶ Secundum Iac. Bald.
g Abſens eſt. ¶ Intellige, id eſt, non præſens in iudicio. & ſic etiam intellexit
glo. in l. cum non ſolum hoc dixi. & ſi pater longe abeſſet, non eſt neceſſarius
nuncius, uel epiſtola, per l. ſi longius. ff. de iud.
h Vbert. de Bob. ¶ Et de Bona. & licet hoc teneat, reſpondet tamen ad leges
allegatas infra, vt ſtatim dicam.
i Iacob. Bu. ¶ In meis ſcriptis Ia. But. tenet primam per §. iuſſum. ¶ Adde,
quòd eandem tenet Barto. l in d. l. cum non ſolum. quia aliud eſt conſenſus.
aliud auctoritas.
k l. 1. ¶ Mutauit auctor uerba Vbert. qui dicebat leges illas loqui in auctori-
tate præſtanda pupillo, ſed pater habens adminiſtrationem in bonis filii, ge
rit ut pater, non ut tutor alle. eandem legem, & facit quod dixi in uerſicu. ſed
pone quòd lis. in fi.
l l. 1. ¶ Facit quod ſcripſi poſt Inn. de ap. ex ratione. ſuper fin. 1. gloſſ. verſicu.
quod enim dicitur. & de conceſſio. præben. poſt electionem. ad fin. in gl. ſen-
tentiam iſtam.
m Dicit. ¶ Vbi ſupra poſt prin. magnæ glo.
n Tu dic contra. ¶ Et ſic eſt hodie approbatum de procu. qui generaliter. §.
1. libr. 6.
o Quæſitum. ¶ Sic dixit Accur. in prædicta gloſſ. Et eſt huius dicti ratio: quia
tutela eſt publicum munus auctoritate, ſed utilitate priuatum. Inſtit. de ex-
cu. tut. in princ. In publicis autem muneribus non curatur patria poteſtas,
in quib. filiusfamilias loco patris habetur ff. ad Treb. nam quod. in princip.
ff. de his, qui ſui uel alie. iu. ſunt. filiusfam. & facit ver. ſed nunquid in publi-
cis. ſupra eo.
p Illud. ¶ Et ſic notat Accurſius, in l. cum non ſolum. ad fin. magnæ gloſſæ.
q Edoceri. ¶ Vide j. de ſyndi. ver. ſed quid ſi cauſa.
r Dicit. ¶ Non dicit ſic aperte, ut dicit Guil. quod uide in præ. gloſſ. magna.
Ex qua ego puto Accur. intellexiſſe caſum conuerſum, ſcilicet, quando ſine li
tis conteſtatione fit præceptum in confeſſum, ut fieri ſolet: cum non ſit ſentē
tia: & tenet præceptum. Sed quando fit poſt conteſtationem: tunc proprie
fuit iudicium & ſententia, & ſic non tenet. Pro primo dicto facit l. proinde.
in fi. ff. ad l. Aqui. vbi dicitur, ꝙ ſententia non habet locum in confeſſum. Et
uide quod ibi no. in fin. ult. gloſſ. & ſic eſt uerum, ꝙ talia præcepta non requi-
runt ſolennitatem ſententiarum: de qua de re iudi. c. vlt. lib. 6. C. de ſent. ex
breui. reci. per totum. ¶ Adde, ut per Barto. in d. l. cum non ſolum. ver. quæ-
ro, quid ſi præceptum.

ei minus ſine patre, ſcilicet conteſtari litem: multò fortius maius
ſcilicet recipere præceptum totius cauſæ. C. de precib. Imperat.
offe. quoties. ff de reg. iu. non debet cui & ext. de dec. ex parte. 95.
diſt. illud. & capitu eccle 74. diſtin. geſta. extr. de ſenten. excom.
a mu. cum illorum.[a] Et not. quòd ſi in cauſa, in qua præceptum da
tur, libellus fuerit oblatus, fit litis conteſta. alioquin non quod
b dic. vt not. extra, de elect. dudum. 2.[b] Sed an filio coram arbitro
agenti pater conſentiet? Videtur quòd ſic: cum arbitria ſint reda
cta ad inſtar iudiciorum. C. de iud. rem non nouam. & ff. de arbit.
c l. 1. Dic contra, ſecundum Accur.[c] ff. de pecu. l. 3. §. ſed & ſi filius-
37 famili. † ¶ Sed pone quod lis eſt conteſtata cum filiofamil ſine
conſenſu patris nunquid pater cogetur conſentire, ſi forte fuit
omiſſum: & ſi poſtea conſentit, an valebit? Reſpon. non cogetur,
nec etiam ſponte conſentiens proficit: quia iam ſtetit in iudicio
ſine patris voluntate: argumen. ff. de aucto. tuto. obligari. § fin. &
Inſtitut. eod titu. Nam ante litis conteſtationem debet conſenti-
re: ſicut & cautio rati in principio præſtatur. ff. de procurat Pom-
ponius. §. rati, quæ ſimpliciter præſtatur ad iudicij ſecuritatem.
argumen. contra, ff. de iudic. licet. per quam legem Lanfran. di-
d xit contra ſed ibi ratum habet is, cuius nomine egit[d]. ff. de nego.
geſt. ſi pupilli. §. ſi ego. Eodem etiam modo reſponde ad l. ff. qui
e ſatiſ. cog. l. Iulianus. aliàs incipit, ſi autem. quidam tamen contra:[e]
vt infra, verſicu. ſed an valeat tunc. Et nunquid valent acta habi-
ta in tali caſu? Dicit Iaco. & Bald quòd ſic, maxime teſtibus mor-
tuis. vt C. de teſti. l. fin. non enim ratione eorum quæ producta
ſunt in cauſa, dicitur iudicium nullum, ſed ratione perſonæ filij-
fa. qui inhabilis erat ad agendum ab initio ſine patris conſenſu:
& hoc vt facultas probationum non anguſtetur, ſed ſalua ſit. C,
de hæreticis. quoniam. in fin. & 13. quæſtio. 2. quanquam. & ff. de
teſti. curent. Item facit ad hoc, quia ex inutili contractu transfer-
f tur dominium:[f] vnde Bartol. proceſſit venditio, vt infirma, &c.
vt not. ff. de dolo. l. & eleganter. §. 1. Item vtile non debet per inu
tile vitiari. C. de do. l. ſancimus. C. de iure dot. ſiue generalis. ex-
tra, de electionib. illa. & argument. ad hoc extra, de teſtib. præſen
tata. & capitu. cauſam quæ. C. de arbitr. l. pe. & ff. de off præto. Bar
barius. argum. tamen contra. C. ſi à non compet iud. l. fin. extr de
appel. vt debitus. in prin. & de iud. at ſi clerici. in princip. cum ſuis
concor. & 11. quæſtio. 1. in clericorum, quæ poſſunt in contra-
38 rium reſponſionem mouere. † ¶ Quid ſi filiusfamil. egit iniuria-
rum ſine patris conſenſu, & fuit lis conteſtata, demum pronun-
ciatur nullus proceſſus, per l. cum non ſolum §. 1. nunquid per ta-
lem litis conteſtationem eſt actio perpetuata? Videtur quod nõ,
cum non ſit legitime conteſtata, vnde pro non facta habetur. ar-
gumen. in his, quæ not. extr. de app vt debitus. in princip. & C. ne
de ſtat. defun. l. ſi mater. Nam & bonorum poſſeſſio amittitur, ni
ſi petatur per filium intra legitimum tẽpus. C. qui admit. ad bon.
poſſeſ. l. 1. Et præterea hæc actio odioſa eſt: quia datur ad uindi-
ctam, & ideo reſtringenda. ff. de lib. & poſthum. cum quidam. de
pœ. diſt. i. pene. Nec in ea datur minori reſtõ. ff. de minor. auxiliũ.
& hoc credo verum. Audiui tamen aliquos contrarium aſſeren
g tes. argu. pro eis C. de anna. exc. l. 1. in fin.[g] † ¶ Vtrum filiusfamil,
39 poſſit facere pacem de morte patris: not. j. de homicid. ver. illud
autem. ¶ Sed quomodo filiusfam. poteſt obligari ſine conſenſu
patris: vt in præ. l. cum non ſolum contra illud. ff de uerbo. obli.
l. fi. §. 1. Reſpon. non obligatur principaliter, ſed per obliquum,
40 ſcilicet poſt conſenſum patris habitum. † ¶ Sed quid ſi pater filio
dedit generale mandatum, vel generaliter conſenſit, vt ageret,
vel ſe defenderet contra quemlibet, uel in omnibus cauſis, quas
h habet?[h] Videtur ſufficere: quia tantum facit generale mãdatum
i quantum ſpeciale. ff. de admi. tu. l. ſi duo. in fin. cum ſuis concor.[i]
Et argum. ff. pro ſocio. l. actione. §. renunciare. & ff. de iniur. l. ſed
ſi vnius. §. procuratore. C de bon quæ libe. cum oportet. § ſin au
tem arg. contra, ff. de mino. illud §. ſi talis. ff. de auctor. præſc. obli
gari. C. ad Velle. iubemus. C de auctorit. præ. clarum. & de acq,
hæred. ſi quis mihi. §. & putat generaliter. & §. iuſſum. ff. de ritu
k nup. generaliter.[k] Sed dic, quod ſufficit generale: ne pater coga-
tur ſæpius conſentire. ar, C. de cur. fur. l. 1 in fi. Generale enim mã
datum ſemper ſufficit: niſi dicatur quod ſpeciale exigatur: vt no.
ff. de procurat l. Pomponius. in principio. Nec eſt iure cautum ꝙ
hic exigatur ſpeciale mandatum. Sed opponitur: nam videtur de
mente legis, cum non ſolum. ſpeciale exigi, vt pater inquirat cau-
ſam, quare agere uult filius. Vnde alij diſtinguunt utrum ita di-
xit, mando, uel concedo, ut poſſis agere contra P. & G. & omnes
alios contra quos cauſam habueris: ut tunc ualeat. An dixerit ge
neraliter non expreſſo aliquo ſpeciali: ut tunc non ualeat. ar. ff. ſi
quis cau. ſed & ſi quis. §. quæſitum. & C. quãdo mul. tu. offi. fung.
l poteſt. Auth. matri. ſecundum Vbert. de Bo.[l] Iaco. Bald. dixit non
m ſufficere generalem conſenſum: imo requiritur ſpecialis:[m] ut ff.
n de acquir. hæred. ſi quis mihi bona. §. iuſſum.[n] ext. de appel. ca. 2
Inuitus enim intelligitur, qui expreſſe non conſentit. ff. de ſerui.
41 urb. prædi. inuitum. † ¶ Sed nunquid ſufficit vnus conſenſus ſe-
mel in initio litis præſtitus: an uero in quolibet actu, puta in quali
o bet poſitione, habet conſentire? Dixit Idem Iacob.[o] quod ſi an-
te litis conteſt. conſentit, quod in lite poſſit eſſe, uel etiam in ipſa
lite, hoc non ſufficit: imo neceſſe eſt, quod cõſentiat in qualibet
poſitione & reſponſione: ſicut dicitur de tutore, in præ l. clarũ. &
Inſtit de auctor. tutor. §. tutor. ff. eod. l. obligari. §. fi. In quibus dici
tur, quod tutor in qualibet parte litis debet pupillo auctoritatẽ
præſtare, ſicut & iudex delegatus per ſe debet in medio, in princi-
pio, & in fine cognoſcere: ut C. de iudic. Authentic. ad hoc. ex-
tra, de offic. delegat. capitu. ſuper quæſtionum. § intentionis. Sed
hoc non placet: unde dic, ſemel ab initio ſufficere conſentire. ar.
ff. eo.

ADDITIONES.

a Illorum. ¶ Diſtingue cauſas, vt dicetur infra verſicul. duobus. verſicul. proxim.

b Dudum. 2. ¶ In gloſſ. ſed pone. & vide infra de ſenten. prolat. §. 2. verſic. eſt quoque.

c Accur. ¶ In gloſſ. magna, de qua ſupra, cui etiam continuatur ſequens quæſtio. Sed Gui. de Suza. reſpondet legi ſequenti, quod ibi non dicitur quòd poſſit litigare, licet poſſit compromittere unde tenet quòd in his caſibus, quibus acquiritur, vel acquiri poteſt patri vſusfructus, neceſſarius erit conſenſus patris coram arbitro: alias non; iuxta dicta ſupra verſi. ſed quid ſi dubitatur. Simon Vinc. ſecundum Ioan. diſtinguit inter arbitrum & arbitratorem, vt primo caſu, ideo quòd in iudicio per præ. l. 1. ff. de arbit, Secundo caſu obligetur pater de peculio. ff. de pec. licet. §. ſed ſi filius. Quod apparet, quia talis arbitratus non dicitur ſententia ſed tranſactio: ſicut de venditione ſic facta, ſi Titius fuerit arbitratus. C. de contrahend. empt. l. fin. Inſtitu. de emptione. §. Item precium. ¶ Adde de hoc, vt per Bart. in d. l. cum non ſolum.

d Egit. ¶ Subdit Acc. hoc verum, ſi filius non patris, ſed ſuo nomine agebat: dicit Simon, vel dic melius, quòd indeterminate requiratur conſenſus: propter quod ſufficit quandocunque conſentire. Sed in l. cum non ſolum. determinate, id eſt, ab initio, vnde non ſufficit fieri quandocunque, Allegat. §. iuſſum, de quo j. 4. ver. inducit ad hoc quòd requiratur conſenſus ante lit. conteſt. §, eo autem tempore. in l. ſi cum dotem. ff. ſol. mat. de quo § dicam ſuper præ. verſicul. de quibus determinato & indeterminato conſenſu remittit ad ea, quæ ſcripſi C. ad Maced. l. fin.

e Contra. ¶ Inter quos ſunt Gui. de Suza. & Old. qui ſuper l. cum non ſolũ. dicebant, ꝙ cum lex non requirat certum tempus conſenſus, omni tempore poterit conſentire. Inducunt ff. de peti. hære. l. ſi quo tempore. de rei ven. l. ſi autem. §. 1. ad exhiben. l. tigni. §. ſi quis. Et per hoc vult Old. etiam reſponſum ad quæſtionem, quæ ſequitur in ver. ſed quid ſi pater. cui ſolutioni quo ad illam non obſtat. ff. ſolu. ma, ſi cum dotem. §. eo autem tempore, imo facit pro: cum ibi dicatur, filiam ante litis conteſtationem pœnitere poſſe: patet in ipſa conteſtatione non conſenſiſſe, ſed prius. Non ob. etiam l. obligati. §. tutor. ff. de aut. tu. quia aliud in tutore, cuius auctoritas redintegrat pupillum. non ſic in filiofa. Patet primum. Secundum ff. de ver. ob. l. fi. §. 1. Inſtit. de inut. ſtip. §. furioſus. Et de facto videmus filiumfa. eſſe magnæ diſcretionis, quam patria poteſtas non minuit. Facit ff. ad Trebe. nam quod in principio. Item videmus eos ætate grandæuos quinquagenarios, & vltra: nõ eſt ergo de illis ad minores æquatio facienda. Satis dici poteſt, cum Cyn. quòd opi. Speculatoris, quam Simon & Pe. ſequuntur, ſit vera eo caſu, quo pater eſt legitimus adminiſtrator: quia ſcilicet vſumfructum agnouit. Tunc enim à principio litis actor debuit eſſe per iura per eos inducta. Si vero nõ agnouit vſumfructum, cum ſolum in ſigno repudiationis requiratur conſenſus: & ne litem reſuſcitet: quandocunque hoc ſignum & conſenſus interuenerit, ſatisfactum erit illi legi. & ſic procedat opinio Lanfran. Gui. & Old. cum vero extra illa bona filius conuenit, vel conuenitur, cum in illis poſſit eſſe in iudicio hodie ſicut olim, reſtat ꝙ conſenſus non requiratur: vel dubitantia requiratur, ſufficiat quòd quãdocunque interuenerit. Ad prædicta facit verſiculus, ſed quid ſi dubitatur. ſupra eodem. ¶ Adde, vt per Paulum de caſtro conſ. 54. vbi mentionem facit de hac addi.

f Dominum. ¶ De hoc dabo remiſſiones ſuper rubrica de emp.

g In fi. ¶ Diuerſitas iſta fundatur ſuper varietate opinionum, quas vidiſti ſ. ver. ſed quid ſi dubitatur. Et certum eſt, ꝙ ſi lex, filiusf. ff. de actio. & obl. non ſit correcta, non procederet quæſtio: quia ſic teneret iudicium & conteſtatio. & vide ſ. ver. ſed nunquid. In publicis tamen formatur quæſtio, quando propter cauſam illam pronunciatum eſt proceſſum nullum, licet forte non ſic pronunciari debuerit. Facit ſ. verſic. prox. & vide quod dixi ſupra. char. 1. eo. tit. ſuper ver. quid ſit minor.

h Habet. ¶ Dictum Old. dixit ſupra ver. ſeq. ſed pone quòd lis.

i Concor. ¶ Multa induxit Mar. de Fano ad iſtam partem, & ad contrarium, in quæſtione, de qua infra dicam. Et multa uidere potes in §. quæſitum. infra alleg. & in omnibus Broc. de off. ord. c. 2. in gl. 2. & ſuper ea. & 23. diſt. quã quam. Ad ſoluen. Broc. vide Iac. de Bel. ſuper præ. l. ſi duo. in ſolutione contrariorum. ¶ Adde, ꝙ ſufficit generalis conſenſus Bald. conſi. 153. lib. 2.

k Generaliter. ¶ Facit cle. de elect. c. fi.

l De Bo. ¶ Facit pro ipſo de procur. qui ad agendum. lib. 6.

m Specialis. ¶ Et expreſſius alleg. Cy. Auth. de æqual. dotis. §. fin. ver. ſin autẽ.

n Iuſſum. ¶ Marti. de Fan. qui ſatis diſputat hunc caſum in quæſtione, pater filio, vbi tenet etiam ſpeciali caſu expreſſo generale aditum non tenere. Inducit ſic hunc §. generalis conſenſus non ſufficit in adeunda hæreditate, vt ibi: multo minus in iudicio: cum hæreditatem minor accipiat ſine curatore: iudicium non. ff. de acquiren. hære. l. ſi minor. C. qui legit. perſo per totum. ergo hoc fortius. Inducit etiam l. Labeo. ff. de ſup. legat. & l. iubemus. C. ad Velle. & ff. de tranſ. cum Aquiliana. Inuenio etiam Alber. Gal. idem tenuiſſe per d. §. iuſſum, & hoc no. in opere, ſed in reportationibus ſuper l. cum non ſolum. §. filius.

o Idem Iacob. ¶ In meis ſcriptis tenet quod ſequitur, dicens quod illud approbat generalis conſuetudo.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ff.eo.[a] accipientis.ff.quod iuſſu.l.1.§.1.& arg.16.q.1.monachi.ex
tr.de poſtul.ca.2.Et ad hoc facit præcedens diſputatio quæſtionis
42 & vide j.de cura.§.fin.ver.ſed nunquid ſufficit.& ſeq.†¶Sed nū-
quid filiusfa.poteſt pacto renunciare illi legi,cum non ſolum.vi-
detur quòd ſic:cum in eius fauorem ſit inducta.C.de pact.l.fin.&
l.ſi quis in conſcribendo.extr. de fo. compet. ſi diligenti.de regu.
& tranſe.ad re.ad Apoſtolicam.Dic contra.nam illud in fauorem
Reipublicæ eſt inductum,ne filiusfam.accuſationes ſubeat incom
petentes.ff.de pact.ius publicum.ff.ad Maced.l.1.& l.ſed & ſi pa-
ter.in fin.& j.de conclu.& ren.verſ.cui autem iuri. Intereſt enim
reipublicæ,ne quis re ſua male vtatur. Inſti. de his qui ſui uel alie.
iur.ſunt.§ & recte.Quid ſi promiſit pęnam,ſi contraueniret? Re-
ſpon. non tenetur, ex quo pactum non tenet.C.de legi.non du-
bium.10.diſtin. vides.ext.de fide inſtrumen.inter.in fi Quid ſi ſu
per hoc iurauit? Videtur,quòd poſſit contrauenire,ut in præ.cō-
cor.& extra,de foro compe.ſi diligenti.in fi.Dic contra, ſi pubes
ſit.C.ſi aduer.vend. Auth.ſacramenta.22 quæſtio. 5.pueri.Sed po
ne quòd filius patre abſente egit,quod poteſt,vt dixi ſ.ver.ſed &
ſi filiusfamil. demum pater reuerſus vult retractare quod actum
eſt? Reſpon.dicit I. anſ.quòd non poteſt: alioquin aduerſarius au
ctoritate legis deciperetur:quod eſſe non debet.C.de his, qui ve.
ætat.l.j.ff.quando act.de pecul.eſt an.l.3.& C.de ſenten.paſſ.l.fin.
43 20.quæſtio.1.c de viduis.†¶Sed quid ſi præſente patre,ſine eius
conſenſu litem conteſtatus eſt,& aduerſarius nihil opponit:quia
ignorat eum habere patrem,vel eſſe in eius poteſtate? Dicunt Lā
fran.& Iac.Bald.& quidam alij, quòd poſt litem conteſt. non po-
teſt hoc opponi:cum ſit quaſi dilatoria exceptio:argu.C. de pro-
cur.ita demum.ext.de re iudi.inter.C.de ſatiſdat.l.1. ext. de exce.
b capitu.paſtoralis.Credo,[b] quòd quandocunque poteſt obijci:ga
retro iudicium facit nullum.C. de procur.licet ext.e.in noſtra. in
c fi.11.q.1.capitu.pe.[c] Sed an valeat tunc iudicium, quando aduer-
d ſarius ignorabat [d] eum habere patrem,& ſic lis eſt conteſtata? Di
cunt quidam,quòd ſic:ne decipiatur auctoritate legis, ut iam di-
ctum eſt.Si vero ſciebat,non valere contra filiumfam.ſed pro ſeo
ſic,argum.C.de procu.non eo minus. Si autem dubitetur,ſi ſciue
rit, vel non dicunt quidam ſufficere, ſi tunc in quacunque parte
litis conſentiat, vt potius valeat iudicium, quam pereat:vt ff. de
regul.iur.ſemper in dubijs.& l. in obſcuris. ff. de re iudi. quoties.
C.de communi ſeruo ma.l.fin.extr. de fide inſtrumen. capitu.in-
ter dilectos.prope fin.Tu tamen dic,vt ſupra, verſic.ſed pone,ꝙ
lis eſt conteſtata Sed quæritur quando exceptio iſta,nō habes pa
tris conſenſum,obijci poſſit? De hoc infra de excep.§.dicta.verſi.
44 quid de illa,non habes.†¶Quid ſi poſtquam eſt productioni te-
ſtium renunciatum,reus malitioſus ponit,quod actor habuit pa
trem legitimum,& actor hoc confiteatur: deinde reus negat illū
mortuum non eſſe:& ſic dicit iudicium ſine eius conſenſu habitū
non tenere? Reſpon adhuc poterit actor ſuper hoc teſtes produ-
cere,cum ſit nouus articulus C de temp.app.l.per hanc ext.de te-
ſti.fraternitatis.ff.de iureiu.admonendi ff.de interrog.act.de æta-
te.§.ex cauſa.Sed quid ſi iſte eſt alienigena, & de longinquis parti
bus,nec poteſt hic de morte patris docere? Dic quod non poteſt
hoc ſibi obijci:cum etiam patre abſente agere poſſit: vt ff.de iud.
e ſi longius.ff.de procur. l. filiusfa.[e] imo & ſi ſit de eadem ciuitate,
in qua agitur,& pater non comparet:filius admittetur, quaſi pa
tre abſente.argu.ff. ſi cert.pet. cum filius Sed & ſi reus negauerit
patrem abeſſe, uel defunctum eſſe, ſufficit actori probare per fa-
f mam de morte.argum.ff.de acquir.hære.l.ſi quis mihi. §. plane.[f]
Et idem eſt in abſentia:nam eo ipſo quod non eſt præſens,præſu-
mitur abſens,& probata eſt abſentia.argu. C.de contrahen.ſtip.l.
1.& l.optimam.vbi probatur præſentia per inſtrumentum.& ſa-
tis eſt,quod non comparet.argu.C. de his quibus vt indig. ſi ideo.
imo ſi de hoc iudici conſtaret, non deberet hanc obiectionem
admittere:quia manifeſta probatione non egent:vt ext. de elect.
bonæ.ff.de in integ. reſt. l. 1. Præterea nonne ſatis eſt quod actor
eſt in quaſi poſſeſſione patris fa. Probet ergo reus patrem actoris
viuere.argum.ff.quemad.teſt ape.l.2.§.ſi dubitetur.licet ſit argu.
g contra,ff.de probat. ſi filius.[g] maxime ſi probet ſe longo tempo-
re vt paterfami.fuiſſe,quod ſatis eſt.vt C.de pa.po.l.1. Quid ſi pa
ter intrat monaſterium, nunquid habet neceſſe filio agenti con-
ſentire:& nunquid eum in poteſtate retinet? Item quid ſi filius in
trat,nunquid perſiſtit in patria poteſtate? De hoc j.de ſta.mo.ver.
45 12.†¶Sed nunquid in caſibus in quib. minor poteſt eſſe in iudi-
cio ſine tutore,uel curatore,qui no.extr. de reſtitut. ſpoliat.cap.
h ex parte.poterit etiam filiusf.ſine patris conſenſu, Credo ꝙ ſic,[h]
ar.illarum ll.& C.ſi per vim vel alio modo abſent. poſſ. tur. fu.l.
1.Idē etiam puto in alijs,in quibus cauſetur maior: vt in prædict.
capitu.ex parte.& de procurat.accedens.vide ſupra verſicu.item
46 mulier.†¶Sed nunquid pater poteſt cōcedere exercitium actio
num in illis caſibus, qui ſunt in l. ff. de iud. ſi longius. quos ſupra,
ſcripſi in verſi.ſed ſi filiusfam.argu. quod not.in præalleg. l. cum
non ſolum §.vbi autem pueril.Sed contra argumen.C.de collat.
Auth.quod locum.& ff.de procur.filius.§ ipſe quoque. Illud au-
tem certum eſt, quod pater in reb filio quæſitis, agit per ſe, vel
per procuratorem: quod dic, vt infra in titu.de procu. §. ratione
quoque ad fin.Quid de filiofam.in ſcholis exiſtente? Dic,vt s.in
præ.ver. vt filiusfam.& ſic de monacho dicemus.Quid ſi ſit ſcho
laris minor in illis caſibus,qui ſunt in præal l.ſi longius. & ff.ſi cer.
i pet.cum filius? Dicit Vber.[i] quod non admittetur ſine curatore
dato cauſæ,non perſonæ: vt prædixi. Vtrum autem minor accu-
47 ſans admittatur:dicam j.titu. 2.†¶Sed cum clericorum ſint bo-
na poſt clericatum per eos acquiſita:& ea poſſint vēdicare: vt C.
de epiſc.& cler.l.ſacroſanctæ.& Authen. presbyteros. & Authē.
licentiam. nunquid in uendicatione eſt neceſſarius patris conſen-
ſus? Videtur quod non: cum ſint eius propria, ut ibi & vendica-
tio ſoli domino datur.ff.de rei ven.l.in rem.arg.contra.quia agē-
k ti & fugienti [k] debet pater conſentire. in præ. l. cum non ſolum.
§.1.Et hoc dictum quidam dicunt & exponūt in præ.l.ſacroſan-
ctæ,vendicent,id eſt,habeant, agere tamen nequeunt ſine patris
l cōſenſu.Sed prius dictum verius.[l] Nam quod acquiſiuit iure ca
ſtrenſis peculij cenſetur:vt in præced. Auth. presbyteros & in ca
ſtrenſi poteſt filius agere ſine conſenſu patris: vt C. de bo. quæ li-
be.l.cum oportet.cum ſit dominus.C.ad Maced.l. 2.ff.ad Tertu.
l.penul.& l.cum non ſolum.non loquitur de tali:ſed in his in qui
bus patri quæritur vſusfructus. & facit j. de ſtat mo. verſicul.12.
48 †¶Item excipitur contra actorem,quod eſt monachus,vel cano
nicus regularis, vel alius alterius obedientiæ ſuppoſitus, qui non
poteſt nomine ſuo agere,vel conueniri ſine cōſenſu patris, & ab
batis licentia: vt ext. de ſyndic.capit. vno.16 quæſtio.1.monachi.
quia pro mortuis habentur:& nihil habent,16.quæſtio.1.ca.1.2.
quæſt.7.placuit.in Auth.de monach.§.illud quoque.& §. ſi vero
relinquens.col.j.& 12. quæſt. 1. non dicatis. & in Auth.hæc con-
ſtit.interpr.per conſt.de his qui ingre.mon.col.6. & in Authen.
apud quem oportet mo.ca.dic.ea.co.ext.de ſta.mon.cum ad mo
naſterium.C.de epiſc.& cle.repetita.in fi Eo enim ipſo quod mo
naſterium ſunt ingreſſi, omnia iura & actiones eorū in monaſte-
ria ſunt trāslata:vnde ad illud pertinet exercitium cauſarum.qđ
m dic,vt no.ſm papam.ext.de probat. ca.in præſentia.[m] Poſſunt tñ
ſuos abbates accuſare:ut ext.de accu.ex parte.& c. olim. venia tñ
prius à principe impetrata.ff.de in ius voc.gñaliter.& C.e.l.1.& l.
2.vel dic,ꝙ non eſt alia licentia impetranda:cū iā ſit à iure cōceſ-
49 ſa:ut in primis concor.†¶Porro abbates & priores, & alij, qbus
n adminiſtratio ꝯceſſa eſt,[n] poſſunt agere.nam proprium[o] habent.
o ext.de ſta.mo.monachi ext de reſc.edoceri.& ff.de app.c. bonæ.
ext.de iud.cum deputati.quod dic.plene ſm Papam.extra,de re-
ſtit.ſpo.olim & ext.de probat.ex literis An autem ſit tunc neceſ-
ſarius conſenſus capituli,vel literæ de rato: & an conuentus poſ-
ſit agere ſine ꝓlato:& quid iuris ſit? De hoc no ibi,& extra,de reſ.
edoceri.& de pen.c 1 & de reli.do.c.pe.de tranſact. contingit.&
50 de offi dele coram.& j.prope finem.†¶Cæterum monachi,qui
de abbatis licentia ſunt in ſtudio, credo ꝙ poſſunt contrahere &
agere

ADDITIONES.

a ff.eo. ¶ Scilicet de au.tu. ¶ Adde Bar.& gl.in l.cum non ſolum.Bal.in l.j.C.
de ſacroſan.ecc.vbi dixit ſufficere generalem licentiam datam filio, ad hoc
vt poſsit teſtari ad pias cauſas. An antem iſte generalis cōſenſus ſufficiat in
cauſa appellatiouis,vide ſecundum Alex.Dyn.Bal.Salyc.in l.ſi iudex. C.de
procurator.
b Credo. ¶ Secundum Vber.ut dixit remiſsio,quam dat infra,ver.2.
c c.pen. ¶ Simon Vinc.fortificat quæſtionem, quærens de patre, qui in iudi-
cio ſatiſdedit iudicio ſiſti,vel fideiuſsit: an per id filio reo conſenſiſſe uideat
Quod non arguit per l.ff.quod iuſſu.l.1.in fi.j.reſp. Ad contrarium inducit
C.de euict.l.exceptione.
d Ignorabat.¶ Et iuſte ignorare poterat,ſecundum Iac.Bal.alle. ff. ad Mace.
l.3.& pen.
e Filiusfa. ¶ Et ſ.ea.co.ver.ſed pone.
f Plane. ¶ De hoc plene dixi j.de no.cri.§.famam.ſ.ver.quid ſi agenti. ¶ Ad
de,qualiter probetur mors.Bal.conſ.330.lib.2.& qualiter probētur abſen
tia & præſentia; per eundem Bal.ꝯſi.311.2.lib.Adde qualiter probet mors,
uide pleniſsime per Alex.conſ.115.inci.viſo.proceſſu, in quarto uol.& ꝯſi.
24.inci.in cauſa uertente.col.2.ver.mouentur.eo.uol.& conſ.146.inci.uide
retur inſpectis.col.5.uer.ſi vero poſsit in 2.vol.& late.per Henricū Bouer.
hic in c.in præſentia.de ſponſa.Hen.Ferran.
g Filius. ¶ Ibi non erat in poſſeſsione tali & ibi not.
h Quod ſic. ¶ Hoc placet,licet aliqui ꝯ dicentes,ꝙ alia eſt tutoris uel curato-
ris auctoritas, & alia patris voluntas.ff.de uer.obl.l.ult.§.j.Inſt.de inuti.ſti
pu.§.pupillus.Et pro hoc facit quod no.ſ.uer.quid ſi dubitetur in fi. Sed ad
hoc vltimum reſpondetur ꝙ loquitur ext.illos caſus premiſſos. Ad primū
reſponde.quod ſi excluditur auctoritas,quæ plus arctat: fortius ergo volun
tas.Et facit quod dixi ſ.ver.ſed pone,quòd lis.ante finem.
i Vber. ¶ Vbi ſ.uer.ſed de ſcholari.De reo ſcholari plene tractatur in ti.pro-
xi.de his.& j.de ſatiſda.
k Fugienti. ¶ Reo.
l Verius. ¶ Vt patet hodie de iud.c.ult.in fi.lib.6.
m In præſentia. ¶ Vbi ſcripſi ſuper verbo,reſtitui.
n Conceſſa eſt.¶ Vt hoſpitalium rectores,dicebat Vber.de Bo.
o Proprium.¶ Cautius dixiſſet peculium:ut dixit Dec.monachi. ſed ſecutus
fuit uerba Vber.prædicti.

agere ex contractu cauſa ſtudii inito : & etiam accuſare pro iniu-
ria ſibi facta. Nam ex quo habent licentiam ſtandi in ſtudio, per
conſequens faciendi ea, ſine quibus ibi eſſe non poſſunt. ff. de iudi.
ſi longius. ff. depo. Iulianus. ff. de iniu. ſed ſi unius. §. filio. ff. de re iu.
quidam conſulebat. extr. de off. de lega. ex literis. & c. præterea ff.
a de iur. om. iud. l. 2. Secus ſi ſine eius voluntate. [a] ff. de pec. liber. &
in Auth. de mona. § pe. ibi: erronea, &c. Si autem nō ſit in ſtudio,
non poteſt agere, nec pro iniuria accuſare ſibi facta: quia hoc ſpe-
ctat ad abbatem, vel ſyndicum quod dic, vt no. ext. de ſenten. ex-
com. c. parochianos. & plenius 12. q. 1. non dicatis. Si tamen mo-
nachus à monaſterio expellitur, vel ſibi victualia denegentur: ſu-
per his poteſt agere, & reſtitutionem petere, arg. extr. de reſc. cum
dilecta. & de accuſ. olim. Sic & ſeruus poteſt conqueri, ſi eum do-
minus multū grauet ff. de his, qui ſui vel ali. iur. ſunt. l. 2. ff. de indi.
51 vix certis. †¶ Sed quid ſi ſpoliatus ſit cappa vel libro: nūquid po-
teſt petere reſtitutionem? Quæſtio eſt venerealis 39. vide eam: &
eſt ſolutio, ꝙ ſic, ſi non ſit abbas, vel ſyndicus qui agat nomine
b monaſterij: ipſe tamen eam petet nomine monaſterij, [b] quia ve-
ſtis, quam portat, non eſt ſua, neque cuculla: vt in concord. quæ
ſunt s. ver. prox. in prin. nec etiam eam poſſidet, cum ſit ſeruus:
vt in 54 diſt. multos. ibi, ſubire ſeruitutem. Veſtis enim, qua ſer-
uus utitur, eſt de peculio domini: vt ff. de pecu. id veſtimentum.
At ſeruus nō poſſidet ea, quæ ſunt in peculio. ff. de acqui. poſſeſ.
quod ſeruus. Et præterea nihil poſſidet, qui ab alio poſſidetur. ff.
de adulter. ſic eueniet. Si igitur non poſſidet, nō poteſt ſuo nomi-
ne petere reſtitutionem ff. de vi & vi ar. l. 1. §. deijcitur. ext. de re-
ſtit. ſpoliato. olim cauſam.. prope finem. Si uero abbas vel ſyndi-
cus ſint præſentes, ipſi agent: argu. ff. de preca. ſi adop. rauero. & in
prædict. l. libera. ueruntamen ſi ille ab eccleſia ſua vel prioratu eij-
ciatur, poterit petere reſtitutionem. ar. ext. de reſc. cum dilecta. &
de accuſatio. c. olim. & hoc eſt ratione adminiſtrationis ſibi con-
52 ceſſæ, ut prædixi, ſed de rebus proprijs non poſſet, ut dixi. ¶ † Sed
nunquid abbas poteſt monacho concedere, quòd habeat admini
ſtrationem poſſeſſionum alicuius ville, & quod pro his agat? Dic
c quod ſic, [c] conſtituendo ipſum procuratorem, vel ſyndicum ad
iſta. extr. de ſtatu monacho. monachi alias non. Nam ſi aliter age
ret, oporteret eum dicere, ago nomine meo, quod non licet mo-
d nacho. 12. q. 1. non dicatis, [d] Sed ſuperior vel prælatus agit nomi-
ne officiorum, uel obedientiarum ſuarum. Canonicus autem ſe-
cularis, qui proprium poteſt habere: vt 12. quæſt. 1. certe bene po
teſt agere nomine præbendæ ſuæ, ſeu beneficij pro iuribus ipſius:
& dicere in libello, ago nomine meo. extr. de probat. ex literis.
Vtrum autem monachus & ſimiles, ualeant accuſari: dicam j. tit.
53 prox. ver. item ſeruus. & ſeq. †¶ Item [e] excipitur contra fideiuſſo
e rem qui agit vt liberetur à fideiuſſione: quod non poteſt agere
priuſquam ſoluat. ff. de cond. inde. indebitum. & Inſt. de fideiuſſ.
in prin. niſi in caſibus, qui ſunt ff. man. l. Lucius Titius & C. eod.
ſi pro ea. Contra quam extr. de fideiuſſ. c. fi. Item excipitur contra
actorem, quod nimis maturè agit: ut cum pupillus agit ante fini-
tam tutelam: & cum debitor agit pignoratitia intra ſolutionem
& debiti obligationem vt ff. de tut. & ra. di. l. niſi finita. & l. ſi tu-
tor reipub. § fi. & l. ſeq. & ff. de pign. act. l. ſi rem alienam §. omnis,
licet debitor ante ſententiam offerens recte egiſſe videatur: vt d.
l. in fi. Sed & ſi ſtipulatus fuero centum amphoras vini ex fundo
Titij vel Arethuſæ partum, licet pura videatur obligatio, tamen
propter tacitam cōditionem, quæ ineſt, expectare debeo, donec
naſcatur. ff. de ver. ob. inter ſtipulantem. § ſacram. verſi. ſi ſtipula-
tus & l. interdum 1. reſp. Idem quoque eſt, ſi hæres eſt damnatus
fideicommiſſario de reſtituenda hæreditate; recepta ab eo certa
pecuniæ quantitate: uel ſi inſtitutus eſt ſub conditione nominis
f ferendi, [f] vel ſub alia poſſibili & honeſta & non turpi: quia opor-
tet eum impleri, uel æquipollens fieri. ff. ad Treb. facta. § ſi in dan
da. alias, ſi uero. & l. ſi mulier. § Braſidas quidam. ff. de cōdi. & de-
mon. l. non dubitamus. & generaliter omnes creditores impediū
tur agere añ diē vel ꝯdōnē: vt ff. de pac. itē qa quæſtiones. & ff. qñ
di. le. ce. l. cum illud. in fin. & Inſt. de excep. §. temporales. & licet
olim perderent cauſam, ſi prius agebant: hodie ſolum duplican-
tur induciæ: ut in concor. quæ ſunt j. ver. item quod plus petit. Ta
men quandoque ex cauſa iuſta ante diem exiſtentem agit ad cau
tionem: ut ff. de pig. l. grege. §. pe. & ff. de iudi. in omnibus bonæ.
nam & is, qui aliquid ſtipulatur ſub conditione, creditor eſt, an-
g tequam ipſa exiſtat. [g] Is uero, cui aliquid ſub conditione legatur,
interim non eſt in numero creditorum: vt ff. de act. & obl. is cui.
& Inſtit. de uerbo. obl. § ex conditionali. arg. contra, ff. de uerbo.
ſig. creditori. & l. 2. & l. conditionales. Lex tamē indiſtincte dicit
ſolum debitorem, à quo inuito pecunia poteſt exigi: ut ff. de uer-
54 bo ſig. l. debitor. †¶ Item repellitur, qui alienam litem uult age-
re: cum alius ei ꝓferatur, ut ff. de inoff. teſt. l. poſthumus. §. ſi quis
ex his. C. qui admit. ad bon poſſ. l. fi. in fin. C. de edi. di. Adri. tol. l. 1:
ff. de acqui. hære. l. quandiu. 1. & 2. C. de lib. cauſa. l. 1. ff. de iur. deli.
l. ſi plures. Veruntamen pater agit pro filio, quem habet in pote-
ſtate. C. de bo. ma. l. 1. Item negotiorum geſtor, ſi talis ſit, qui ſine
mandato admittitur: alienam litem poteſt proſequi, ut ff. de neg.
geſt. ſi in autē. Item orphanotrophus actor, ſyndicus, œconomus,
& huiuſmodi, admittuntur. ut j. per ſpeciales tit. apparebit. Item
repellitur filius natus ſi petat vltra quartam hæreditatis, prægnā
h te uxore patris. ff. ſi pars hære. pet. l. 1. §. interdum. & l. antiqui. [h] ff.
de iudi. ſed & ſi reſtituatur. §. fin. Item repellitur regulariter qui
libet ueniens contra factum ſuum ext. de cle. coniug. diuerſis. 12.
quæſt. 2. monemus. Sed hoc fallit in quibuſdam caſibus ſpecia li-
bus: ut ibi no. & ff. de adop. poſt mortem. ff. communia prædi. uē
55 ditor. ff. de re iud. iudex. 12. q. 1. certe ego extr. de ele. noſti. †¶ Itē
turpitudinē ſuam, uel ignauiam allegās, ext. de do. inter dilectos.
de conceſ. præben. cum ſuper. C. de tranſact. l. tranſactione finita.
ff. de le. 2. qui ſolidum. & § etiam. C. de ſer. pig. da. ma. ſi creditori-
bus. Item qui plus petit cauſa, uel tempore, uel re, uel loco. quod
dic, ut ext. de plus pet. c. unico. & C. eo. l. una. & inſtit. de act. §. ſi
quis agens & in §. tripli. & Inſti. de except. §. appellantur. & j. de
plus peti. Itē qđ uult ꝓpria auctoritate ſibi ius dicere, qđ eē non
dēt: ut ex. de iudi. dele. § ſupereſt. uer. itē ſi uel t. & uer. itē ſi cā. &
ſeq. Nō enim dēt quis in propria cauſa eſſe iudex. C. ne quis in cau
ſa ſua iudicet l. 1: nec ſe debet uindicare. quod ſi fecerit, punitur.
ff. quod me. cauſa. l. extat. C. de iud. nullus. ubi de hoc, in Authen.
i ut defun. ſeu. fu. eo. §. 1. [i] Fallit tamen in caſibus, in quibus poteſt
quis ſibi ius dicere. Et primo fallit in his caſibus, in quibus poteſt
quis aliquem ſine iudice capere: quod dic, ut j. titu. de accu. §. 1.
uerſic. hoc tamen. Item fallit: nam inueniens ſuam poſſeſſionem
uacuam, poteſt eam propria auctoritate ingredi ff. quorum leg.
l. 1. in prin. extra, de ord. cog. c. 2. Tertio, cum inter partes conue-
nit, ut res auctoritate propria capiatur: ut C. de pig. act. pignore.
k & de pign. l. 3. ff. de contrahen. emp. l. ſi quis ſub hoc [k] ¶ Quarto,
debitorē fugientē creditor ſua auctoritate capit. ff. de his quæ in
56 fraudem cred. ait prætor. § ſi debitorem. †¶ Quinto, poteſt domi
nus ſua propria auctoritate eiicere colonum penſionem ſtatuto
termino non ſoluentem. C. locati. l. 3. & de iure emphyteut. l. 2. ff.
eodem. quæritur. § inter locatorem. & extra, eod. tit. c. pen. & fin.
¶ Sexto, ratione officij, tutelæ uel curę, quam quis adminiſtrauit
qui ſibi dicit ius. ff. de admi. tut. quoties. §. ſicut ff. de contrah. em-
pti. fiſtulas. §. 1. & C. qui da. tuto. uel cur. poſſ. creditorem. ¶ Sep-
timo, in procur. & negotiorum geſtore qui poſſunt uti retentio-
ne expenſarum, quas fecerunt. ff. de procu. quæ omnia. § fi. ff. de
negot. geſt. debitor. §. ſed ſi epiſcopi. ¶ Octauo, ſi magiſtratus co-
pia non habeatur. C. li. 10. de decurionib. generali. ¶ Nono, cum
eccle. rem immobilem ex permutatione tranſtulit in principem,
& eādem tranſtulit princeps in priuatum: tunc enim œconomus
ſua auctoritate rem apprehendere poteſt, & ad eccleſiam reduce
re: ut in Authentic. collation. 5. ut de cætero rerum eccleſia. com
mut. non fi. § de cętero. ¶ Decimo, ſi uēditor uni emptori ad me
tiendum uinum certam diem præſtitit, poſtea uero ei denunciet,
ut uinum tollat: poterit enim uinum fundere emptoris periculo,
57 niſi tollat ff. de pericul. & commo. rei uendi. l. 1. §. licet. †¶ Vn-
decimo, ſpoliatus poteſt ſpoliatorem incontinenti continuato
bello deijcere. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. 1. & l. 3. §. cum igitur, & 3. quæ
ſtio. 3. capitu. fin. ¶ Duodecimo, ſi quis citra ſeruitutem per do-
mum meam aquæductum pertraxerit, poſſum propria auctorita
te illud interdicere. ff. ad leg. Aqui. quemadmodū. §. 1. reſp. 1. ¶ De
cimotertio, fur nocturnus poteſt à quolibet capi: non tamen oc-
cidi, niſi defenſionis cauſa ff. eo. itaque. extr. de homicid. c. ſi per-
58 fodiens. & ca. ſuſcepimus. †¶ Quartodecimò, ſi incendium immi
neat,

ADDITIONES.

a Voluntate. ¶ Et tunc excōicatus eſſet per Decr. 2. ne cle. uel mo. lib. 6. ¶ Ad-
de ꝙ idem quod Spec. conſuluit Abb. conſ. 84. lib. 1. & ibi uide quid ſi ſunt
in ſtudio de licentia epiſcopi: quomodo monachus agere poſſit ꝯ Abbatē.

b Monaſterij. ¶ Dixit Dama. qui eandem quæſtionem poſuit, & non ſuo.

c Quod ſic. ¶ Secundum Inn. & Hoſtien. ut ſcripſi de reſcr. c. edoceri. ſuper 1.
glo. in prin. à ſup.

d Dicatis. ¶ Hoc reaſſumit infra in ult. col.

e Itē. ¶ Reaſſumit quaſi ad literā uerba Vber. de Bo. uſq; ad uer. itē qđ vult.

f Ferendi. ¶ Id eſt, quòd nomen certum, forte teſtatoris ſibi imponeret, & ibi
etymologizat Accurſius: nomen ſuum dicebat Vber. de Bo. quia malum eſt
inhoneſti hominis nomen aſſumere.

g Exiſtit. ¶ Quo ad quæ cenſeatur creditor. nota. in l. is cui. ſtatim allegat. le-
gatarius autem pro tanto non cenſetur creditor: quia prius decedens non
tranſmittit ad hæredes, C. de caduc. tollen. l. una. §. ſin autem.

h Antiqui. ¶ Per hāc l. ī fi. melius itelliges, ſcilicet qa incertū eſt qđ naſcant.

i §. 1. ¶ An procurator epiſcopi corā ipſo, uel eius uicario, uel delegato cām
epiſcopalis mēſæ agere poterit, uide in Summa Hoſt. & de ſen. & re iud. ſub
rub. de ſent. §. quis debet. ver. ſed nunquid poteſt epiſcopus. & quod ſcripſi
de cenſi. venerabili. ante fi. magnæ gloſſæ. ¶ Adde Old. conſi. 156.

k Hoc. ¶ Formam huius conuentionis vide j. de obli. in prima forma, ibi pro
quibus oibus, &c. Et ad hoc facit quod ſcripſi poſt Inn. & Hoſt. de foro cōp.
uerum in gl. 2. uer. dicunt autem quidam. & quod ſcripſi de ele. licet. 2. lib. ſu
per 4. & 5. gl. ¶ Adde ut per Bar. in l. creditores. C. de pign. Et ad uer. item
fallit. adde pulchrè Pau. de Caſt. conſi. 35. incip. priuſqua –
adde poſt Bar. in d. l. debitorem. Pet. de Anch. conſ. 22.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

neat, poſſum auctoritate propria vicini domũ deſtruere.l. ſi qs.
§.quod dicitur.ff.ad leg. Aquil.ff.de incen.rui nau.l.3 §. quod ait
prætor. In hoc tamen caſu dicunt quidam vicinos debere contri-
buere pro damno reſarciendo.arg.ff.quod vi aut clam ſi alius.§.
eſt & alia.& C.de oper.pub.l.ædificio.ff.ad l. Rho. de iact. per to-
a tum.[a] ¶Quintodecimo, ſi poſt tres denunciationes te inuenero
in domo mea, uel in popina coeuntem cum vxore mea, te ſine iu
dice interficiam: ſi uero loquentem, te capiã, in auth ut lice.ma. &
auiæ.§.his quoque.& § ſeq.col.9.& ff.de adul.pater.& l.quod ait
b lex.& l.marito.arg.contra.33. quæſt. 2. inter hæc veſtra.[b] ¶Sex-
todecimo.curialis ſeu officialis fugiens, ſine iudice capi poteſt.C.
ubi quis decu.vel cohor.l. 1.& in præ.l.generali. ¶Decimoſepti-
mo, permittitur alicui in caſu ius ſibi dicere in odium ſui, & in fa
uorem eius, contra quem vult ſibi ius dicere: vt ff. de peti. hæred.
ſi qd poſſeſſor.§. ſed ſi ipſi. ¶Decimooctauo, uerberatur Iudæus
uel alius qui non poteſt à iudice alias cogi: quia citatus non uult
uenire, ſecundum Ioan. And. in præ.l.generaliter. & in præ. l. nul
c lus.[c] ¶Decimonono in caſu qui eſt.C.lib.12. de metal.l.deuotũ.
59 †¶Sed pone, [d] inuenio pecudem tuam in mea ſegete damnum
d dantem: nunquid illam propria auctoritate capere poſſum, & te
nere, donec mihi ſatisfeceris? Et uidetur quod ſic: nam furem in
furto inuẽtum capere poſſum. Talis enim dicitur manifeſtus. In-
ſtit.de obl.quæ ex delict.naſc.§.furem.nec ex hoc teneor actione
iniuriarum: cum hoc tantum fecerim iuris mei conſeruandi cau
ſa.ff.de iniur.iniuriarum.extra, de elect.cum eccleſia Vuulterana.
nec furti: cum animum lucrandi non habuerim. Argum. tamen
e contra, quod non poſſum.ff.ad leg. Aquil.l.Quintus.[e] Dic, quòd
non poſſum capere, ut teneatur, donec mihi ſatisfactum ſit, qua
ſi loco pignoris: poſſum tamen capere & tenere, donec ſciat do-
60 minus, contra quem agere poſſum.†¶Item excipitur [f] contra lo
f catorem, uel commodatorem petentem rem locatam, uel com-
modatam ante vſum completum.ff.commo.in commodato §.ſi
cut autem extr.eo.c.unico. in fi.ff.loca.ex cõducto.in fi. Exceptis
caſibus, quibus conductor impune repellitur.C. loca.l.2.ff.eod.l.
quæro.§.inter locatorem. in fi. extr.eo.propter. licet aliud ſit in
g precario, quo quis [g] non utitur, niſi quandiu patitur, qui conceſ-
ſit.extr.de præca.c.fi.ff.eo.ait prætor § 1.& l cum precario. ¶Itẽ
repellitur vẽditor, & eius hæres vendicans ab emptore rem, quã
vendidit.ff.de euic l.uendicantem.& ff.de exce.rei ven.& tra l.j.
C.de rei ven cum à matre.C.de reb.al. non al.venditrici. vel etiã
ſi agat ex uendito, antequam res ſit vẽdita, uel tradita, vel ſaltem
oblata. Et etiam excipitur contra emptorem agentem ex empto
priuſquam pretium ſoluat, uel offerat uenditori.ff. de act. emp.
& vend.Iulianus.§.offerri.& §.ex uendito.Inſtit.de re.di.§.uendi
tæ.ff.de contrah.empt.quod vendidi.extra de fide inſtrum cum
Ioannes.prope prin. Vel ſi agatur ex ſtipulatu de euictione priuſ
quam res empta per ſententiam ab eo euincatur. ff. de rei uend.
vtique.ff.de euict.euicta.1.reſp.& §.1 extr de emp.& uend. c.fi.
licet emptor bonæ fidei poſſit ex empto agere contra vendito-
rem alienæ rei, priuſquam res euincatur: ut ff. de act. empt l.ſer-
61 uus, quem. §. fin. † ¶Item repellitur creditor volens conuenire
mandatorem vel fideiuſſorem, uel pignorum poſſeſſorem niſi
prius principalem excuſſerit debitorem.in auth.de fideiuſſ.§ ſed
ne quis.C.de act. & obl. Aut ſed hodie. Idem puto in beneficio
epiſtolæ diui Adriani, & nouæ conſtitutionis, quæ iuuat reos de
bendi, ꝙ ante litis conteſtationem ſit opponendum vt ff.de tute
& rati.di.l.1.§.nunc tractemus.& in authen.de duobus re. Dic ut
ĩ.de excep.§.dicto.uer.quid de exceptione beneficij. Item differ-
tur iudicium, ſi impuberi quæſtio ſtatus moueatur.ff.de Car.edi.
62 l.4.§.duæ.& C.ad Car.l.1.& 2.†¶Illuſtris perſona nõ poteſt age-
re per ſe, ſed per procuratorem.C.de proc.l.pe.& Aut.quod ius.
h vt [h] ſunt cardinales & primates, & tales qui minacem timorem
ſuis aduerſarijs inferre poſſunt: ſed & maiores magiſtratus, & qui
cum eis ſunt, ſicut non conueniuntur, ſic non conueniunt, niſi vſ
que ad litis conteſtationem: & hoc ſi res vrgeat. ff. de iudic. pars
literarum. ff. de off. præſi ſenatus. Quod de temporalibus magi-
ſtratibus intellige, ſcilicet de conſulibus, de poteſtatibus, de præ-
ſidibus prouinciarum, & proconſulibus, & prætoribus, & ſimili-
bus. Præmiſſa uero intellige de perpetuis Horum tamen procura
i tores dicit Bagarotus, [i] admittendos ad inſtar illorum. Et idem
k de illis qui à principe [k] ad certas prouincias mittuntur, quos lega-
tos vulgariter appellamus.ff.de iudi.legatus 2.& l.is,qui. & 1. di.
ius gentium.94.diſtin.ſi quis legat.& dicam ĩ.in tit.de reo.ver.itẽ
conſul Sed quid de maiorib.magiſtratibus? Dic, ut in præ. l. pars.
63 †¶Item tutor & curator durante adminiſtratione prohibentur
ſuo, uel ſuo & pupilli ſimul nomine contra tutorem & curatorẽ
actione tutelæ experiri.ff.de admin.tuto.cum plures.1. reſp. & l.
actus.C.eo l.2.ff.de tute.& ra.diſt.l.niſi & l.ſi tutor reip.§.fi. Sed
tutor & curator uel procurator uel economus depoſito officio
non agunt inuitis dominis directis actionibus durante officio ſi-
bi quæſitis: quia illi, quorum nomine litigauerũt, in ſuis vtilitati-
bus præferuntur.ff.de procur.in cauſæ.§.fi.& l.ſequẽt.& C.quan-
do ex fac tut.uel cur.l 2. Aſſiſtere tamen poſſunt agẽtibus incho
tis: vt ĩ.de tut.& cur.§.generali.ver.item quod his. Sed nec cõue
niri poſſunt, ut dicam ĩ.ti.de reo.ver.item tutor. De hoc no.ĩ.in
ti.de tut.& cur.actor tamẽ procurator petens ſibi ex iudicato ſa-
tisfieri, auditur, ubi dominus nõ eſt ſoluendo.ff.de procur.actor.
64 †¶Rector quoq; eccleſiæ poſt dimiſſam eccleſiam poteſt repe-
tere fructus ſibi ꝑ prędonẽ ſubtractos tempore regiminis, vſque
ad tempus perceptionis ſecundi beneficij: licet perierit actio per
receptionem ſecũdi beneficij: quia debiti ſunt iure actionis C.de
iud.l.1.ff.de eo quod cer.lo.l.3.§.Idem Iulianus.ſecũdum Vin.ut
l ipſe no.ext.de ele.dudũ.2.[l] Et ſepara tos à ſolo: ut nota.ĩ.de fruc.
& ĩtereſſe.§.1.ver.ſed pone.& ſeq. Et uſufructuario per dominũ
eiecto, cogitur dominus ſibi cõſtituere uſumfructum de perditũ.
ff.de ui,& ui ar.ſi plures.§.deiectum. Item excipitur contra acto
rẽ, quod præpoſterè agit, iuris ordine nõ ſeruato: ut ſi prius agit
de proprietate, quam de uiolentia: vel ſi quæſtionem præiudicia-
lem poſt ponit.2.q 1.in primis C.de app.l.1.C.de rei uendi.ordi
narij.C de ĩterdic.l.incerti.C.loc.l.1.& l.oẽs & ff.de iud.ſi de vi.ex
tra, de iud.c.examinata.C de ord.cog.ſi res.& 3.q.11.c.nõ eſt cre
65 dendum.§. aliquando. †¶Item excipitur cõtra uolentem agere
furti uel iniuriarum actione, quòd remiſſa eſt actio pacto, uel trã
ſactione, uel diſſimulatione, uel ꝙ ipſe obiecti criminis eſt inno-
cens ff.de pact ſi tibi decem millia.§.1.& 2.& l.ſi unus ex § ſed &
ſi pactum Inſtit.de iniur.§.fi ff.eod. non ſolum.§. 1. & l.eum qui
nocentem. Arg. contra finale dictum: quia non relatione crimi-
m nis, ſed innocentia reus purgatur.3.q.11.negãda & c ſeq.[m] Item
excluditur agens rei uendicatione, uel noxali actione, ſi reus ne-
get ſe poſſidere ff.de rei uen l.qui petitorio.ff ſi ex nox cã aga.l.
2 §.1.niſi primo poſſeſſor de medio fuerit redargutus ff de nox.
act.l.quoties.§.1.& 2.l.ſi ſeruus depoſitus §.fi. Similique modo ſi
poſſeſſor pignoris negat rem fore eius, cuius actor eam eſſe aſſe-
rit: probata vero actoris intentione, dicit ſe emphyteutam.uel ẽt
iuris poſſeſſorem: oportet à ſe poſſeſſionem transferri prius quã
ſuper iure ſuo audiatur: vt C.q po.in pig.ha.l item poſſeſſor. Sed
& ſi reus debitum confiteatur, & ſoluere ſit paratus: non cogitur
n ſuſcipere iudicium: dt ĩ.in ti.de reo.ad fi.[n] Et iunge hic quod no.
ĩ.de act.ſeu peti §.in anterioribus in prin & § ſequitur.verſi.ſi au
tem velit & ſeq Item in reali actione actoris intentio deuiatur ſi
reus ante litis conteſtationem exhibeat rei petitæ poſſeſſorem.
de rei uen l.is, qui ſe obtulit.& l.ſeq.& l.ſin autem.in princi.& in
noxali ſi oſtendat ſeruum noxoſum, ab alio defendi cum ſatiſda-
tione: vt ff.de nox.act.l.ſi plurimum. Et in cauſa criminali ſi accu-
66 ſatus oſtẽdat criminoſum.C.ad l.Cor.de fal.l.ſi maiorem.†¶Itẽ
excipitur contra actorem de compẽſatione, quæ tamen ſit liqui-
da, & non multis ambagibus inuoluta. Et hoc tam in criminali-
bus, quam in pecuniarijs, quam etiam in turpib. & famoſis ff de
compen in l.j & l.ſi ambo.C.eoden.l.fi.ff ſol.matri.l.viro.ff. de
dolo.ſi duo.C.de libe.cauſa.ſi filium ff.de eo, per quem fac.eſt l.
fi.§.ſed ſi ſtipulatio.ff.ad leg.Aquil.ſcientia.§.cum ſtramenta.ex-
tr.de dep.bona fides.in fi. Item impediuntur agere venditor, mu-
lier, debitor, & dominus de proprietate rei venditæ, uel pignora-
tæ vel in dotem, vel in feudum, vel in emphyteuſim datæ.ff.de re
iudi.l.ſæpe.C de rei ven.doce.& ſ.ver. item repellitur venditor.
Item impeditur actor agere tẽpore quadrageſimæ, ſaltem in cau
ſa cri-

ADDITIONES.

a Per totum. ¶ Vide quod dicam infra de iureiur.§.2.ſuper ver.ſed pone ini
micitias. Adde, ut plenius per Ang.conſ.197.& ver.5.adde Alex.conſ.13.
cum ſeq. & ibi, quid ſi ſit promiſſa pœna de ſoluendo in tempore:
b Veſtra. ¶ Dic, ut ibi not.
c Nullus. ¶ Alleg.in prin.huius ver.
d Pone. ¶ Adde fuit iſte ver.receptus de Roff.titu.de ac. in factum de paup.
ante fin.
e Quintus. ¶ Per quam legem dicebat idem gl. 1. in Decr. ſi læſerit.de iniur.
& dam.da. ¶ Adde ꝙ Bar.Ro.de Caſt.Inn.& communiter doct.idẽ tenent
in l.hoc amplius.ff.de dam.infect.
f Item excipitur. ¶ Reaſſumit verba Vber.prædicti vſq; ad ver.item repelle
re, qui ſine exce.uerbis Bal.ſub ver.item illuſtris.& ver.rector quoq; & ver.
qui de quadrageſima loqui. ¶ Adde ver.ſeq.item repellitur quæ ſcripſi Ro.
ꝯſi.503.vbi ponit quo intelligatur illa regula, Quem de eui.&c.adde uer.itẽ
repellitur creditor, ꝙ illud eſt uerum, niſi notorie ꝯſtet debitorem principa
lem non eſſe ſoluendo, ut uoluit Bar.in l.decem.de verb.obli.in l.fi.ff. ſi cert.
pet. Bal.conſil 25.& 168.lib.3.& conſ.13.& 23.lib.1.& 55.eodem lib. Abb.
conſ.29.& 72. Pet.de Ancha.conſ.295.& 318. An autem ſaltem requiratur
ſuper hac notorietate ſententia iudicis. Bald.in l.ſi quis.§.habet. ff. de ope.
noui nun.ſed tenet quod ſic. Idem conſuluit Rom.conſi.93.& 211.licet ali-
qui contra in d.§.habet.
g Quis. ¶ Quia mera liberalitate conceditur. Vbert.
h Vt. ¶ Incipiunt verba Bagaroti.
i Bagarotus. ¶ Vbi expreſsi in prin.huius tit.
k Principe. ¶ Vtrobique dixit Bagarotus.
l Dudum.2. ¶ Quod ſcripſi de præb.de mulcta.ſuper uer.habebat.
m c.ſeq. ¶ Dic.ut not.ead.q.in ſumma, ubi diſtinguitur inter accuſationem &
exceptionem.
n Ad fi. ¶ Vbi ponit, quid de confeſſo partem debiti, dixit Vber.

a ſa criminali.C.de fer.l.quadraginta ſed hoc non ſeruatur. [a] Idem
& tempore feriarum,niſi in caſibus ſpecialibus.ff.de fer.l.j.& 2.&
extra,e.c.1. & fi.de dilat.c.fi.& ĩ. de fer.Item repelluntur, qui uo-
cant in ius eos, qui uocari non poſſunt: qui habentur. ff. de in ius
vocan.l.2.3.& 4.reſp.1. & in alijs.ff. de iniur.nec magiſtratibus. in
Authẽ.vt cum de appel. cog. §.pen.& fin collat. 8. Dixi aliquid ſ̃.
67 ver.item quod eſt libertus,& dicam ĩ. titu.prox.†¶Item repelli-
tur,qui cauſam non exprimit in libello.3.q.3. c. induciæ.§.offera-
ratur.extr. de libel. obl.c. fin.Et generaliter proponens actionem
nimium generalem,ſeu ambiguam & confuſam:ĩ.de actio.ſeu pe
ti.§ ſequitur. in prin. & ver. illud quoque. Item proponens con-
trarias opiniones,repellitur.C. de fur.l.1.C.de codici.l.fin.in prin.
C.ſi ſer.ex te.ſe emi man.l.una.extr.de appel. capit.ſolicitudinem.
in fin 74.diſtinct.geſta. Vel diuerſas:& compellitur alteram elige
re,niſi vna ſit alterius præparatoria . vel niſi vna ſit pęnalis ſui na-
tura, & ab initio , altera uero rei perſecutoria , vel niſi hoc faciat
contumacia rei non reſpondentis. ff. de tributo. l. quod in hære-
dem.§.eligere.ff.de legatis ſecundo. cum filius.§. varijs. ff.de con-
di.fur.ſi pro fure.reſpõ.1. ff.de fur.ſi pignore.§.cum furti.ff.arbo.
fur.cæ.l.prima.& l.pen.ff.quorum le.l.prima.§.quod ait.ff. ad ex-
68 hib.l.tertia.Eſt autem perſonalis.†¶Quid ergo ſi deiectus de poſ
ſeſſione fundi vel domus , proponit pro vna parte fundi interdi-
ctum vnde vi , & pro alia triticariam actionem contra deiectorẽ
vel inuaſorem? Videtur admittendus argumen.de vi, & vi arma.
l.1.§.ſi fundus.ext.de probatio.licet. Nam & triticaria contra præ
donem intentatur.ff.de cõdi.triticar.l.1.§. fin. & l.ſeq. Dominus
b tamen Vber. de Bona. [b] dicit contra ſumens argumentum ex ra-
tione legis,quæ redditur in præalleg.§.varijs.Et ad hoc accedit ar-
bor.fur.cæ.ſi gemina.Secus cum partem fundi , uel domus emit à
domino partis , aliam à non domino . Vel ſi una pars domus erat
feudum,alia allodium: quia tunc pro una parte Publicianam,pro
altera rei uendicationem intẽtabit:& pro parte vtilem,& pro par
te,quæ eſt allodium,directam rei vendicationem. argumen.ff.de
publ.l.1 ff.ſi ager uectigal.l.1.§.1.veruntamen ſi conduxit arcam,
& poſtea impoſuit ſuperficiem,qualẽ pro ſolo,talem pro ſuperfi
cie ſoli dominus poterit intentare.ff.de ſuperficie.l.1.§. ait.In pę-
nalibus autem, ſi dantur ex uno facto,oportet alteram eligi : ve-
rũ tamen ſi plus eſt in una,quam in altera,poterit actor ꝑ aliã cõ-
ſequi,quod non conſequitur per eam,quam intentat ff.commu.
l.unde quæritur.& l.præced ff.de act & obl. qui ſeruum. Si uero:
ex diuerſis factis dantur, una non impeditur per aliam: imo pote
runt ambæ in eodem libello intentari:vt furti,pro ſeruo ſurrepto-
& l.Aquil.pro occiſo,ſi ſeruus ſit à fure occiſus:vt ff.de priua.de-
c lic.nunquam ff de regulis iuris nunquam [c] ſuper hoc.vt ĩ. de act.
ſeu pe.§ ſequitur.ver.notandum etiam. Item repellitur , qui ſine
principali reſcripto alium uocat ad extraordinarium iudicem.C-
de iuriſdictione omnium iudicũ,l.in criminali.C. de dila.l.ſi quãa
do.quæ eſt 4.q.3.c.induciæ.§.ſpacium.Item repellitur qui liberti
tem uel aliud ex teſtamento petit contra hæredem ſcriptum, qu
ſuſcipit , uel ſuſcipere ſperat iudicium petitionis hæreditatis , ne
per hanc petitionem hæredi præiudicetur,quoad illud iudicium.
C.de petitione hæreditatis.l.fi.ff eo.l.ſi quis libertatẽ. ff. de actio
ni.& obligationi.qui cum hærede.Item qui facit prępiudicium ma
iori quæſtioni,de minori cauſa iudicium proponendo. ff. de iudi
cijs.l.per minorem.ff de in integ.reſtit.ſcio & 3.q.11 capitu. non
eſt § aliquando & de legib.ibi poſitis.Excipitur quoque,quod nõ
ſatiſdedit. infra titu. de ſatiſdan. §. 1. Item quòd non uenit in ter-
mino,ad quem reum citari fecerat:vnde non audietur , niſi prius
refundat expenſas,& caueat de fideliter comparendo.ext.de do-
lo & cõtum.actor.lib.6.C.de iud.ſancimus.Item quod noluit age
re intra tempus ſibi præfixum. Ad hoc C.de inge ma.l diffamari.
C.de accuſ.Titia.extr.de reſtit.ſpo.frequens.§.ſolet.libr.6. ext de
clandeſtin. deſpon. cum inhibitio.Item repellitur , qui experitur
coram iudice eo quem dedit : ut in concord. quæ ſunt ſupra. de
iud.deleg §.ſupereſt. ver.item ſi velit.Item repellitur, qui promi-
ſit non conuenire reum coram iſto iudice.arg.C de pac.l.pe.extr.
de iud.ca 1.Sed videtur tale pactum non valere ff.eo.l.ius publi-
cum.ſuper quo uide ĩ.de competen.iudi.adi §. 1. verſi. circa hoc
69 quęritur & ſeq.†¶Idem ſi pater coram filio iudice,uel econtrà,
de famoſa actione experiatur:quod dic, ut ĩ.§.ſupereſt. ver.item
ſi maritus Item ubicunque iudex ſuſpectus eſt, uel non poteſt eſſe
70 iudex.quod dic ut in dicto §.ſupereſt. & ſeq †¶Item repellitur,
qui reſtitutionem cauſæ petit coram eo,qui tribunali non præeſt,
vel qui à principe delegatus non eſt.C.vbi,& apud quos in integ.
reſtitut.poſtu.l.fin. uel qui reſtitutionem petit coram minoribus,
contra ſententiam & factum minorum. ff.de mino. l. minor au-
tem.C.ubi,& apud quem.l.1.Item repellitur,qui ſatagit agere nõ
in tribunali, ſed in popina, vel lupanari , uel quouis alio loco. vbi
d more maiorum ius reddi non conſueuit, [d] vel quandoque dictũ
fuerit ff de arbit. ſi cum dies. § penul. ff. de iuſti.& iur.l.fin.& de
iud.ſi locus.C.de dila. a procedente. C. quomodo & quando iud.
§ vt proponis.ext.de reſc.c.fi. Item ſi continentiam cauſæ uelit di
uidere .ff.de iud.nulli. ext.de ſeq.poſſeſ. ca.1.Item ſi ſuper pluri
bus perſonalibus actionibus uelit reum coram diuerſis trahere
ext.de reſcr.c.fi.& c.diſpendia.lib 6.Item reus conueniens uel re
conueniens actorem repellitur : niſi hoc coram eodem iudice fa-
ciat,ut eo.c.diſpẽdia.§.reus.3.q.8.cuius.C.de ſent.& interloc.om.-
71 iud.Auth.& conſequenter.†¶Item filia ſine patris conſenſu au-
dienda non eſt in repetitione dotis:nec econuerſo. ff. ſolu.matr.l.
2.& 3.ubi de hoc.& l.4.& in pluribus aliis legibus. Nec etiam mu-
lier conſtante matrimonio poteſt dotem , vel res dotales petere
ab aliquo poſſidente.C.de collat.l.dotes.C.de rei vend.l.doce.&
de dotis promiſſ.ſi pro te.niſi in caſibus:vt C.de iure do. vbi.& in
Auth.ibi poſita.ext.de conſue.ex parte.C.de rep.l.1.In multis eñ
caſibus deterior eſt conditio feminarum quam maſculorum : ut
e dicam ĩ.de procur.§.1. [e] Quid ſi pater agit actione de dote,& fun-
dus datus eſt ei in ſolutum pro dote, qui poſtea alienauit eum , &
demum ipſe obijt:nunc filia,quæ non eſt hæres,petit fundum:quę
ritur an poſſit? Dic,ut no.C.de rei vxor actio.l.1.& Auth.ſed qua
muis.& de iure do.l.rem.& facit.ff.de collat.do.l.ſi.ff. ad leg.Fal.
pater. ff.qui. mo. pig. vel hypo. ſol. Lucius. Item repellitur,ſi res
quæ petitur ſit præſcripta.C.de conſtit pe l.2. & de annal. except.
l.1.16.q.3.ca.placuit.§ poteſt.extr.de præſc.ſanctorum, & c.vigi-
lanti.& ſe.ca. Item ſi trahat reum clericum coram ciuili iudice in
cauſa criminali , vel ciuili: ſiue trahens ſit clericus ſiue laicus:vt in
ꝯcor.quæ ſunt ſ̃.de iud.deleg.§ fi.prope fi.verſi. item ꝙ eſt laicus.
Item conſors eiuſdem litis , etiam coniuncta perſona , non audi-
tur ſine mandato ante litis conteſtationem: etiam præſtita cautio-
ne:ſed poſt ſic,præſtita cautione de rato.C.de conſor.eiuſdem lit.
l.2.& ſic intelligitur,extra.de conſtitu.cum M.in prin. tam in tex.
f quam in gl.1. [f] & de do.& contuma.cũ dilecti.in prin.Item repelli
tur is,qui non comparuit in termino,ad quem reum vocari fece
rat,donec cauerit,ꝙ fideliter comparebit, & donec expenſas ſol-
g uerit.extr.de dolo & contuma.c.actor. [g] Item qui procuratorem
ad totam cãm cõſtituit,cum quo eſt lis ꝯteſtata:amodo enim ipſe
non poteſt agere , niſi ex iuſta cauſa procurator fuerit reuocatus.
C.de proc.l.procuratoribus.ff.e.l.in cauſæ. & l. ante litis cõteſt.&
h l.ſeq.C.manda.ſi pater [h] Item qui ſe dicit hæredem.repellitur,niſi
i dicat an ex teſtõ,vel ab inteſtato.ff.de ĩter.act.ſi defenſor.§.illud. [i]
Sed ſi dicit ex teſtõ,& altera pars id negat,non tenet incontinen-
ti probare. Sed in proceſſu iudicij probabit , & ei rñdebitur inte-
rim ſuper principali ar.ibi,& ff.e.l.1.in princ.& ĩ. de inſtru. edi.§.
nunc dicamus.ver.ſed quid.Item petenti fundum non rñdetur,ni
ſi eum exprimat per decentes ꝯfrõtationes : uel ſi plures hẽt reus
ſub eiſdem ꝯfrontationibus,niſi ipſum oculo ad oculum, uel digi
k to oſtẽdat. [k] Sic intelligitur ext.de lib.obl.c.2.ff.ſi cer.pet.certum.
ff.de condi.& demon.l.nominatim.ff.de cenſib.forma. & vide ĩ.
m de libel.conce.§.iuxta propoſitionis.uer.itẽ nõ ualet. [m] Itẽ actor,
qui iterum deſerit litẽ,ab omni cadit accuſatione ipſo iure in Au
th.de litig.§.omnes.in ſi Item contra prælatum agentem excipe,
ꝙ nõ fuit electus.43.diſt.in mandatis.23.q.4.tres perſonas & 7.q.
1.Nouatianus.& c.factus.62.di.c.1.& 2.uel ꝯfirmatus.12.q. 2.alie
nationes.ext de ele.qualiter.& c.per inquiſitionẽ.& c.noſtri. & c.
bonæ memoriæ.1.8.q.3.talia.& c.ſeq.Sed & is,qui tanquam præ-
latus agit,debet in aliis mihi rñdere.ff.de re. eo.qui ſub tut.& cur.
72 ſunt.l.qui neque.ar.ext.de iud cũ deputati.†¶Sed pone quidã di
cens ſe epiſcopũ cuiuſdam eccleſiæ in Græcia uel in Barbaria,ꝯue
nit me in curia nomine illius eccleſiæ , cui me dicit obligatũ in cẽ-
tũ:ego dico,Nõ te cognoſco epiſcopũ eſſe:nec in poſſeſſione epi
ſcopatus eſſe: nunquid ante litis conteſtationem tenetur probare
ſe epiſcopũ eſſe,uel ſaltem in adminiſtrationibus ipſius eccleſię in
poſſeſſione eſſe? Videtur ꝙ ſic,in his quæ no.ĩ.de procur.uerſi.il-
lud quoq;.cum alij qui nomine alieno agunt, teneant docere pri
us quam admittantur, ſe legitime ordinatos , puta procuratores.
extr.de

ADDITIONES.

a Seruatur. ¶ Etiam in curia Romana:ut not.15.q. 4. placita. & de hoc ple-
nius ĩ.de fer.in 1.col.
b De bona. ¶ Conſcientia ductus illum nominat:cum tamẽ fere totum, quod
eſt ſuperius,fuerit eius quo ad caſus,hic autem dixit ſui Operis rub.2.in fi.
ubi ad literam habetur totum,quod in hoc ver.ſequitur.
c Nunquam. ¶ Hic eſt finis Vberti de Bona. Sequentes caſus ferè omnes fue-
runt Baga.vbi ſ̃.vſque ad uerſiculum,item contra prælatum.
d Conſueuit. ¶ Nec eſſet clarior.
e §.1. ¶ Dixit Roff.ubi ſ̃.prope fi.ꝙ de iure Lombardo. mulier ſine mundual-
do ſuo agere non poteſt ut in Lombar.rub.qualiter muli.ali. permiſ. ſit.l.1.
Si uidere vis,eſt 10.ru.ſecundi libri.& eo.lib.rubr.2.eſt de illa,quæ ſine uo-
luntate mundualdi ad maritum ambulauerit.
f In gl.1. ¶ Supra uide quod ſuper ea dixi tractando,quando præcluditur uia
huic cautioni,ex quo lis conteſtata non eſt.
g Actor. ¶ Lib.6.& hoc dictum erat ſ̃.ead.colum.poſt verſicul.excipitur.
h Si pater. ¶ De procur.c.2.lib.6.
i §.Illud. ¶ De hoc plene ſcripſi de lib.obl a.cap.2.ſuper uer.quia ſum hęres
k Oſtendat. ¶ Dicit Nepos de Montealbano,ꝙ ſic ſeruatur in diœceſi Tho-
loſa.& Caturcen.ſi reus hoc petat.
l Valet. ¶ In actione reali.

ext.de procu.c.1.Item tutor & curator, ut uideatur ſi eſt datiuus
vel teſtamentarius:& ſi datiuus, vtrum ſatiſdedit, & fecit inuen-
tarium.C.de tuto.qui non ſatiſd.l.fin.C.arbitr.tut.l.veteris. Item
ſyndicus,actor,œconomus, & ſimiles ad hoc tenentur ff.quod
cuiuſque vniuer.l nulli. Reſpon in quæſtione propoſita & ſimili
bus,cum quis agit aut nomine ſuo, aut alieno: ſi ſuo, puta peti-
tione hæreditatis, uel ex iure ceſſo. & ſimilibus, non tenetur an
a te litis conteſtationem oſtendere ſe hæredem [a], uel ſibi ius eſſe
ceſſum: ut notatur, infra, de inſtrument. edit. §.nunc dicamus.
ver.ſed quid ecce.& ſupra.verſic.item qui ſe dicit, ſicut ſi rei uen
dicatione agat, non tenetur ante litis conteſtationem oſtendere
73 ſe dominum.† ¶ Huiuſmodi enim exceptiones, Non es hæres:
non eſt tibi ius ceſſum, non es dominus: ſi probentur, perimũt
intentionem agentis: & ideo litis conteſtationem non impedi-
unt extra.de lit. conteſtation.exceptionis.lib. vj. argum. contra,
ff.famil.erci.l.1.ubi contra proponentem ſe hæredem, & ad hoc
familię erciſcundæ agenti obſtat exceptio, quod non eſt hæres.
Reſp.illud ibi ſpeciale eſt, ne fiat præiudicium petitioni hæredi-
tatis,quæ de ſui natura præcedere debet:ut ibi dicitur. Idemque
dici poteſt in aliis præiudicialibus:ut ſi dicatur actor ſeruus, uel fi
lius conuenti: vt C.de ord.iud.l.1.& 2.Inſtitut.de actio.§.præiudi
ciales. & hæ præiudiciales proponuntur & probantur ante litis
conteſtationem: vt C.de adulter.quoniam. † ¶ Si autem alieno
74 nomine quis agat, tunc ante omnia docere debet de mandato,&
ſe legitime conſtitutum eſſe:ut in tutore,curatore,ſyndico, œco
nomo,procuratore,& ſimilibus perſonis, ſupra probaui: excep-
to prælato,ſecundum quoſdam,qui licet nomine eccleſiæ agat,
non tenetur ante litis conteſtationem oſtendere ſe confirmatũ,
vel inſtitutum legitime,uel in poſſeſſione adminiſtrationis eſſe:
ſed niſi ante ſententiam aliquid horum oſtendat, abſoluetur re-
us.Et eſt ratio in prelato,quia licet nomine ſuo non agat, ſed ec
cleſiæ:tamen ius maius habet in re,quam prædicti nomine alieno
agentes.Quod dic,ut no.v.q.ii. quia epiſcopus. Alii dicunt idem
in prælato,quod in prædictis. Alii dicunt, & melius, quod ſi pro-
ponatur exceptio ſic:Tu non es prælatus:non bene excipitur. Si
vero dicatur,tu non es prælatus,nec es in poſſeſſione prælationis
neque haberis pro prælato: tunc bene:& hoc caſu ante litis con-
teſtationem debet agens docere de ſua poſſeſſione, uel quaſi [b].
b †¶ Item ſi unus canonicus uel clericus eccleſiæ agit, uel defen-
75 dit pro eccleſia, quod poteſt: vt extra.de conceſ.præben. ex par
te.& de elect.cum cauſam.quæ inter.& de teſtibus.cum olim.ubi
de hoc,opponitur ei,quod non habet mandatum,uel literas de
rato:vt extra,de off.dele.coram de tranſact.ca.contingit.de hoc
in præ.cap cum olim.& in prædi.c.ex parte.Sed nunquid taliter
agens tenetur eccleſiam defendere.ſi eius nomine reconuenia-
tur? Dic, vt j.in titu.de reconuentione.§.nunc dicamus.uer.ſed
76 pone.† ¶ Item etiam obiicitur prelato agenti, quod non habet
conſenſum ſui capituli: vel econtra.extra. de reſcriptis. edoceri.
Sed certe ibi non dicitur vtrum prælatus poſſit agere ſine cõſen
ſu capituli, uel econtra: ſed quod cogitur prælatus defendere,
vel experiri pro ſuo collegio, vel capitulo, ſi bona eorum non
ſunt omnino diſcreta:non tamen determinat aliquid de conſen
ſu,vt ibi patet: quod pauci aduertunt. Vbi autem ſunt diſcreta,
tunc non cogitur: ſed vt quilibet extraneus volens admittitur.
ff.quod cuiuſque vniuer nom.l.1.§.fina.vel ſaltem,vt coniuncta
perſona.nam quilibet clericus eccleſię coniuncta perſona eſſe cẽ
ſetur.arg.xii.q.ii.non licet. Vt dicam de hoc j.de procur.§. ratio-
c ne quoque.uer.item quod conſtitutus eſt [c].¶ Ad præſentis autẽ
articuli clariorem doctrinam,nota,quod ſuper hoc, ſ.an præla-
tus poſſit agere ſine conſenſu capituli: uel econtra: varietatem
corporum ſequitur varietas opinionum:vt extra.de conceſſ. prę
ben.ca.quia diuerſitatem.cum ſuis concord.Primo igitur viden
dum eſt, an prælatus poſſit agere ſine conſenſu capituli, & po-
ſtea de capitulo oſtenſuri.Super primo igitur quatuor ſunt opi-
niones.¶Prima eſt *communis*,ſ.Io.Laur.& Ba.& ſequacium, qui
dicunt ſimpliciter,quod non poteſt:vt extra,de iud. cap. cauſam
quæ.& de procur.c 1.& 12.q.2.placuit.& ff.de iur.deli.ait.xvii.q.
4.in vẽditionibus.C.de epiſcop.& cler.l.omnes.§. hoc nihilomi
nus.Dicunt enim, quod ſi negotium principaliter ſpectet ad prę
latum: tunc ipſe aget, vel procuratorem conſtituet de conſen-
ſu capituli.Si vero ad capitulum, tunc capitulum conſtituet de cõ
ſenſu prælati.Si autem ſit commune, tunc prælatus conſtituet de
conſenſu capituli.Quod ſi inter ſe inuicem litigent, tunc ſuperi-
or dabit collegio curatorem ad litem, cuius officium ea finita ex
pirabit.Hoc no.in præ c.edoceri.¶Secunda eſt Gul. Na. dicen-
tis,quod ſi negotia prælati & capituli ſunt communia: uerum eſt
quod primi dicunt, quod neuter agit ſine conſenſu alterius. Se-
cus ſi ſint diſcreta:quia vnus aget,uel procuratorem conſtituet ſi
ne altero.ar.extr.de reſcriptis.cum dilecta.in prin de teſti in no-
ſtra præ.& de iudic. examinata. in princip. extra. de procurat. in
noſtra.extra.de do. fraternitatem. xcix. diſt. volumus. & in præ.
capitu.edoceri ¶ Tertia eſt Vin. dicentis, quod prelatus poteſt
agere ſine conſenſu capituli:& diſcretè agit,qui ipſum conuenit
Econtra de iudic.cauſam quæ.nec enim filius eſt conueniendus.
quamdiu eſt in poteſtate patris.C.de anna.except l.1.in fin.nec te
netur de rato cauere:ſicut nec tutor cauet de rato, niſi cum dubi
tatur an ſit tutor: ut ff.de admi.tu.vulgo.cui prælatus eccleſię cõ
paratur.xvi.q.i.in canonibus.Et no.v.q.3.quia epiſcopus.Nec ad
adminiſtrator decurionum.ff.quod cuiuſque uniuer.no.l.fi.cui
comparatur prælatus xii.quæſt.ii.præcariæ.extra de donatio. ca-
pitu.2.Nec actor vniuerſitatis, niſi dubitetur an ſit actor: ut inf.
de ſatiſd.§.uiſo.uerſicu no.quod actor.Sed contra,extra, de pro
cu.capitu.1.Sed ipſe reſpondet quod ideo ibi exigitur.quia neceſ
ſe eſt, ut inſtrumentum procuratoris ſit publicum,& habeat ſub
ſcriptiones clericorum, vt ei credatur.¶ Quarta eſt Gof.qui di-
xit, quod bene poteſt prelatus agere ſine conſenſu capituli:ſed te
netur de rato cauere.arg.ext de offic. dele. coram. Nam & mari-
tus cauet de rato in cauſa vxoris.C.de procur. maritus. ergo iſte
cauebit,cum ſit maritus eccleſię:ut vii.quæſt.1.ſicut alterius.ext.
de tranſla.epiſcop.cap.inter corporalia.& cap. fin. etiam ſi cauſa
ſit communis,ſicut & conſors cauet in cauſa ſui conſortis: vt C.
de conſor.eiuſdem lit.l.2.hoc not.Gof. in Summa de tranſact. §.
ſed quæritur.Item Ber.no.extra.de procu capitu.1.quod præla-
tus præſtita cautione de rato, bene audietur ſine conſenſu capi-
tuli: uel etiam præſtita cautione de iudicato ſoluendo, ſi conue
niatur, ſicut & quilibet extraneus ad hoc admitteretur.Innocen.
Papa IIII.ambulat inter opinionem G. Na. & Vinc. & tandem
videtur declinare in ſententiam Vin.ut j.patet: licet de cautione
de rato nil tetigerit.Dicit etiam,quod licet ſint diſcreta bona prę
lati & capituli: ſi tamen negotium,de quo agitur, ſit commune,
in eo alter ſine altero non aget.De rebus vero ad alterum tantũ
ſpectantibus, alter tantum per ſe aget.Et hęc vera ſunt,ubi gene
raliter ſunt omnia bona diſcreta Si vero non generaliter,ſed con
uentus per ſe habet aliquas poſſeſſiones, puta pro veſtibus, &
huiuſmodi, & Abbas ſimiliter habet alias:tunc Abbas ſine con-
ſenſu capituli aget pro comm unibus:imo etiam ſecundum eum,
ſi nullæ ſunt diuiſæ, ſed omnes ſint communes ſiue pro mediate
ſiue pro inæqualibus partibus, ſiue pro parte diuiſæ,ſiue pro par
te indiuiſæ,& etiam ſi omnes ſint diuiſæ:vel ſi ſint generaliter di-
uiſæ,ſed prelatus habet per ſe multa, & contentus per ſe multa,
non tamen habent per ſe adminiſtratorem temporalem, uel per
petuum,qui eorum cauſas agat:in his, inquam, caſibus prælatus
ſine conſenſu capituli cauſas etiam conuentus in iudicio aget.Et
in hoc concordat cum Vinc.cũ ſit earũ legitimus adminiſtrator:
vt ff.quod cuiuſque vniuer.l ciuitatis.& l.fi.Multũ enim iuris ha
bet Abbas in eis,ſ.adminiſtrationem:licet fructus diſpẽſentur in
vſus monachorum.ext.de reb.ec.non al.poſſeſſiones.Et hęc ue-
ra ſunt,niſi conſuetudine vel conſtõne legitime facta, uł alio mõ
legitime ordinatũ ſit,pro qua parte agat prælatus,& qua conuẽ-
tus:uel niſi diuiſa ſit adminiſtratio.Nam tunc ratione adminiſtra-
tionis poteſt conuentus facere ſyndicum,qui eius cauſas agat.ex
tra.de iudi.cum deputati.& in præ.l.ciuitatis & e.tit.l.fi.¶Verũ
quoniam promptum eſt leges legibus concordare:vt C. de inoff.
do.l.unica.vt hæc opinionum diuerſitas ad concordiam:reduca-
tur:diſtingue,quod aut prælatus vult agere ſuo nomine, aut ec-
cleſiæ.Si ſuo,puta quod electus eſt, proſequi vult negotium, ſuę
electionis:poteſt hoc per ſe,& per procuratorem abſque conſen
ſu ſui capituli:& hoc caſu locum habet opinio G.Na & iura pro
eo,quo ad alteram partem ſuæ diſtinctionis inducta Si vero no
mine eccleſiæ:aut uult agere,aut defendere Si agere: aut per ſe,
aut per procuratorem:ſi per ſe,aut cauſa ſpectat tantum ad eum,
aut ſimul ad eũ & capitulum,aut ad capitulum tãtum. Si agit no
mine eccleſiæ per ſe,& cauſa ſpectat ad eum tantum, poteſt age-
re ſine conſenſu capituli,nec tenetur cauere de rato.Et hoc caſu
intelligitur

ADDITIONES.

a Hæredem. ¶ Saluo quod ſcripſi de lit.conteſt.c.vno.lib.vi.ſuper verbo, impediat.

b Quaſi.¶ Nimis patens furtum fecit Gul.Compoſtellano, cuius ad literam fuit hæc quæſtio in Decre.nihil eſt.de elect.in fi.& ibi ſuper fi.vlt.gloſſ.& in ſi.huic remittendo deciſi. glo.illam.Item huic fini non obſtat quod not.j.de proba.§.1.penul.ver.verum licet.hic enim formatur caſus de epiſcopo ual de remoto.

c Conſtitutus eſt. ¶ Vide quod ſcripſi de procur.c.vlt.ſuper fi.vlt.gloſ. Adde Abbatem Sic.in c.edoceri.ext.de reſcr.Adde do.de Rota in deci. ccccLxvi. incip.confeſsio prælati. in nouis. vbi an prælatus ſit legitimus adminiſtrator à iure deputatus omnium eccleſiarũ. monaſteriorum & congregationũ ſuæ diœceſis:& an ꝓ illis poſsit ſolus agere in iudicio,& defendere, ſi bona ſint communia & quid ſi ſint diſcreta.& vide Lud.Rom.conſi.ccLxix. inci. circa primum.ver.tertia eſt ratio.in 4.col.vbi dicit,quod nunquam prælatus debet ardua ſine capituli conſenſu explicare. Et an prælatus poſsit ſine capitulo compromittere, vide Bal.conſ.ccxxvii.incip.honeſtus vir.in 2. colum.verſ.nunc vero.in 1.vol.Henricus Ferrnad.

intelligitur opinio Vin.& iura pro eo inducta.Si uero communi-
ter ad eum & capitulum,tunc pro parte eam contingente. Idem,
vt iam proxime dixi,pro parte etiam capitulum contingēte, po-
teſt agere ſine mandato, præſtita tamen cautione de rato : & hoc
caſu loquitur opinio G. & iura per eum inducta : quod & Ber. de
cautione notat.Nec mireris, quod pro parte capituli agitur ſine
mandato:nam etiam quilibet clericus eccleſiæ hoc poſſet,præſti-
ta cautione de rato: vt in prædicto c.coram. Si autem cauſa ſpe-
ctat ad capitulum tantum, tunc dicas id, quod proxime dixi de
parte capituli contingente. Nec admitto ſimpliciter opinionem
dicentium, ꝙ quando cauſa communis eſt inter prælatum & ca-
pitulum,poteſt prælatus ſine mandato ſeu conſenſu capituli age-
re,ad inſtar conſortium eiuſdem litis:vt ſ̃.ver.4.quia illud verum
eſt tantum poſt litem conteſtatam.quod dic,vt no.ext.de conſt.
cum M.in prin.Et ſic vera ſunt,cum per ſe agere vult.Si vero per
procuratorem:idem eſt,ſecundum quoſdam. Et hoc videtur vel
le Vin.& ſatis ſuſtineri poteſt, quãdo cauſa ſpectat tantum ad eũ:
quando pro parte epiſcopum contingente tãtum vult conſtitue
re,vbi communis eſt cauſa:ſed pro parte capitulum contingente:
vel quæ totaliter ad capitulum ſpectat, non poteſt:imo eſt opus
diſtinctione.Nam aut eſt lis conteſtata,& tunc poteſt procurato-
rem conſtituere. C.de procu. neq; tutores. Aut non eſt conteſta-
ta,& tunc non poteſt.quod dic,vt ĩ.de procu.§.ratione quoque.
verſi.item quod fuit.conſt.& de ſyndi.ver.item quod non eſt cõ-
ſtitutus. Si autem prælatus velit defendere, tunc in cauſa ad eum
pertinente tantum: vel in contingente eum, quando eſt commu-
nis poteſt omnia ſine cõſenſu capituli. In cauſa vero:quæ ſpectat
totaliter ad capitulum, vel pro parte ipſum capitulũ ꝯtingente cũ
cauſa communis eſt, dicit P. ſimpliciter, quòd poteſt defendere
eccleſiam ſine mandato, præſtita tamen cautione. Nam & quili-
bet alius clericus ipſius eccleſiæ admitteretur eccleſiæ admittere-
tur.ff.de procu.ſeruum quoq;.§.publice. ff. quod cuiuſq; vniuer.
l.j.in fi.ext.de conceſſ.præb. ex parte. Sed an cogetur inuitus de-
77 fendere:dic,vt in prę.c.edoceri.in tex. †¶Breuiter autem tene, ꝙ
epiſcopi abbates & alij prælati, & omnes perſonæ legitimam ad-
miniſtrationē habētes,ſicut sũt tutores,& curatores & ſimiles,&
poſsũt agere & ꝯueniri ſine ꝯſenſu alterius:vt ĩ.ver.qđ ſi clerici.
Nec eſt vis,an ſint bona diuiſa inter prælatum & capitulum, vel
non: quia ſemper prælatus eſt omnium adminiſtrator, etiam eo-
rum,quorum fructus cedunt in vſum capituli. Et hoc eſt verum,
niſi conuentus & capitulum priorem vel alium adminiſtratorem
vel miniſtralem perpetuum, vel temporalem habeat, qui eorum
cauſas agat,vel alia conſuetudine vel conſtitutione legitimè facta
ordinatũ ſit, ꝑ qua ꝑte Abbas & ꝓ q̃ ꝑte ꝯuētus agat,vel niſi al's di
uiſa ſit adminiſtratio inter eos,vt dixi ſ̃.ſecundum Papã. Et ſecun
dum hoc poteſt intelligi prædictum cap.edoceri. Et ꝙ in his attē
datur conſuetudo,no. ſecundum Papam,extra,de probatio.ex li-
teris.Item arduas cauſas debet prelatus cum conſenſu capituli tra
ctare arg.extra,de maio.& obed.humilis. & ſic poteſt intelligi ex-
78 tra,de procu.c.j.†¶Sequitur videre,an capitulum poſſit agere ſi-
ne conſenſu prælati?Et dicunt quidam quòd ſic,ſi bona ſint diſtin
a cta:vt in præ.c.edoceri. Sed dic cõtra,extra,de iud.cauſam,quæ.[a]
Ratio autem diuerſitatis quare prælatus poteſt agere ſine conſen
ſu capituli,& non capitulum ſine conſenſu prælati, hæc eſt: quia
prælatus nomine eccleſiæ intelligitur ſemper tanquam caput. 7.
q.j.ſcire.Vnde nil poteſt fieri ſine eo ext. de his quæ fiunt à præla-
tis ſine conſenſu capitu.cap.nouit.de reſc.cum non liceat. Sed no
mine prælati non ſemper intelligitur capitulum ſine eccleſia.ext.
de teſt,requiſiſti.vt ibi no.& ext.de conce.præb. poſt electionem.
§.cum igitur.Dominus meus dicit, quòd refert, vtrum agatur de
diminutione honoris vel dignitatis eccleſiæ,puta de ſubiectione,
vel limitatione epiſcopatus,vel membrorum:& tunc vnus ſine al
tero nequit in iudicio eſſe:an de his, quæ ad menſam pertinent?
Quo caſu ſi mẽſa eſt ꝯmunis, idē iuris eſt,hoc ſaluo,quia niſi ſyn-
dicus ſit conſtitutus, prælatus tanquam caput ſuo nomine & capi
tuli erit in iudicio. Et in his caſibus locum habet prior opinio. Si
vero menſa eſt diuiſa, tunc prælatus regulariter de iure ſuo aget
per ſe, uel per procuratorem, & collegium per ſyndicum: & ſic
unus ſine reliquo in iudicio admittetur. ff. quod cuiuſque uniue.
nom.l.1.§.in quibus.Nec alium defendere cogit:ut in c.edoceri.in
fin.Et hoc etiam dicit Inn.1 1 1 1. & in hoc cõcordat cum G.Na.
Quæ dic plene ſecundum dominum meum, ut in præ. c. edoceri.
& in Summa eius in tit. de reſcriptis. §. quæ poſſunt obijci. ſub §.
79 pen.uer.99.& ſeq.†¶Quid de clericis conuentualium eccleſiarũ?
Item quid de ſacerdotibus capellarum:nunquid eſt eis agentibus
neceſſarius cõſenſus epiſcoporũ?Et uidetur, ꝙ ſic. Cùm enim nõ
poſſint alienare ſine eo:ut 12.q.2.abbatib. & c.ſine exceptione.17.
q.4.in uenditionib.ergo nec in iudiciũ deducere:quia qui nõ põt
alienare,non põt rē in iudiciũ deducere.ff.de iure deli.ait prætor.
Dic,ꝙ agere poſſunt ſine conſenſu:ut probat,ext.de prob.ex lite-
ris.in prin.ubi de hoc ſm Papã.Habent.n. legitimã adminiſtratio
nē.C.de im.cal.l.2.Nec obſtat præal.l. ait prætor. Nã dicimus, ꝙ
habens à dño gñalem adminiſtrationē poteſt rē in iudiciũ deduce
re:ut ff de pac.nã & nocere. Vnde tutores, & curatores, ſyndici,
œconomi, generalis procurator, & pater in bonis filij, non poſ-
ſunt per ſe alienare ſine auctoritate & decreto iudicis : & tamen
poſſunt per ſe ſuper rebus,quarum adminiſtrationē habēt, actio
nes mouere. Nec prædicta lex ponit pro regula, ꝙ qui non poteſt
alienare, non poteſt rem in iudicium deducere : ſed loquitur in
ſuo caſu,ſcilicet, quòd cum hęres deliberat; an adeat hereditatē,
non poteſt alienare rem hæreditariam, nec eam in iudicium de-
b ducere.[b] †¶Dicimus ergo generaliter, quod quicunque habet
80 de conſuetudine, uel ex conſtitutiobe, uel ab epiſcopo, uel alio
iudice ordinario adminiſtrationē:is poteſt agere & conueniri ſine
conſenſu alterius.ff.quod cuiuſque uniuer.l.fi.& in præ.cap.cùm
deputati.7.q.j.quia ſunt.in fi.in Auth de eccle. tit. § fi. Nam uſu-
fructuarij ſunt,ut no.extr.de pecu.cle capit. fi. qui agere poſſunt:
ut ff.fini.regun.l.4.§.1.Nec obſtat C. de epiſ. & cle. orphanotro-
phos.Neque l.omnes qui §.hoc nihil minus.conrradicii,imo cõ-
cordat,cum dicat, ꝙ œconomus debet conueniri:nec dicat alicu-
ius conſenſum in agendo eſſe requirendum: licet in eius conſtitu
tione,cùm eſt negotium commune,requirendus ſit. Hac eadem
ratione non obſtat præ capitu.edoceri.Item non obſtat ext.de ꝑ-
cu c.1.quia ibi prę̈ſbyteri: & diaconi adhibent vt teſtes:ut ſ̃ uer.
3.In ſumma notandum eſt,quod ſi prelatus ſit perſona de dilapi-
datione ſuſpecta: nec pro parte ſua, nec pro parte capituli facile
admittetur,nec ſine idonea cautione:ut Inſt.de ſuſpe. tut.& in cõ
81 cor. quę ſunt ſ̃. uer. item quod eſt tutor. †¶Monachus quoque
ꝓ dignitate,uel officio,uel obedientia ſibi cõmiſſa,agere põt:ut
ext.de iud.cum deputati. Abbas autem non poteſt monacho cõ-
cedere, quod habeat adminiſtrationem aliquarum poſſeſſionũ,
uel uillæ,& quod pro eis agat,niſi tanquam ſyndicus,uel procura
tor.Nam ſi uelit agere non tanquam ſyndicus,uel procurator,o-
porteret,eum dicere. Ago nomine meo,uel præbēdę meę: quod
c non licet:ut 12.q.1.non dicatis.[c]extra,de ſtatu monacho.cum ad
monaſterium.in fine & c. 2. §.qui uero. Sed ſuperiores agunt no-
mine officiorum,uel obediētiarum ſuarum. Si tamen monachus
a monaſterio expellitur,uel ſibi uictualia denegãtur, bene poteſt
ſuper his agere,& reſtitutionem petere. extra, de reſcriptis. cùm
dilecta & de accu. cum olim. Sicut & ſeruus conqueri poteſt, ſi
dominus ſuus eum nimis grauat.ff.de his,qui ſui uel alie.iu. ſunt.l.
2.ff.de iudiciis.uix certis.& pater de malo filio,& econtra. 2. q.5.
82 2 quæritur.†¶Canonicus autem ſecularis, cum poſſit habere be
neficium,uel præbendam,ut 70. diſt.ſanctorum bene agit nomi-
ne ipſius beneficii, uel præbende, cuius habet adminiſtrationem,
& poteſt dicere: Ago nomine beneficii, uel prębendę:uel etiam,
Ago nomine meo,ſecundum Papam. Vtrum autem petet reſtitu
tionem nomine ſuo,uel dignitatis, not. ſecundum eum, extra,de
reſtit.ſpoliato.capitu in literis. Item qualiter agetur nomine prę
bendę,cum illa nihil habeat,uel poſſideat? De hoc ſecundum Pa-
83 pam,extra,de probatio.capit.ex literis. †¶ Quid de p̃centorib.[d]
d Et uidetur ꝙ ipſi agere poſſunt ſine licentia:quia ubi agitur de iuri
bus alicuius eccleſię, uel domus, ſufficit quod magiſter illius do-
mus agat:ut in prę.cap.cum deputati.Si uero de ſubiectione eius
uel reſtitutione, tunc debet agere ſuperior miniſter, puta prouin
cię,uel ciuitatis:ut extra,de reſtit.ſpolia.olim cauſam. De hoc dic
prout no.ſecundum Papam in eiſdem capitulis, & de relig.do.cũ
uenerabilis.Item epiſcopus,& quilibet ſuperior agere poteſt pro
eccleſia uacante ſibi ſubiecta:quod proſequere ſecundum Papã,
ut not.ext.de ſucceſſio.ab inteſtato,c. cum dilectus. Quid ſi poſt
litis conteſtationem cum prelato accedit conſenſus capituli? De
hoc infra de his,quę fiunt à prel.ſine conſen.cap.uer.ſed pone.
84 †¶Item excipere poteſt ipſe actor quod non cogitur inuitus age
re,uel accuſare:ut C.ut nemo inuitus agere uel accuſa.per totum.
& C.de pigno.l. creditores. Quandoque tamen cogitur quis ius
ſuum intra certum tempus proſequi : quod ſi non fecerit, priua-
tur iure ſuo agendi:ut C.de ingenuis manum iſ.l. diffari. C. de re-
miſſione pignorũ,ſi eo tempore.Hinc eſt,quod ſi ciuis Bonon.ve
lit impedire ſcholarem uolentē repatriare,uolens ꝙ permaneat,
& iuri

ADDITIONES.

a Cauſam,quæ. ¶Per illam tamen Decr.probatur, ꝙ etiam in his quæ per
aliũ ſine altero in iudicio tractari non poſſent, teneret reſcripti impetratio
ab altero ſolo facta,ut dicam infra,de reſcrip.p̃ſentatũ.§.ratione eius. in fi.
¶Adde quod dicta in hac addit.ſequitur Panor.in dicto c.cauſam.
b Deducere.Verbum fuit Vincen.Hoſt.& Compo.vt ſcripſi in Decr.edoceri.
ſuper 1.glo.
c Dicatis. ¶Hoc dixerat ſ̃.ver.ſed nunquid abbas.
d Præcentorib. ¶Dixit Vber.de Bo.vbi ſ̃.in principio, ꝙ circa iſtos frequen
tabat exceptio:quia veniebant ad agendũ minus legitimè conſtituti.Habēt
aũt,vbi ſunt iuſte creati,legitimã adminiſtrationem, ꝑꝑ quod ſatiſdare nõ
tenentur iudicatum ſolui, vel de rato,ſm Guido.de Suza. allegat C. de ad-
miniſt.tuto.l. fin.§.defenſionem.& ff.rem rat.haber.l.actor.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

& iuri pareat, poteſt ſcholaris à iudice poſtulare, vt illi terminus ad agendum præfigatur. arg prædictæ legis, & ff. de optio. lega. l. mancipiorum. & l. cui electio. ext. de reſtitutio. ſpol. cap. frequẽs.
a §. ſolet. [a] Ex præmiſſis [b] & alijs, quæ occurrent, ſatis poteris iudi-
b cium differre: & niſi admittantur, poteris appellare: quia beneficium iuris nemini eſt denegandum. vigeſima octaua diſtinctione. de his. extra, de ſecund. nup. capitu. penulti. & fi. extra, de re iudic. quod ad conſultationem. Memorare tamen in talibus nouiſſima tua: quia circa maiora maius periculũ vertit. 42. diſt. c. quieſcamus.
c periculum, ſ. animæ. ext. de ſim. c. Matthæus. j. q. j. c ſi quis neque. [c]

ADDITIONES.

a Solet. ¶ Lib. 6. & ibi poſt Hoſt. ſcripſi ſuper gl. & alij 17. caſus, quibus quis cogitur agere, quorum aliquos notat Acc. in l. vna. C. vt nemo inuitus. & ſub 17. caſu ibi ponitur plenius, quod prædictum eſt de ſcholari.

b Præmiſſis. ¶ Tota iſta concluſio fuit Vberti prædicti in fi. ver. quem in prin. tit. allegaui.

c Neque. ¶ De hoc plene vidi infrà, de excep. §. pen. in vlt. colum.

ADDITIONES NOVAE.

* Si ſum in iudicio cum aliquo qui vere eſt minor, & in proceſſu perpendo ipſum eſſe minorem, an poſſim petere omnia retro facta irritari, vel vt detur curator per quem ratificentur. Cynus in l. fina. C. ſi aduerſus rem iudic. fac. l. in vniuerſis. C. qui dare tutor. poſ.

* An iudex ex officio ſuo poſſit repellere quem ab agendo etiam ſi non opponatur ab aduerſario no. in l. item apud Labeonem. §. quod ait in fi. de iniur.

* Nota, quòd licet minor ſit in iudicio, & nihil opponatur de ætate, tamen curator debet opponere, nec hoc pari, l. minor 25. annis adito p̃ ſide. de mino.

* Si quis vocauit in ius illum qui vocari non poterit ſine venia, & ex hoc ſoluit pœnam, a perſona vocata poterit petere quod proceſſus irritetur. gloſſ. in l. excep. de exceptionibus. C. quia factum eſt quod fieri non debuit.

* In l. fi. C. de in ius vocando. pone quod pater renunciauit vſumfructum quẽ habebat in bonis filij ſui, nunquid hoc caſu filius poterit agere contra patrẽ? ipſe dicit quòd non, licet de hoc caſu magnum vertatur dubium, & ratio eſt, dicit ipſe, quia prima poteſtas eſt de iure ciuili, & iudicia & ſententiæ ſimiliter ſunt de iure ciuili. & glo. eſt de hoc inſtitu. de obligatio. in princ. vnde cum pater ſit ſuperior de iure ciuili, & ipſa ſententia & iudicia merito per ius ciuile quantum ad ipſum ſuperiorem poſſunt limitari, vt non teneat.

* Quid ſi pater concedit filio vt poſſit eſſe in iudicio, & filius condemnatur, & poſtea contra ipſum intentatur actio in factum pro ſententia exequenda, an exigatur interim conſenſus patris pro ſententia exequenda? dic quòd non, l. 3. §. ſed vtrum de mino in glo. hoc olim. In officio autem iudicis non eſt dubium, quia habet paratam executionem. ſed quid ſi conſenſit filio in contractu cui ſit neceſſarium ipſum conſentire in executione contractus. fac. dictus §. ſed vtrum. cum ſua glo.

* An in publicis executionibus & accuſationibus requiratur conſenſus patris. no. in l. cum non ſolum. §. ſin autem. C. de bonis quæ liberis. & Bar in l. inter liberas. §. filiusfami. de adul. & l. ſi ſeruus. §. pupillus. de ver. obli. & c. fi. de iudi. lib. 6.

* An ſententia lata contra filiumfam. habeat etiam paratam executionem cõtra eũdem filium ſui iuris, & nunquid filiusfa. poſſit condemnari, & executio fieri in rebus peculij. vide Bar. in l. filiafam. ff. ſoluto matrimo. & l. quòd ſi minor. & l. ſed ſi ſeruus. de mino.

* Quid ſi pater conſentit filio quòd in omnibus cauſis poſſit agere & conueniri tanquam ſi ſit ſui iuris, an valeat Bart. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acqui. hære. & an poſſit conſentire filio per epiſtolam? Bal. in auth. cauſa quę ſit cum monacho. C. de epiſco. & cleric.

* Quid ſi filiusfam. vult eſſe in iudicio, an ſufficit authoritas patris, an debeat dari ſibi curator? no. in l. ſi ſeruus. §. pupillus de verb. obli. & dicta l. cum nõ ſolum Iac. Butr. ibi dicit, ꝙ ſi eſt maior, ſufficit auctoritas patris: ſi autem eſt minor, debet etiam dari curator liti & cauſæ: filio vero non, cum ſit in poteſtate. Inſtitu. de tutelis. in ſimili fac. quod no. Bal. in l. 1. C. qui admit. ad bon. poſſ. Ang. in l. ſi longius. §. ſi filius. ff. de iudicijs.

* An ſufficiat interpellare patrem ad hoc vt iudicium valeat, licet non velit conſentire? videtur quod ſic, & hoc ſequitur Bar. in l. ſi longius. §. ſi filius. de iudic. glo. videtur contra in dicta l. cum non ſolum. §. neceſſitate. C. de bono. quæ liber.

* Filiusfamil. duplici ratione non eſt integra perſona: primo quia eſt in poteſtate: ſecundo quia minor. Primus defectus ſuppletur per conſenſum patris: ſecundus per authoritatem curatoris dati liti. Iac. Butr. in dicta l. cum non ſolum & Bal. ibidem. in dicto. §. neceſſitate.

* An ſi pater eſt præſens, & tacet, videatur conſentire, Bar. in l. ſi filius. ff. de tutelis.

* In d. l. cum non ſolum nota quòd cum pater agit tanquam legitimus adminiſtrator, quod requiritur conſenſus filij: alias iudicium eſſet nullum in præiudicium filij, ſi quam iuſtam cauſam contradicendi habuiſſet filius l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. & l. 2. §. voluntate. ff. ſol. matri.

* In c. olim. de reſtitutio. ſpol. & c. cum deputati. de iudi. & c. conſti. de relig. dom. & clem. j. de reſcriptis, quærunt Inno. & Hoſt. vtrum fratres minores, prædicatores vel templarij, cum agunt contra aliquem, vel conueniuntur ab aliquo, ventilabitur quæſtio coram generali totius ordinis, alias prouinciali, alias priori illius loci, nota. vbi. §. nam ſi agitur de iuribus pertinentib. ad domum, magiſter illius domus. ſi uero de ſubiectis alicuius domus, magiſter ſuperior prouinciæ.

* [illegible] audita. extr. de reſtitutione ſpolia. nota quod ſi poſſeſſor alicuius admi- [illegible] agit nomine ſuæ adminiſtrationis ſiue petitorio, ſiue poſſeſſorio, ſemper excipi poteſt contra ipſum nam licet tu ſcis in poſſeſſione, tu non es canonice inſtitutus. Inno. ibidem, & Archi. in c. vno. extr. de eo qui mittitur in poſſeſſ.

* In d. l. cum non ſolum. quæritur ibi quid ſi pater ab initio non conſenſit, ſed poſtea ſic, an confirmetur iudicium? Iac. Butr. ibi ꝙ non. nam ratificatio bene operatur quando litigatum eſt cum perſona habili: ſecus ſi eſt litigatum cum perſona minus habili.

* In dicta l. cum non ſolum. Iaco. Butrig. quærit, an filiusfam. poſſit compromittere ſine conſenſu patris, & coram arbitro litigare? & dicit quod poteſt compromittere ſine patre, ſed non litigare coram arbitro per modum arbitrij ſine patre.

* In l. 1. C. de bonis mater. glo. ordinatum à ſe lite conteſtata, & c. iſta gl. decidit ꝙ pater non poteſt conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam ad exemplum tutoris. ſed Andreas de Piſis tenuit contrarium, ibi, per ſe, vel per procuratorem & litis conteſtatio ſumit procuratorem. & ibi, ac ſi perfectum ſolidumque dominium &c. vnde æquiparantur domino. & ibi, perſonam gerat legitimam, &c. & ſic authoritate huius legis pſona eius eſt legitima pro hoc. C. de bon. quæ liber. l. cum oportet. §. non autem. ibi, pleniſſimam poteſtatem &c. & hoc ſequuntur doctores. Dicit tamen Inn. in c. accedens. de procuratoribus, quod ſi filius eſt maior infante, & præſens, ſemper requirit eius conſenſus: & allegat. d. l. cum oportet. §. vbi autem. de bon. quæ liber. & ſubdit quod ſi pater non concordat cum filio, & filius eſt minor 25. annis, quòd voluntas pręponderat, & curator dandus eſt ei, quod eſt mirandum, cum filius pro rebus iſtis cum eſt in poteſtate non habeat excipiendi poteſtatem, vt hac l. fi. ſed dic quod hoc eſt uerum cum bona alienantur per patrem, alias bene poteſt filius pro eis ſiſtere in iudicio inuito patre. & ita intelligatur opinio Inno. fac pro hoc l. 2. §. quod ſi in patris. ff. ſol. matr. & auth. quod locũ de collatio. glo. ſolennis in l. ſi longius. §. filius. ff. de iud. dicit curatorem dandum eſſe liti, & non filio, & tuta pars eſt in eadem gloſſ. ibi, vel à filio cum voluntate patris, & c. Iſtud eſt clarum, quando filius eſt maior. ſed quando filius eſt minor, ſufficit ne voluntas patris? Dic quod quando pater habet vſumfructum, ſufficit, quia ſola auctoritas eſt ſufficiens ad obligandum filiũ: alias ſecus. imo requiritur auctoritas curatoris, ut l. finali. §. pupillus. de ver. obli. & ibi per Bar. ſis ergo cautus aduocate filij qui eſt minor, vt ſi litigat pro re cuius vſusfructus eſt patris, licet ſit minor ſufficit auctoritas patris, alias facias dari curatorem, & ſimiliter facias interuenire conſenſum patris ad faciendum integrum hominem. Ange. de Peruſio.

* Sententia eſt data pro filiofami. in cauſa appellationis apparet ipſum fore filiumfami. quod tamen non apparuit cauſa principali, quid iuris? Bal. in l. cum non ſolum. §. neceſſitatem C. de bonis quæ lib. acqui.

¶ Bal. De Actore.

QVAERITVR. quis pbet ætatẽ? aut allegat q̃s ſe maiorẽ. aut minorẽ. Si quis minorem ſe prætendit, aut ad reſcindendum quod factum eſt: & tũc debet probare: ut l. ſi minorem te. C. de in integ. reſt. & l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiu. & no. in l 3. ff. de arbit. cum ſimilibus. Aut ad id quod fiendum: & tunc iudex ex aſpectu poteſt transferre onus probationis, & aſſignare probationem cui vult tamen ſententia lata ex aſpectu, quia eſt lata ex pręſumptione, recipit probationem in contrarium. ff. de mino. l. minor. 25. annis ex aſpectu, Si autem iudex non figit pedem ex aſpectu: tunc probet, qui dicit ſe minorem: quia præſumitur quilibet habilis, niſi probetur contrarium: ff. de proba. l. ab ea parte. §. fina. Sed Azo dicit quem præſumi minorem, cum ſemel fuit minor. l. de ætate. ff. de mino. & facit quod not. C. de iuramento calum. l. 2. §. quod obſeruari. Si vero allegat ſe maiorem, ad honores forte conſequendos, præſumitur maior, niſi contrarium probatur, quod dic, ut no. in mercuria. in regula, infamibus. per Io. And. in Nouella. lib. 6. Si uero quis non ſe, ſed aduerſarium allegat maiorem, tunc aut ad expirationem officij: & iſto caſu loquitur l. minor ex aſpectu in ratione ſui: ut quia dicit curator, curam finitam ratione ætatis. Aut ad conſecutionem cõmodi: vt quia relictum eſt ſibi, cum Titius maior erit: & tunc probabit conditionem eueniſſe. ff. de leg. 1. l. ſi cui legetur. & ad Treb. l. Seius Saturninus. Aut de extinctione beneficij, vt quia dicitur quis egreſſus quadriennium reſtitutionis: & tunc diſtingue, quia aut allegatur tranſgreſſus ętatis per modum affirmatiuum, aut negatiuum: vt no. in d. l. de ætate, & ſic cautum eſt negando formare capitula ſecundum gl. & G. Et ſi dicatur, ergo verborum cautela eſt utilis, & c. reſpondeo, quid mirum: ſemper enim prudentia profuit, & verborum temperies. Dominus Iacobus dicit, ꝙ ſemper fundanti intentionem, & non fundanti defenſionem, incumbit onus probandi ætatem. Et aut quis vult admitti vt minor, & probet ſe minorem. aut vt maior, & probet ſe maiorem. Facit quod [illegible] in fine. ff. qui ſatiſd. cogantur. l. ſi vero. §. qui pro rei qualitate. Idem tenet Bar. Et facit. C. de probatio l. cum te. Non enim eſt pura negatiua iſta negatiua ætatis: imo eſt valde probabilis. Et probatur ætas extraordinarijs modis: ut priuatis ſcripturis: vt C. de his: qui veæta. impe. l. 2. ff. de excu. tuto. l. 2. §. ętas. Item indicijs. ff. de proba. l. cum de ætate. Item domeſtico teſtimonio ff. de prob. l. etiam matris. Et facit ff. ſi minor ſe maio. dixe. ſi alterius. Baldus. Vide hoc in verſi. ſi vero excipis. cum ver. ſequenti per G. & de na, ex libe. ven. Facit. ff. de interrog. actio. l. de ætate. in prin. Bal. ¶ An minor legitimet perſonam ſuam per iuramentũ de non veniendo contra? tenet quod non ver. ſed nũquid ſi minor. G. quia non cogitur aduerſarius deferre iuramentum minori. G. nec admittere eum. Idem tenet Pe. & Gul. ¶ Tutor, de quo conſtat quod non confecit inuentarium, non legitimat perſonam ſuam. propter cautionem rati; ſecus ſi dubitatur. ver. ea. quæſti vide j. de tutore. §. 1. ¶ Lex non interdicit adminiſtrationem prodigo, ſed iudice opus eſt. ff. de cura. fur. l. Iulianus. Et faciunt no. ff. man. l. qui mutuam. §. non ideo. Etiam ſi prodigalitas ſit notoria: quia notorium æquiparatur ſententiæ declaratoriæ, non ſententiæ inductoriæ noui iuris: aliter videatur not. ff. de verbo. obliga. l. ſi is cui bonis. per Barto. quod verum credo in eo, qui eſt prodigus delapidando ſine turpitudine: ſecus in luxurio

ſo. ff. de

ſo.ff.de vſuc.pro emptore.l.ſi quis cum ſciret.Spe.dicit quòd hoc verum eſt in fœmina:ſecus in maſculo.ver.item opponitur contra eum Bal. Bannitus repellitur ab agendo.ver.item quòd eſt deportatus. G. Super hoc dic, aut bannitus vult agere de re familiari,aut ad publicam vltionem. Si ad publicam vltionem,poteſt.Si de re familiari,aut habet bona:& poteſt.ff.de mi.l. Papinianus exuli. ff. man.l.ſi mandato Titij. §. is, cuius bona. ff. ex quibus cauſ.maio.l.ſi contra militem.§.j.Si non habet bona,non agit ipſe,ſed fiſcus. ff.de nou.l.quoties.§.fi.& de ca.di.l.tutelas.§.ſi libertas. niſi ſtatutum primo dicat, vel interdicat agere, vbi nec accuſare poteſt.ff.ſol.mat.l. cum mulier. & de alea.l.j.§.quod autẽ.Et hæc vera,ſi agendo vtitur via iuris communis. Si autem velit vti prærogatiua ſtatutorum,non poteſt,ſecundum Iac. ff.ad Treb.l.ex facto.Sed quid ſi ſtatutum eum hoſtem iudicet,& ſibi bellum indicat.ff.de cap.dim.l.amiſſione.§ j.Tu dic,quod in hoc ſtandum eſt formę ſtatuti.l.1.C.de hære.inſti. per Cy. Si vero loquuntur in accuſationib. tamen incœptis ante bannum,licitè proſequitur.ff.de pub.iud.l.is qui reus. ſed nouas accuſationes nòn inchoat:vt notatur ibi. ergo impune offenditur. dicit Cy.C.de accuſatio.l.reus.Sed tu dic,ꝙ multiplex eſt bannum,ſcilicet imperialis diffidationis,& tunc poteſt impune offendi,vt in Auth.caſſa.Aut belli inductionis:vt ff.de cap.di.l.amiſſione.§.j.& idem in l. 3. §. transfugas. ff. ad l.Corn.de ſica.Aut bonorum annotationis.ff.de requi.reis.l. j. tunc non poteſt impune iniuriam pati.arg.ff.de cuſt.reo.l.diuus.Item alicuius mulctę vel pœnæ indictionis.ff.de ven.inſpi.l j.§. ex hoc reſcripto.& tunc non poteſt impune offendi,niſi ſtatuto aliud caueatur: nec efficitur hoſtis, ſed debitor:nec etiam ſi eſt in carcere. Facit.ff.de re iud.ſi incertum.cum ſimili. Bal. vide.j.eo.tit.§.ſicut contumaci.& j.de aceu.§.annotandus. ¶ Periurus non agit.ver.item ꝙ eſt periurus. G.ſcilicet contra iuramentum:ſed præter iuramentum,ſic.ff.de iureiu.l.alias.vbi de hoc.Bal. ¶ Excommunicatus admittitur ad defenſionem ſuæ eccleſiæ. ver.item ꝙ eſt excommunicatus. Sicut contumaci poteſt in omni cauſa audientia denegari, ita & bannito. l. ſed & ſi per prætorem.§.actio.ver.item quod eſt bannitus.& j.§.filiusfam.G.¶ An omnis aduocatus dicatur habere caſtrenſe peculium. ver. item cum agitur de peculio.G.ſi eſt aduocatus, vt quia licentiatus in iure ; notarius non eget ſolum matriculatione, quia ex officij datione auctoritate publica approbatus matriculatus,tunc lucrum artis eſt caſtrenſe. Alias eſt aduentitium , niſi ſit publicum ſalarium,quod eſt ſemper quaſi caſtrenſe, ſecundum Gul. Sed lucrum mercatoris eſt aduentitium,quod non venit ex publico officio.doc. Bal. ¶ Quando conuenitur filiusfam.& minor, tunc requiruntur duo remedia contra duos defectus , ſcilicet quia contra defectum ſui iuris carentiæ, requiritur conſenſus patris: contra defectum ætatis auctoritas curatoris dãdi liti.ver.cautela eſt ergo.G.Vide infra,tit.ſeq.§.ſi pater.& infra, eo. §. an ſufficit. ¶ Filiusfam.patitur immiſſionem ex contumacia:ergo & bannum, quia auctoritas patris non debet accedere negligentiæ:ſed facto:quia extraordinem proceditur,ſicut & præceptum extraordinem fit. verſi. ſed ecce.& ver.ſeq.& ver.ſed nunquid tenet. G. Item patitur executionem ſententiæ. ff.de mino.l.3.§.ſed vtrum.Ex contumacia tamen filij , non capitur peculij profectitij poſſeſſio,ſecundum G.ſed ex diffinitiua ſic:vt no.ff.de noxa.l. & ſi cõdenatus.ff.ſol.ma.l ſi filio.Hoc in ciuili;ſecus in criminali. C. de bo.poſ. l.ſi filius.C.qui bo.ce.poſ.l.pe.arg.ff.quod quiſque iuris.l.3.§.ſi filius.Vide ſ. §.ſicut contumaci.& j.de ſent.§ filius non poteſt Bal. ¶Ea quæ ſunt ſolennitatis,quia requiruntur ad inchoationem, non quo ad officium . non poſſunt ſuppleri poſtea.ver.pone quod lis.ſed ea quæ ſunt conſenſus, & ſunt de materia non de forma,vel ſolennitate,poſſunt ſuppleri.l. fi. communia de lega. vide infra de tut.§.ſatiſdatio.Bald.an ſufficiat licentia generalis patris: ver. ſed quid ſi pater.&ſeq.G.argu.quòd ſic.ff.de decur.l.honores.§. fin. Vide ſ. ver.quando conuenitur. ¶ Caſus,in quibus quis dicit ſibi ius. ver. item qđ uult propterea. G. An.poſſim includere tuam pecudem dantem mihi damnum?Dicit quòd ſic:ſed non claudere animo celandi,ſed concludere,non ut mea ſit,ſed animo eam reſtituendi:ut ff.ad l.Aqui.l. Quintus Mutius. verſi. ſed pone.G.Vide infra,de comp.iud.ad §.malefactor. ¶ Qui agit ut hæres, repellitur,niſi declaret ex teſtamento uel ab inteſtato,uer.item qui dicit.G. ¶ Quando prælatus habet legitimam perſonam, & quando capitulum , & quando monachus,uer.itẽ obijcitur prælato.per plures columnas.G.Quando prælatus agit nomine eccleſiæ,& opponitur exceptio,quod non eſt prælatus:excipitur incepte,ſed debet dici , tu non es prælatus , nec in poſſeſſione prælaturæ, nec haberis pro prælato.verſic.item. contra prælatum agentem. Nam exceptio debet tacitè concludere de neceſſitate.& iſta non concludit: cum ex ſola quaſi poſſeſſione fundetur eius perſona:G. ¶ Adultus ſimpliciter citatus videtur monitus ipſo iure, quod petat ſibi curatorem , ſi non habet:& ſi non petit,patitur interlocutoriam non diffinitiuam. l. ſi minor. Secus in pupillo,qui non cogitur petere curatorem. Nec enim cogitur per legem,nec per iudicem debet cogi.ſed gl.dicit,quod imo cogitur, niſi quando litigat cum tutore.C.qui pe.tu.l. 1. in glo. ¶ An uolens agere debeat facere aliquid antequam agat:Vide Spe.de præpara.iud.Et qualiter actor debeat adire iudicem,uide in tit.de compe.iud. al per totum. ¶ Item ſcias quòd agere nõ poteſt infans uel proximus infantiæ in caſu aliquo. Item prodigus, ſurdus,mutus,orphanus,fatuus,mulier luxurioſa,apoſtata. Item periurus, infamis,&c.Ita dicit Spec.per multos uer.& ibi uide Bald.

a De Reo[a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Miles conueniri non debet,niſi coram magiſtro militum, nec ab alio puniri.*
2 *Nobilis de facili non debet conueniri.*
3 *Clericus non debet,nec poteſt trahi coram iudice ſeculari in cauſa ciuili,vel criminali:nec poteſt ſuo iuri renunciare.*
4 *Reus ſi fiat clericus pendente lite coram iudice , an coram eodem finiri lis debeat.*
5 *Scholaris re iud... reſpondere poteſt ſub magiſtro,ſiue clerico,ſiue laico,vel ſub iuſticiario,vel Poteſtate loci,vel ſub epiſcopo , vel ſub quo maluerit.*
6 *Scholaris conuentus ſub magiſtro,vel ſub Poteſtate loci, uel ſub epiſcopo, an aliquem poßit recuſare.*
7 *Scholaris vocatus tenetur coram iudice loci comparere , vt vel coram eo reſpondeat,vel ſuum priuilegium oſtendat.*
8 *Scholaris eligens coram vno litigare,an poſtea illum poterit declinare.*
9 *Scholaris clericus,nec volens,nec inuitus trahitur ad iudicium ſeculare.*
10 *Medicus,grammaticus,profeſſores liberalium artium, & doctores legum, oratores,philoſophi,in ſe,& vxorib.& reb.tali gaudeant immunitate,vt in iudicium non deducantur.*
11 *Conſul , prætor, præfectus , & minores magiſtratus qui merum imperium habent cauſas proſequi non habent,ſed bene conueniri.*
12 *Perſonæ quæ in iudicio conueniri non debeant.*
13 *Legati & cæterorum negotiorum executores non conueniantur.*
14 *Vocatus de ciuitate vel diœceſi ad curiam ordinariam,& ab alio inuentus, qui eum velit conuenire,poteſt opponere,quod non venit ad hoc:& ſic poteſt domum reuocare.*
15 *Citatus præſumitur,qui reperitur in iudicio.*
16 *Pupillus,viduæ,orphanus, debilis, uel morbo diutino fatigati , & huiuſmodi perſonæ miſerabiles, quandoq; poſſunt ordinaria iudicia declinare.*
17 *Agi non poteſt contra infantes,vel minores 25.annis,vel furioſos,&c.*
18 *Tutor curator,vel alius adminiſtrator,maxime neceſſarius , finito officio non poteſt conueniri de contractibus bona fide initis nomine eorum quorum negotia geſſerunt.*
19 *Seruus monachus,conuerſus,profeſſus,& huiuſmodi,non conueniuntur.*
20 *Monaſterium an poſſit conueniri pro commißis ante ingreſſum.*
21 *Seruum qui ſe habere neget,rei vendic.non conuenitur, neque noxali actione.*
22 *Actione qui nulla tenetur conueniri non poteſt.*
23 *Vocatus ad maius tribunal non poteſt conueniri.*
24 *Debitum,qui confitetur,non cogitur iudicium ſuſcipere.*

I.§.Dicto De exceptionibus contra actorem competentibus,ſequitur videre de defenſionibus reo cõ
petentibus.Et primo,ſi quis aliquem ſub certa pœna promiſit iu
1 dicio ſiſti,habet ad hoc ſemeſtre tempus à lege.C.de fideiuſ.ſanci
b mus.† Item miles [b] non conuenitur vel accuſatur,niſi coram ma
giſtro militum:nec ab alio punitur.C.de iuriſ.om iud.magiſterię. ff.de cuſto re.de militibus.ff.de re milit.l.2.7.q.j.nullus omnino. Quod verum eſt in milite militante:aliàs eſſet contra.ff.de accuſ. l.fin.in fi.& dicam j.tit. prox.ver.item excipitur, quòd eſt miles. j.verſi.item conſul.& niſi in quibuſdam caſibus,vt in prædictis le
2 gibus.†¶Item nobilis priuilegiatus eſt, vt defendatur,& ne de facili conueniatur arg.16.q.j.frater.6.q.j.c.ſunt plurimi.§. verum.
3 32.q.5.præceptum.extr.de pur.ca.c.1.ff.de in ius voc.l. 2.†¶Itẽ
clericus non poteſt trahi coram iudice ſeculari in cauſa ciuili, vel criminali:nec poteſt huic iuri renunciare.extr.de fo.compe.ſi diligenti.11.q.1.inolita.& c.placuit.& c.continua.C.de epiſ.& cler. cum clericis.& Auth.ſtatuimus.& Auth.ſed hodie.& in Auth.de ſancti.epiſc.§.ſi qui autem contra & in Auth.vt cler. apud propri.
c epiſ.per totum.Niſi ratione feudi, vel reconuentionis:[c] & in alijs
caſibus,qui no.11.q.1.in ſumma.& c.clericum.quod dic, vt j. de conclu.& renun.ver.cui autem.& ſeq.& melius.j.de compe.iudicis.adi.§ j.ver.in clericis autem.& ſeq. Olim etiam habebant exceptionem ne conuenirentur , niſi ſolum ſub præſide. in Auth. de
4 ſan.epiſ.§.ſi vero.& in præ.l. cum clericis. †¶Sed quid ſi penden-
d te lite coram ciuili iudice reus fiat clericus? Reſp.dicunt *omnes*,[d]
quod coram eodem iudice finiet.C.ad l Cor.de fal.ſi quis decurio.prope finem.ff.de re iudic.ſi quis poſtea.extra,de fo. compe. propoſuiſti.ff.de iuriſ.om.iud.cum quædam.ff de bonis dam.l.fi. §.ex bonis.Licet quidam in hoc contradixerint.arg. ff. de arbitr.

non

ADDITIONES.

a Puto ꝙ auctori ſic diuidendi per rubricas repulſiones actorum dedit cauſam Vber. de Bo. qui diſtinxit exceptiones priuilegiatas ab exceptionibus iuris communis, vt dixi ſ.Rubri.prox.quod alij non fecerant. Tractat ergo de defenſionib.rei, non de impugnationib. vt dicit in prin. & vide ꝙ auctor bene ſupplet Vber.qui oblitus illius primæ defenſionis,de l.ſancimus.addidit eam vbi ſ.Rub.pro.dixi in fi dicens illam non prætermittendam,illam ergo ne prætermitti poſſet,auctor hic præmiſit. ¶ Adde,quod qui promiſit præſentare reum ad omnem requiſitionem iudicis non poteſt præuenire in præſentando, vt liberetur,ſecundum Roma.conſi.137. Item qui promiſit præſentare reum infra octo dies ad libitum iudicis , illis elapſis non tenetur , & tempus cauſa finiendę,non differendæ litis eſt appoſitum,ſecundum Pau.de Caſt.conſi.168.

b Miles. ¶ Iſtæ exceptiones ſunt,quas Vbert.prius vocabat priuilegiatas, vt dixi ſ.tit.prox.ſuper rubrica.

c Reconuentionis. ¶ Vide quod ſcripſi de iudic.at ſi clerici.ſuper glo.1.

d Omnes. ¶ Supple fere,vel quaſi,propter id quod ſequitur.Hanc autem quæſtionem plene tractaui de oblig.ad ratio.c.vno.ſuper glo.ratiocinijs.A... quod plene tractat:quia furtum facit Old.ut ibi ponam.